

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

TARİHİ ÇEVREDE
YENİ YAPI OLGUSU VE BAĞLAM İLİŞKİSİNİN
GÜNCEL UYGULAMALAR ÜZERİNDEN İRDELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mimar Nimet AKBIYIK

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Murat SOYGENİŞ

İSTANBUL-ŞUBAT / 2013

Prof. Dr. Murat SOYGENİŞ'in danıŐmanlıđında **Nimet AKBIYIK** tarafından hazırlanan " **Tarihi evrede Yeni Yapı Olgusu ve Bağlam İlişkisinin Güncel Uygulamalar zerinden İrdelenmesi** " adlı bu çalışma, jürimiz tarafından İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

08/02/2013

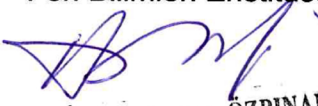
JÜRİ:

DanıŐman: Prof. Dr. Murat SOYGENİŞ.....
ye : Doç. Dr. Çiğdem POLATOğLU.....
ye : Yard. Doç. Dr. Yıldız AKSOY.....

Tezin Savunulduđu Tarih: 08/02/2013

Bu tez alıŐması İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 06.02.2013..... tarih ve 2013/03 sayılı kararı ile onaylanmıŐtır.

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Haydar ÖZPINAR
Fen Bilimleri Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ.....	v
TABLO LİSTESİ.....	x
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	xv
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Amacı.....	1
1.2. Tezin Kapsamı.....	1
1.3. Tezin Yöntemi.....	1
1.4. Genel Bakış.....	2
2.TARİHİ ÇEVRE KAVRAMI VE ÖNEMİ.....	7
2.1. Tarihi Çevre Kavramının Tanımı ve Önemi.....	7
2.2. Tarihi Çevre'yi Korumanın Nedenleri.....	8
2.3. Tarihi Çevrenin Bozulmasına Neden Olan Etkenler.....	10
2.4. Bölüm Sonucu.....	14
3. TARİHİ ÇEVREDE YENİ YAPI OLGUSU.....	15
3.1. Eski-Yeni İlişkisi.....	15
3.2. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tanımı.....	17
3.2.1. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarım Kriterleri.....	19
3.3. Tarihi Çevreye Yaklaşımlar.....	20
3.3.1. Yeni Yapı Tasarımı.....	20
3.3.2. Mevcut Yapıya Ek Yeni Yapı Tasarımı.....	21
3.3.3. Mevcut Yapının İç Yenilemesi- Dönüştürülmesi.....	23
3.4.Bölüm Sonucu.....	26

4.TARİHİ ÇEVREYE YAKLAŞIMDA YENİ YAPI - BAĞLAM İLİŞKİSİNİN İRDELENMESİ.....	27
4.1.Mimaride Yer-Mekan ve Çevre Tanımı.....	27
4.2.Mimaride Bağlam / Bağlamsal Uygunluk Tanımı.....	28
4.3. Tarihi Çevreye Yaklaşımında Bağlam İlişkisi.....	30
4.4. Tarihi Çevreye Yaklaşımında Tasarlama Biçimleri.....	34
4.5.Bölüm Sonucu.....	36
5.TARİHİ ÇEVREDE YENİ YAPI VE BAĞLAM İLİŞKİSİNİN TÜRKİYE VE DÜNYA'DAN ÖRNEKLERLE İRDELENMESİ.....	38
5.1. Mevcut Çevrede Yeni Yapı Örnekleri.....	38
5.1.1. Figge Sanat Müzesi.....	38
5.1.2. Yeni Akropol Müzesi.....	43
5.1.3. Maserati Müzesi.....	48
5.1.4. Bursa Kent Meydanı.....	51
5.1.5. Metropol Şemsiyesi.....	55
5.1.6. Maxxi Ulusal 21. YY. Sanat Müzesi.....	58
5.1.7. Kusthaus Saat Merkez.....	62
5.1.8. İstanbul Deniz Müzesi.....	65
5.1.9. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası.....	69
5.2. Mevcut Yapıya Ek Yeni Yapı Tasarımı Örnekleri.....	72
5.2.1. Akron Sanat Müzesi.....	72
5.2.2. Galata Deniz Müzesi.....	76
5.2.3. Macro-Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi.....	79
5.2.4. Hearst Genel Merkezi.....	82
5.2.5. Margues de Riscal Şarap Evi Gardiner Müzesi.....	87
5.2.6. Clapham Manor İlköğretim Okulu.....	90
5.2.7. Çağdaş Sanatlar Müzesi.....	94
5.2.8. Royal Ontario Müzesi.....	97

5.3. Mevcut Yapının İç Yenilemesi- Dönüştürülmesi.....	101
5.3.1. Gardiner Müzesi.....	101
5.3.2. Can Framis Müzesi.....	104
5.3.3. Sjakket Gençlik Kulübü.....	108
5.3.4. DDB Ofisi.....	111
5.3.5. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetler Araştırma Merkezi.....	114
5.3.6. Devlet Tiyatroları Üsküdar Sahnesi.....	118
5.3.7. Tarihi Hava Gazi Fabrikası Kültür Merkezi.....	122
5.3.8. Brüksel Kraliyet Antreposu Yenilemesi.....	125
5.4. Bölüm Sonucu.....	128
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
KAYNAKÇA.....	132
İNTERNET KAYNAKLARI.....	135
ÖZGEÇMİŞ.....	138
EKLER.....	139

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Pompidou Kültür Merkezi.....	4
Şekil 1.2. Louvre Müzesi Cam Piramidi.....	4
Şekil 1.3. Atatürk Kültür Merkezi.....	5
Şekil 3.1. Viyana Gazometre Projesi.....	24
Şekil 3.2. Gazometre-Metro istasyonu bağlantısını gösteren kesit.....	25
Şekil 3.3. Viyana Gazometreleri dönüşüm sonrası bodrum - 1. Kat planları ve kesitleri.....	25
Şekil 4.1. Müster Şehir kütüphanesi dış cephe.....	29
Şekil 4.2. Müster Şehir kütüphanesi iç cephe.....	29
Şekil 5.1.1. Figge Sanat Müzesi, nehir yönünden görünüşünü.....	38
Şekil 5.1.2. Figge Sanat Müzesi, meydan yönünden görünüşünü.....	39
Şekil 5.1.3. Yapının girişinde yapıyı.....	40
Şekil 5.1.4. Yapının girişinde saçak.....	40
Şekil 5.1.5. Yapının girişinde saçak görünümü.....	40
Şekil 5.1.6. Yapının genel olarak planları ve kesit.....	41
Şekil 5.1.7. Yapının çevre bağlam analizi.....	42
Şekil 5.1.8. Yeni Akropol Müzesi, genel görünüm.....	43
Şekil 5.1.9. Yeni Akropol Müzesi, Korunmuş arkeolojik alanlar.....	44
Şekil 5.1.10. Yeni Akropol Müzesi, Korunmuş arkeolojik alanlar.....	45
Şekil 5.1.11. Yeni Akropol Müzesi, kat planları, bina ve arazi kesiti.....	46
Şekil 5.1.12. Yapının çevre bağlam analizi.....	47
Şekil 5.1.13. Maserati Müzesi genel görünüm.....	48
Şekil 5.1.14. Maserati Müzesi iç mekan görünümü.....	49
Şekil 5.1.15. Maserati Müzesi tasarlanma aşaması.....	49
Şekil 5.1.16. Yapının çevre bağlam analizi.....	50
Şekil 5.1.17. Maserati Müzesi yapı kesitleri.....	50
Şekil 5.1.18. Bursa Kent Meydanı genel görünüm.....	51
Şekil 5.1.19. Yapının kent içi konumu.....	52
Şekil 5.1.20. Bursa Kent Meydanı giriş saçağı ve cephe görünümü.....	53
Şekil 5.1.21. Bursa Kent Meydanı kat planları.....	54
Şekil 5.1.22. Yapının çevre bağlam analizi.....	54

Şekil 5.1.23. Metropol Şemsiyesi genel görünüm.....	55
Şekil 5.1.24. Metropol Şemsiyesi çatı görünümü.....	56
Şekil 5.1.25. Metropol Şemsiyesi yapı-yer ve işlev ilişkisi.....	57
Şekil 5.1.26. Yapının çevre bağlam analizi.....	57
Şekil 5.1.27. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi genel görünüm.....	58
Şekil 5.1.28. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi genel görünüm.....	59
Şekil 5.1.29. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi iç mekan görünüm.....	60
Şekil 5.1.30. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi yapının girişindeki saçak etkisi.....	60
Şekil 5.1.31. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi vaziyet planı.....	61
Şekil 5.1.32. Yapının çevre bağlam analizi.....	61
Şekil 5.1.33. Kunsthaus genel görünüm.....	62
Şekil 5.1.34. Kunsthaus cephe formu.....	63
Şekil 5.1.35. Kunsthaus insanları toplayan cephe etkisi.....	63
Şekil 5.1.36. Kunsthaus birleşim detayları.....	64
Şekil 5.1.37. Yapının çevre bağlam analizi.....	64
Şekil 5.1.38. İstanbul Deniz Müzesi genel görünüm.....	65
Şekil 5.1.39. İstanbul Deniz Müzesi iç mekan görünüm.....	66
Şekil 5.1.40. İstanbul Deniz Müzesi perspektif kesit.....	67
Şekil 5.1.41. İstanbul Deniz Müzesi iç mekan görünüm.....	67
Şekil 5.1.42 İstanbul Deniz Müzesi.....	68
Şekil 5.1.43. Yapının çevre bağlam analizi.....	68
Şekil 5.1.44. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası genel görünüm.....	69
Şekil 5.1.45. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası cephe hareketi ve detayı.....	70
Şekil 5.1.46. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası iç mekan görünümü..	71
Şekil 5.1.47. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası yapı form düzeni.....	71
Şekil 5.2.1. Akron Sanat Müzesi genel görünüm.....	72
Şekil 5.2.2. Akron Sanat Müzesi çatı bulutu.....	73
Şekil 5.2.3. Akron Sanat Müzesi iç mekan görünümü.....	74
Şekil 5.2.4. Yapının çevre bağlam analizi.....	75
Şekil 5.2.5. Galata Deniz Müzesi genel görünüm.....	76

Şekil 5.2.6. Galata Deniz Müzesi kent içi görünüm.....	77
Şekil 5.2.7. Galata Deniz Müzesi teknik çizimler.....	78
Şekil 5.2.8. Galata Deniz Müzesi iç mekan görünüm.....	78
Şekil 5.2.9. Macro Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi Ek binası genel görünüm.....	79
Şekil 5.2.10. Macro Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi Ek binası teknik çizimler.....	81
Şekil 5.2.11. Hearst Genel Merkezi genel görünüm.....	82
Şekil 5.2.12. Hearst Genel Merkezi iç mekan görünüm.....	83
Şekil 5.2.13. Hearst Genel Merkezi eski-yeni ilişkisi.....	84
Şekil 5.2.14. Hearst Genel Merkezi yapı kesiti.....	85
Şekil 5.2.15. Hearst Genel Merkezi kat planları.....	86
Şekil 5.2.16. Yapının çevre bağlam analizi.....	86
Şekil 5.2.17. Marques de Riscal Şarap Evi genel görünüm.....	87
Şekil 5.2.18. Marques de Riscal Şarap Evi eski-yeni ilişkisi.....	88
Şekil 5.2.19. Marques de Riscal Şarap Evi yeni yapı detayları.....	89
Şekil 5.2.20. Clapham Manor İlköğretim Okulu genel görünüm.....	90
Şekil 5.2.21. Clapham Manor İlköğretim Okulu eski-yeni ilişkisi.....	91
Şekil 5.2.22. Clapham Manor İlköğretim Okulu vaziyet planı.....	92
Şekil 5.2.23. Yapının çevre bağlam analizi.....	92
Şekil 5.2.24. Clapham Manor İlköğretim Okulu cephe detayı ve çevreyle ilişkisi.....	93
Şekil 5.2.25. Clapham Manor İlköğretim Okulu iç mekan görünümü.....	93
Şekil 5.2.26. Çağdaş Sanatlar Müzesi genel görünüm.....	94
Şekil 5.2.27. Çağdaş Sanatlar Müzesi tarihi dokudaki yeri.....	95
Şekil 5.2.28. Çağdaş Sanatlar Müzesi iç mekandan dışarı bakış.....	96
Şekil 5.2.29. Çağdaş Sanatlar Müzesi.....	96
Şekil 5.2.30. Royal Ontario Müzesi genel görünüm.....	97
Şekil 5.2.31. Royal Ontario Müzesi eski-yeni ilişkisi.....	98
Şekil 5.2.32. Royal Ontario Müzesi iç mekan görünümü.....	99
Şekil 5.2.33. Royal Ontario Müzesi yeni ekin yarattığı saçak etkisi.....	99
Şekil 5.2.34. Royal Ontario Müzesi teknik çizimler.....	100

Şekil 5.2.35. Yapının çevre bağlam analizi.....	100
Şekil 5.3.1. Gardiner Müzesi genel görünümü.....	101
Şekil 5.3.2. Gardiner Müzesi iç mekan görünümü.....	102
Şekil 5.3.3. Gardiner Müzesi eski-yeni ilişkisi.....	103
Şekil 5.3.4. Can Framis Müzesi genel görünüm.....	104
Şekil 5.3.5. Can Framis Müzesi cephe detayları.....	105
Şekil 5.3.6. Can Framis Müzesi teknik çizimler.....	106
Şekil 5.3.7. Can Framis Müzesi vaziyet planı.....	107
Şekil 5.3.8. Sjakket Gençlik Kulübü genel görünüm.....	108
Şekil 5.3.9. Sjakket Gençlik Kulübü eski- ek yapı ilişkisi.....	109
Şekil 5.3.10. Sjakket Gençlik Kulübü yapı kesitleri.....	110
Şekil 5.3.11. Sjakket Gençlik Kulübü iç mekan görünümü.....	110
Şekil 5.3.12. DDB Ofisi cephe detayı.....	111
Şekil 5.3.13. DDB Ofisi iç mekan görünümü.....	111
Şekil 5.3.14. DDB Ofisi iç mekan görünümü.....	112
Şekil 5.3.15. DDB Ofisi teknik çizimler.....	113
Şekil 5.3.16. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi genel görünüm.....	114
Şekil 5.3.17. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi iç mekan görünümü.....	116
Şekil 5.3.18. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi teknik çizimler.....	117
Şekil 5.3.19. Devler Tiyatroları Üsküdar Sahnesi genel görünüm.....	118
Şekil 5.3.20. Devler Tiyatroları Üsküdar Sahnesi iç mekan görünümü.....	119
Şekil 5.3.21. Devler Tiyatroları Üsküdar Sahnesi iç mekan görünümü.....	120
Şekil 5.3.22. Devler Tiyatroları Üsküdar Sahnesi iç mekan görünümü.....	120
Şekil 5.3.23. Devler Tiyatroları Üsküdar teknik çizimler.....	121
Şekil 5.3.24. Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi genel görünüm.....	122
Şekil 5.3.25. Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi iç mekan görünümü.....	123
Şekil 5.3.26. Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi teknik çizimleri.....	124
Şekil 5.3.27. Brüksel Kraliyet Antrepoşu genel görünüm.....	125

Şekil 5.3.28. Brüksel Kraliyet Antreposu iç mekan görünümü.....	126
Şekil 5.3.29. Brüksel Kraliyet Antreposu iç mekan detayı.....	127
Şekil 5.3.30. Brüksel Kraliyet Antreposu iç mekan detayı.....	128

TABLO LİSTESİ

Tablo 5.1.1. Figge Sanat Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	39
Tablo 5.1.2. Yeni Akropol Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	44
Tablo 5.1.3. Maserati Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	49
Tablo 5.1.4. Bursa Kent Meydanı, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	52
Tablo 5.1.5. Metropol Şemsiyesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	56
Tablo 5.1.6. Maxxi – Ulusal 21.Yüzyıl Sanatlar Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	59
Tablo 5.1.7. Kunsthaus Saat Merkezi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	63
Tablo 5.1.8. İstanbul Deniz Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	66
Tablo 5.1.9. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	70
Tablo 5.2.1. Akron Sanat Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	73
Tablo 5.2.2. Galata Deniz Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	77
Tablo 5.2.3. Macro – Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi Ek Binası, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	80
Tablo 5.2.4. Hearst Genel Merkezi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	83
Tablo 5.2.5. Marques de Riscal Şarap Evi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	88
Tablo 5.2.6. Clapham Manor İlköğretim Okulu, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	91
Tablo 5.2.7. Çağdaş Sanatlar Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	95
Tablo 5.2.8. Royal Ontario Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	98
Tablo 5.3.1. Gardiner Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	102
Tablo 5.3.2. Can Framis Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	105
Tablo 5.3.3. Sjakket Gençlik Kulübü, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	109
Tablo 5.3.4. DDB Ofisi / Tuz Ambarı, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	112
Tablo 5.3.5.Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	115
Tablo 5.3.6. Devlet Tiyatroları Üsküdar Sahneleri, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	119

Tablo 5.3.7. Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	123
Tablo 5.3.8. Brüksel Kraliyet Antreposu, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi.....	126

ÖNSÖZ

Öncelikle bu çalışmayı, tüm yaşamım boyunca her an gölgelerini üzerimden eksiltmeyen, eğitim hayatım için kendi hayatlarını gözden çıkaran sevgili babam M.Azmi Akbıyık'a, canım annem Mine Akbıyık'a, hayatımızın her anını paylaştığımız en değerlim kardeşim M.Reşat Akbıyık'a ve şu an aramızda olmayan özlem ve duayla andığımız canım ablam Fethiye Akbıyık'a ithaf etmeyi bir borç bilirim.

Her türlü bilgi ve birikimini sabırla benimle paylaşan, çalışmamın her aşamasında değerli fikirleriyle bana yol gösteren, yardımlarını esirgemeyen çok değerli hocam Prof.Dr.Murat Soygeniş'e, kapısını ne zaman çalsam hep aynı incelikle beni aydınlatan Doç.Dr. Çiğdem Polatoğlu'na, bilgi ve fotoğraf arşivlerini benimle paylaşan çok değerli hocalarım Yard.Doç.Dr. Ayşe Sirel ve Ümit Sirel'e, jürimde bulunmayı büyük bir incelikle kabul eden Yard.Doç Dr. Yıldız Aksoy'a, eğitim hayatımın temelinde bulunan ilkokul öğretmenim Ülker Balıkçioğlu'na ve bugüne gelmeme vesile olan tüm hocalarıma tek tek teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Manevi desteklerini üzerimden hiç esirgemeyen, varlıklarını hatırlatan, değeri artıp eksilmeyecek dostlarıma ve tüm arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Mimar Nimet AKBIYIK

ÖZET

Tarihi çevreler, geçmişte “yeni” olarak tanımlanıp, günümüzde “eski” olarak tanımlanan değerli yapıları içermektedir. Bu yapılar ait oldukları dönemin tüm sosyal, kültürel ,ekonomik ve teknolojik verilerini beraberinde getirmektedir. Tarihi çevredeki yapılar döneminin şartlarını anlamamızı sağlayarak, onları günümüzün ihtiyaçlarına cevap veren modern yapılarla birlikte değerlendirmemize yardımcı olmaktadır. Bu açıdan, tarihi çevrelerde yapılacak olan yeni yapılar, eski yapılarla ilişkili, günümüz mimarisini temsil edecek ve kullanıcının gerekliliklerine yanıt verecek şekilde tasarlanmalıdır.

Bu çalışmada, ana amaç tarihi çevredeki yeni yapıları araştırmak ve günümüzde nasıl kullanılacaklarını modern yapılarla nasıl birleştirebileceklerini analiz etmektir.

Bölüm 1’de, konu; çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilerek açıklanmıştır.

Bölüm 2’de, tarihi çevreyi korumanın amacı ve tarihi çevrenin bozulma nedeni, tarihi çevre kavramı tanımı geniş bir çerçevede verilerek incelenmiştir.

Bölüm 3’de, Tarihi çevrede yeni yapı oluşumu başlığı altında, mimaride eski ve yeni kavramlarının varoluşu ve günümüz yaşamı ile nasıl bütünleştiği açıklanmıştır. Tarihi çevrede yeni yapının tanımı, modern mimarlık kavramları ışığı altında incelenmiştir. Bu anlamda, tarihi çevrede bulunan yeni ve ek yapıların tasarı aşamasında hangi kriterlere sahip olması gerektiğine değinilmiştir. Tarihi çevrede yeni yapı tasarlarken kullanılan farklı yaklaşımlar – tarihi çevrede yeni yapı, mevcut yapıya ek, mevcut yapının yenileme ve dönüşümü başlıklarında açıklanmıştır.

Bölüm 4’te, Mimaride yer, mekan, çevre ve bağlam kavramları ve bu kavramların ilişkileri incelenmiştir. Tarihi çevreye yaklaşımlarda yeni

yapı bağlam ilişkisi / sentezi yapılırken konum, ölçek, doku, malzeme, renk, strüktür, biçim, işlev, sürdürülebilirlik kavramlarının tanımı yapılmıştır. Tasarımda kullanılan temel tasarlama biçimleri (öykünme-saygılı-zıtlık-taklit) açıklanırken, yapıları daha geniş perspektiften mercek altına almamızı sağlamıştır.

Bölüm 5'te 2000 yılından itibaren tarihi çevre için yapılmış yeni yapı, yeni yapıya ek ve restorasyon projeleri, müdahale ve tasarlama biçimleri göz önünde bulundurularak seçilmiş ve analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

1. Tarihi çevre
2. Yeni yapı
3. Ek yapı
4. Çevre
5. Bağlam

ABSTRACT

Historical environments include precious structures which were defined as a 'new' in the past but are defined as an 'old' today. These structures bring all social, cultural, economic and technological data from its period. They also make us understand circumstances of its period and these structures help us to evaluate them with modern structures which meet the requirements of today's world. In this perspective, new structures which are going to be constructed in historical environments should be designed by connecting with old structures, representing of modern day architecture and, also, meeting requirements of human.

In this study, main objective is research old structures and analyze how they can be used in today's world and can be relevant to modern structures.

In section 1, the subject is explained by stating objective, content and method of study.

In section 2, the cause of protecting historical environment and the factor of deterioration of historical environment is examined by stating definition of historical environment concept in a wide perspective.

In section 3, under the title of formation of new structures in historical environment, existence of 'old' and 'new' concepts in architecture and how they integrated to today's conditions is clarified. Definition of new structures in historical environments is examined in the light of modern architectural conception. In this sense, the criteria which new and annex buildings in historical environment should have in the stage of design is referred. Intervention types of constructing new buildings in historical environment, which are new structure in old environment, annexation, restoration and transformation of existing structure, is elucidated.

In section 4, concept of place, space, environment and context in architecture and their relations is explained. While environment-context relation in intervention of historical environment is synthesized,

terms of location, scale, texture, material, color, form, function, sustainability is elucidated. Besides main design forms of intervention (simile, respectful, contrast, imitation) is clarified, these structures is analyzed in a wider perspective.

In section 5, Projects of new structure, annexation and restoration which were designed for historical environment from 2000, are chosen and analyzed by taking into consideration of design and intervention forms.

Key words:

1. Historical environment
2. New structure
3. Annex
4. Environment
5. Context

1.GİRİŞ

1.1. Tezin Amacı

Hazırlanmış olan bu çalışmanın amacı; tarihi çevrenin önemini ifade ederek, mevcut olan yapıyı çevreyi korumak ve müdahale şartlarının incelenmesinin ardından, tarihi çevrede yeni yapı, tarihi yapıya dıştan ek ve yenileme dönüşüm uygulama örneklerinin incelenmesidir. Bu kapsamda, tasarlanma biçimleri olan öykünme, taklit , saygılı, zıtlık ve yaklaşımlarının yanı sıra, yeni yapıların çevreyle ilişki biçimi olan konum, ölçek, malzeme, renk, strüktür, form, fonksiyon, sürdürülebilirlik ve doku kavramları üzerinde durulmaktadır.

Bu kavramlar ele alınırken yapının uygulandığı çevreyle ilişkisinin önemi belirtilerek, bağlam kavramının bu ilişkide nerede olduğu incelenecektir. Ayrıca yapının çevre ve bağlam bütünüün tasarlanma süreci ve mimari üzerindeki etkileri ifade edilecektir.

1.2. Tezin Kapsamı

Bu çalışma kapsamında; tarihi bölgede uygulanmış yeni yapı örnekleri incelenecektir. Bunlar 3 aşamada ele alınacak olup, tarihi bölgede tamamen yeni uygulanan, tarihi yapıya dıştan ek uygulaması ve yenileme-dönüşüm projeleri şeklinde tanımlanıp ele alınacaktır. Bu bağlamda, 2000 yılı ve sonrası malzeme, strüktür ve uygulamaların gelişimine bağlı olarak bu anlamda seçilmiş çağdaş, güncel, popüleritesi yüksek örnekler künye, tasarım kriterleri, detay bilgileri, çizelge, şema, resim ve yorumlarla aktarılacaktır.

1.3. Tezin Yöntemi

Çalışma konusunun temel kavramları literatür incelemesi (Kitap, dergi, örnek tez, makale vb.) şeklinde yapılmıştır. Tarihi çevre kavramının tanımı yapılırken tarihi çevreyi oluşturan öğeler belirtilerek, bu aşamada bölgede tarihi bir yapıya getirilen yeni eklerin ve tarihi dokuda yapılan yeni uygulamaların tasarım kriterleri, müdahale ve uygulanma biçimleri örneklerle incelenmiştir.

Bunun için örnek seçiminde son dönem teknoloji ve malzeme gelişiminin ürünü olan Türkiye ve dünyadan yapılar seçilmiş, bu yapılar künye bilgilerinin ışığında, yorumlanmış, tablolarla zenginleştirilmiş, görsel yorumlara bağlı bir değerlendirme sistemi uygulanmıştır.

Gelişen ve değişen süreçte, tarihi bölgelerin sahip olduğu kimliğe zarar vermeden yeni anlamlar katarak, tekrar tasarlanma, iç yenileme ve başka tasarlanmış olanlarla uyum içerisinde olması adına uygulanmış örnekler ışığında bilgiler veren bir çalışma yapılması düşünülmüştür.

1.4. Genel Bakış

Tarihi çevredeki yeni yapı, tarihi çevrelerin ve bu çevreleri oluşturan yapılar, günümüz yaşantısına uyum sağlayabilmeleri, kullanımlarının sürekliliği, günümüz mekan kavramını ve bu kavramın ihtiyaçlarını kapsayan mekanların yaşanılır hale getirilmesini sağlar. Tarihi yapıların çağın yapılarına cevap verebilmeleri için birçok işlemden geçmeleri gerekmektedir. Bu anlamda değerlendirildiklerinde, tarihsel süreç içerisinde sahip oldukları fonksiyonları kaybeden, çeşitli nedenlerden dolayı hasar görmüş yapılar, var olan tarihi yapı stoğunun içerisinde kullanılamaz konuma gelerek, tarihsel yapı stokunun varlığını tehdit altına almaktadır.

Tarihi süreç içerisinde kullanıcılarını kaybeden buna paralel olarak da yok olmaya terk edilen tarihi yapıların, artışı sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu durum yapıların özgün fonksiyonlarını kaybetmelerine ve bundan ötürü de kullanımlarının devamlılığının kaybolmasına neden olmaktadır. Tarihi kentlerimizden, büyük kentlere yapılan göçler, tarihi kentleri terk edilme tehlikesiyle baş başa bırakmaktadır. Bu nedenle yapılar boşaltılmış, zaman içerisinde kullanılmamaktan dolayı atıl duruma düşmüştür.

Tarihi yapıların özgün işlevini kaybetmesi ya da bu işleve artık cevap vermemesi, binaların yeniden işlev kazandırılmasının nedeni olmaktadır. Özgün işlevini kaybeden ya da fonksiyonel olarak kullanılmaz hale gelen yapılar terk edilirler ve bu durum tarihi değerlerimizi kaybettirmektedir. Tüm nedenler birleştirildiğinde yapılara tekrar fonksiyon

kazandırılarak kullanılması, yapıların günümüze taşınması, dolayısıyla geleceğe taşınması anlamını taşımaktadır.

Tarihi çevre ve tarihi yapıların günümüz yaşantısına ve mimarisine uyum süreci, günümüzün ihtiyaçlarına cevap veren kullanımlarını gerektirmektedir. Bu anlamda tarihi çevrelere ve yapılara eklenen ikincil uygulamalar, önceki yapıyı gölgelemeden çağın gerekliliklerine cevap verecek şekilde olması gerekmektedir. Tarihi çevrede tamamen yeni yapı uygulamalarının, mevcut yapılara uygulanan ekler ve mevcut yapıda yenileme-dönüşüm projeleri, çevrenin fonksiyonlarıyla uyum içerisinde olmayan, çağın ve insanın ihtiyaçlarına cevap veren yapılar olarak uygulanmaktadır.

Tarihi çevrede bu ihtiyaca yönelik yapılar yapılırken, var olan tarihi yapılar bozulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Yapılara yeni fonksiyonlar kazandırılırken, var olan forma çağın mimarisinin rengi eklenmek istendiğinde, strüktür, malzeme, uygulama hataları zaman içerisinde doğal afetler ve kullanım koşulları, yapıların belirli parçalarının yok olmasına neden olmaktadır. Bu yüzden yapılara zaman içerisinde onarım çalışması yapılması gerekmektedir. Onarım çalışmaları yapılırken; sağlamlaştırma, yenileme, yeniden yapma, tamamlama gibi tekniklerden faydalanılmaktadır.

Çeşitli kaynaklar incelenip aşağıdaki gibi özetlendiğinde tarihi bölgede yapı uygulamaları 3 aşamada gerçekleştiği görülmüştür:

-Bölge tarihi bir düzene sahiptir. Bu bölgeye tamamen farklı form, malzeme ve strüktürde yeni yapılar uygulanır.

-Sahip olduğu fonksiyonun yanına ya da hasar görmüş- terk edilmiş bir yapıya dıştan ek yapılarak yeni işlev kazandırılır.

-İşlevini yitirmiş yapılar dıştan sağlamlatırıp yenilenirken içten çağdaş mimari unsurlarına göre düzenlenir, yenilenir ve dönüştürülürler.

Tüm bu çalışmalar, tarihi bölgede yeni yapı çatısı altında toplanmaktadır.

Şekil 1.1 Pompidou Kültür Merkezi [1]

Tarihi bölgede yeni yapı kavramına örnek olan öncü yapılardan Centre Georges Pompidou 1971-1977 yılları arasında inşa edilmiştir. “Centre Price’in inşa edilmemiş Eğlence Sarayı tasarımından esinlenen Centre Pompidou mimarlık dünyasının altını üstüne getirmiştir. Dıştan gösterilen mekanik sistemlere ait, parlak renkli tüplerden oluşmuş iskeletiyle yapı artık seçkin kurum olmayan, tersine şehrin merkezinde bir değiş tokuş yeri olan yeni bir müze biçimini ifade etmektedir” (Özer, 2009).

Pompidou Kültür Merkezi gibi, Louvre Müzesi’nin 1989 yılında uygulanan , 4 tarafını tarihi yapıların sardığı bir bölgeye cam piramitin yapılması dönem içerisinde tartışmalara yol açmıştır. “Pek çok kişi, bu fütürüstik piramidi klasik tarzdaki müzenin genel yapısı ile uyumsuz bulmuştur. Bazı kişiler ise; Mitterrand’ın sıradışı isteklerine bağlamıştır. Diğer bir kesimin ise beğenisini kazanmıştır.

Şekil 1.2. Louvre Müzesi Cam Piramidi [2]

Yeni ile eski birleşimi ultra-modern bir tarz olarak değerlendirilmiştir. Hatta bu mimari pek çok yerde taklit edilmiştir.” [3]

Dünya'dan örneklerin yanı sıra, Türkiye'de 1930 yılında yapıma sürecine girmiş proje ve uygulama aşamalarında belirli aksaklıklara uğrayan Atatürk Kültür Merkezi 1969 yılının başlarında tamamlanmıştır. Atatürk Kültür Merkezi kamu, idari gruplar, mimari ve kültürel oluşumların modern kültürün ve mimarlığın gidişatını denetlemek üzere, birbirleriyle yarıştığı günümüzde, süregelen tartışmaları alevlendiren kritik bir konuma sahiptir.

Şekil 1.3. Atatürk Kültür Merkezi [4]

Bulunduğu bölge ülke ve kentin en eski yerleşim merkezlerinden biri olup, oluşumunda İstanbul Belediyecilik ve Kentsel yapıdan öte Ankara'daki merkezi hükümetin politikalarının etkili olduğu, daha önceden var olmamış bir ölçekte üretilmiştir. Tartışmaları hala günümüze kadar sürmektedir.

Pompidou Kültür Merkezi ile başlayan ve günümüze kadar gelen tarihi bölgede yeni yapı anlayışı, araştırmalar sonucu 2000 yılı ve sonrası değişen ve gelişen teknolojiyle beraber daha çok yaygınlaşmıştır. Tarihi çevrede yeni

yapı olgusu mimarlığın diline tüm tartışmalara rağmen yeni bir bağlam olarak eklenmiştir.

2.TARİHİ ÇEVRE KAVRAMI VE ÖNEMİ

2.1. Tarihi Çevre Kavramının Tanımı ve Önemi

Tarihi çevre geçmişten günümüze kadar doğal ve yapılı çevrenin tümüdür. Tarihi çevre benzer özelliklere sahip yapıların bir bütün olarak korunarak günümüze kadar gelen doku birlikteliğidir. Tarihi çevreler bizlere, geçmiş uygarlıkların, insanların, yaşam biçimlerinin, sosyal ve kültürel yapısı ile ilgili bilgiler vermektedir.

Günümüze kadar var olan yapılar yapıldıkları dönemlerin, mimari üslupları, yapım teknikleri, insanın kullanım ve yaşam biçimleri, yaşadığı toplum statüsü hakkında bilgi verirler. Kentin, geçmişten günümüze ulaşmış, gelişmiş ve değişmiş düzen içerisinde tüm bunları içerisinde saklamış, yaşatmış ve aktarmış kent dokusunun tümüne “tarihi çevre” denilmektedir.

Tarihi mekânlar, büyük-küçük, gizli-açık, eski-yeni şahit oldukları tüm tarihi, sosyal, psikolojik olayların izlerini geçmişten günümüze aktarmaktadır. Tarihi çevre kavramı, kimlik kavramıyla birebir ilişkili bir kavramdır. Toplum, çevre, mimari, yapılar, geçmişten günümüze nasıl bir etkinin altında kaldı ise, tarihi çevrede günümüze kalan yapılar bu izleri birebir sergilemektedir. Değişen toplumun anlayış ve ihtiyaçları, doğal ve yapılı çevrenin de değişmesine sebep olmaktadır. Tarihi çevreler, günün ihtiyaçlarına cevap vermek, bu ihtiyaçları karşılayabilmek ve yaşayan bir çevre olmaya devam etmek için değişip gelişmektedir. Bu değişim sürecinde tarihi çevre, toplumun zaman içerisindeki boyutunu anlatmaktadır. Günümüzde hızlı kentleşme, düzensiz ve karmaşık yapılaşma, göç gibi büyük sorunlarla karşı karşıya kalan şehirler, günün ihtiyaçlarına yetmeyen yapılı çevrenin değişmesi ve gelişmesi için gayet doğal bir durumdur. Yapılı çevrenin unsurlarından biri de tarihi çevrede koruma bilincinin insanlara aktarılmasıdır. Koruma bilinci yerleşmiş toplumlarda, yapıların değişiminden dolayı tahrip ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Bu tehlikeyle karşı karşıya kalmamak adına koruma olgusu, yaşatma ve aktarma bilinci tüm kullanıcılara doğru bir şekilde aktarılmalıdır.

Ayrıca tarihi çevre; yüzeyde kalan, görülen tarihi değerler olarak değerlendirilse de, aslında çok eski çağlara dayanan ve zamanla daha alt katmanlara ulaşmış yapılarda bu tanımın içine girmektedir.

Tarihi çevre geçmiş uygarlıklardan geriye kalan yerleşimler ve kalıntılardır. Tarihi çevre denildiğinde daha çok kentsel sit kastedilmekle birlikte, kırsal, tarihi ve arkeolojik sitler de bu kapsamın içinde değerlendirilir. Tarihi çevre bir bütündür ve o bütünün parçaları, o dokuyu oluşturan binalar, hayranlık uyandıran görünüşleri, çeşitli üslup ve biçimleri barındıran zengin düzenlemeler, hoş şaşırtmalara olanak veren kıvrımlı sokaklardır. Tarihi çevre içerisinde yer alan ve bu bütünün önemli bir parçası olan binalar sergiledikleri mimarlık üslupları, mekan tasarımları ve yapım teknikleri ile yörenin mimari kimliğini tanımlayan tarihi veriler olarak değerlendirilmektedir. Kültür ve tabiat varlıklarını koruma Yüksek Kurulu'nun 660 sayılı İlke Kararı ile tarihi çevrenin bileşeni olan tekil yapılar, "anıtsal yapılar" ve çevresel değerli yapılar" olarak iki grupta toplanmaktadır (Zeren, 2010).

Anıtsal yapılar, tarihi ve estetik değer taşıyan yapılar olarak nitelendirilirler. Çevresel değerli yapılar ise; kentlerin tarihi kimliğini oluşturan kentsel sitlerin öğeleri olarak tanımlanmaktadır. Tarihi çevrenin bir başka bileşeni, yukarıda aktarılan bu fiziki yapılanmanın yanında, bu çevreyi oluşturan yaşantıdır. Fiziksel çevreyi örgütleyen onun oluşumuna neden olan bu çevrede yaşamış olan toplumun ya da topluluğun yaşam biçimi sosyo-kültürel girdileridir.

Fiziki yapılanma ve bu yapılanmayı örgütlemiş olan sosyo-kültürel girdiler aslında bir bütün olarak tarihi çevrenin kimliğini oluşturmaktadır (Zeren, 2010).

2.2. Tarihi Çevreyi Korumanın Nedenleri

Tarihi çevreyi korumanın en önemli nedenlerinden biri sahip olduğu tarihi aktarabilmesidir. Taşınmaz kültür varlıklarının oluşturduğu örneklerle dolu tarihi çevreler, geçmiş dönemlere ait bir çok bilgiyi gözler önüne seren ve nesilden nesile aktaran en önemli somut örneklerdir.

Zeren'e göre; Koruma eyleminin nedeni; kültürel mirasın, yaşam kültürünün zenginliğinin ve geçmişte varılan teknik düzeyin belgesi olmasıdır. Kültürel miras, geçmiş yaşamla ilgili bilgileri bize aktaran en somut belgedir. Bu nedenle de geçmişini öğrenmek, gelecek için örnek almak adına koruma eylemi gerekli bir davranış biçimidir (Zeren, 2010).

Eruzun'a göre; Tarihi çevreleri korumanın önemi üç genel amaç içinde toplanabilir:

1. Tarihin mirasın gelecek kuşaklara iletilmesi,
  2. Kültürel sürekliliğin sağlanması,
  3. Çağdaş insana tarih ile birlikte yeni yaşam olanakları sağlanması.
- (Baytın, 1994)

Geçmiş nesillere ait, yaşam biçimi, insan profili, sanat-kültür ve estetik anlayışı, sahip oldukları başarılarla dair birçok bilginin çevreye ve yapılara yansımış halini gözlemekteyiz. Ayrıca yapılar, yapıldıkları dönemin ekonomik şartlarını, mimarisinin hangi noktada olduğunu, malzeme ve strüktür anlayışını en iyi şekilde ifade eden kent öğeleridir. Geçmişini öğrenmek tarihi yapılardan bir rehber niteliğinde yararlanmak, tarihi çevreleri koruyup gelecek nesillerin de bu çevrelere şahitlik etmesini sağlamak, yeni yapıları çevre bu çevreleri referans olarak kullanmak için sahip olduğumuz tarihi çevreleri korumamız gerekmektedir.

Kanat'a göre; Tarihi çevrelerin süreklilik, tarihsellik, estetik ve teknik, özgünlük değeri gibi barındırdığı birçok değer vardır, bu değerlerin yitirilmemesi önemlidir ve korunmaları gerekir. Tarihi çevrelerin, günümüzde kullanımlarının sürmesi, çağdaş yaşamda bir yer bulması süreklilik değeri olarak algılanır (Duralı, 2007).

Tarihi çevreleri yaşatmak, onlara işlev kazandırılarak sürekliliklerinin kazandırılması ile olmaktadır. Tarihi yapıların ve çevreleri sahip oldukları değer geçmişte şahit oldukları olaylar, mimari üslupları ve kullanım biçimleriyle ilgilidir. Bu yapılar sayesinde kültür, sanat, üslup kavramlarının geçmişten günümüze kadar geldiği safhalar gözler önüne serilmektedir.

Tarihi çevrelerin korunmasının başka bir nedeni de, sahip olduğu görsel ve teknik değerlerdir. Geçmişteki yapıları çevre oluştururken, hâkim olan

teknik anlayışını, yapısal anlamda ve işçilikle ilgili o dönemin seviyesini söz konusu değerler sayesinde anlarız. Yapılar, kültür varlıkları, süreklilik değeri, tarihsel değeri, anı değeri, artistik ve sanat değeri, teknik özellikleri, özgünlük, enderlik, teklik değerler gibi birçok değere sahiptirler ve bu değerlerin yitirilmemesi, gelecek nesillere rehber niteliği olmaya devam etmesi için korunması gerekmektedir.

2.3. Tarihi Çevrenin Bozulmasına Neden Olan Etkenler

Tarihi çevreler zaman içerisinde günümüze aktarılırken, belirli nedenlerden dolayı değişikliklere uğramaktadır. Bu değişiklikler bazen insan, bazen doğanın etkisi, bazen de yapının kendi ömrünün yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Koruma bilincine ve bu anlamda yeterli eğitime ulaşamamış, tarihi değerlerin önemini kavrayamamış toplumlar bu tahribatların sebebi olmaktadır. Bunun yanında deprem, şiddetli yağmur, sel, kasırga, yıldırım ve yangın gibi felaketler yüzünden yapılarımızın birçoğunun yok olduğunu ve kullanılmaz duruma geldiği apaçık ortadır. Dışarıdan hiçbir müdahaleye gerek duyulmadan, yapıların zamanında düzenli bakımlarının yapılmamasından dolayı, bazı yapıların ömürlerini çok erken tamamlanıp belirli parçaları yok olmaktadır.

Tarihi çevrelerin bozulmasına neden olan etkenlerin başında, hızlı, çarpık kentleşme ve göç sorunu gelmektedir. Bu bölgelerin zamanla toplumun değişen ihtiyaçlarına cevap vermemesi, orada yaşamlarını süren insanların bu mekanları terk etmesine neden olmaktadır. Değişen ve gelişen düzen içerisinde, tasarlandığı dönemin yaşam tarzını, ihtiyaç kavramlarını yansıtan yapılar, bugünkü yaşama ayak uyduramamakta ve dolayısıyla ihtiyaçlara vermeleri gereken cevap arttığından fiziksel ve ekonomik ömürleri azalmaktadır.

Çevre karakterine uyum kaygısı olmadan, yerleşme dokusu dikkate alınmadan, yoğun yapılaşma isteği, giderek artan trafik yükünü kaldırabilmek için yeni yolların açılmak istenmesi, tarihi çevrelerdeki elektrik, telefon, su, kanalizasyon gibi alt yapının eksikliği eski yapıların terk edilmek ve yıkılmak istenmesinin en önemli sebeplerindendir (Duralı, 2007).

Tarihi çevreler ve bu çevreleri oluşturan yapılar yapıldıkları dönemden günümüze gelene kadar birçok müdahaleyle karşı karşıya kalmakta ve bu müdahalelerden dolayı bozulmalar yaşamaktadır.

Tarihi yapıların bozulma sebepleri belirlenirken çeşitli kaynaklar incelenip, aşağıdaki sebepler şeklinde özetlenmiştir:

- a- Yapının konumundan kaynaklı,
- b- Zemin özelliklerinden,
- c- Strüktür tasarımından,
- d- Hatalı malzeme kullanımından,
- e- Kötü işçilik ve detay uygulamasından,
- f- Uzun süreli doğal etkenlerden,
- g- Doğal afetlerden, İnsanın neden olduğu hasarlardan,
- h- Kötü kullanım ve onarımlardan,
- i- Yetkili kurumların etkisinden,
- j- Hava kirliliğinden,
- k- Trafik'ten kaynaklanan nedenlerdir.

Bu sebepler daha detaylı incelendiğinde;

a- Yapının Konumundan Kaynaklanan

Yapının bulunduğu yer, yamaç veya dere yatağı ise; yapının iklime bağlı etkilerden daha yoğun olarak zarar görmesine neden olabilir. Bir yamaç eteğinde, çukurda yer alan bir yapı, önlem alınmadığı takdirde su baskınlarının tehdidiyle karşı karşıya kalmaktadır.

b- Zemin Özelliklerinden

Yapının üzerine oturduğu zeminin mukavemetinin düşük olması, ya da homojen olmaması zamanla yapıda bazı hasarlara neden olabilir. Temel altındaki zemin homojen olmadığında yapıda çatlamlar görülür. Çatlakların yapıdaki yerlerine, doğrultularına bakılarak hasar nedeninin zeminden kaynaklanıp kaynaklanmadığı hakkında kabaca fikir edinmek mümkündür.

c- Strüktür Tasarımından

Binaların taşıyıcı sistemlerinde ilk tasarımdan gelen boyutlandırma hataları varsa; örneğin duvar, ayak, payanda gibi öğeler üzerlerine gelecek yatay ve düşey yükleri karşılayacak kesitlerde yapılmamışlarsa ciddi hasarlar ortaya çıkabilir. Temellerin zayıf, yetersiz kesitte olmaları da üst bölümlerde, duvarlarda, taşıyıcı ayaklarda çatlamalara, düşeyden ayrılmalara neden olabilir.

d- Hatalı Malzeme Kullanımından

Kullanılan malzemelerin iyi nitelikli olmaması, yapıların bozulmasını hızlandırmaktadır. Malzemeler seçilirken form, fonksiyon, strüktür sistemi, uygun iklim vb. etkenler göz önünde bulundurulmalıdır.

e- Kötü İşçilik ve Detay Uygulamasından

Yapıyı oluşturan bileşenlerin uygun bir bağlayıcı malzeme ve teknikle birleştirilmeleri dayanımları açısından önemlidir. İlk tasarım hatalarını düzeltmek bazen çok zor olabilir, hasarlar sürekli bakım ile giderilmeye çalışılır.

f- Uzun Süreli Doğal Etkenler

Yapılar uzun yıllar doğanın değişik etkileri altında yıpranır ve sürekli bakım sağlanmazsa ciddi hasarlar gözlenir.

g- Doğal Afetler

Ne zaman olacağı önceden bilinmeyen, aniden şiddetli bir felaket olarak ortaya çıkan deprem, toprak kayması, sel, tayfun gibi olaylar tarihi çevrelerin, anıtların hasar görmesine neden olmaktadır.

h- İnsanın Neden Olduğu Hasarlar

İnsanlar bakımsızlık, terk, kasıtlı tahrip gibi eylemlerle tarihi yapıların yok olmalarına yol açabilirler. Bir tarihi yerleşmenin terk edilmesi ve orada bulunan kentsel dokunun, önemli anıtların bakımsız kalması çoğu kez sosyal, ekonomik sorunlarla ilişkili olmaktadır.

I- Kötü Kullanım ve Onarımlar

Kötü kullanım, harabiyeti hızlandıran önemli bir etkidir. Asıl sahipleri farklı yerlere göçtüğünde, eski konut olarak çeşitli ailelerin kullanımına verilmekte ve yeni kullanıcıların isteklerine göre gelişigüzel eklenen ara kat, bölme duvarları, sokak cephesine açılan vitrin, ayrı giriş ve benzeri öğelerle hızla değişime uğramaktadırlar.

i- Yetkili Kurumların Etkisi

Yeni yollar açılması, barajlar yapılması tarihi çevreleri tehdit eden çağdaş imar hareketleridir. Kentlerin plansız gelişmesi, veya yeni planlarla sağlanan imar kararlarıyla kat yüksekliklerinin aşırı artması tarihi yapıları olumsuz etkilemektedir.

j- Hava Kirliliği

Atmosferi kirleten sanayi atıkları, ısınma sistemleri, kömürle çalışan vapurlar, motorlu taşıtlardan çıkan zararlı gazlar, yapıların üzerinde kirliliğin oluşmasına, ayrıca taşları eriten asit yağmuruna neden olmaktadır. Havadaki karbondioksit, kükürt dioksit ve kükürt trioksit gazlarının yağmur suyunda erimesiyle taşları eriten asitler oluşmaktadır. Islanan yüzeylerdeki bezemeler asitin aşındırıcı etkisiyle ayrıntılarını yitirmektedir. Arada sırada ıslanan cephelerde ise kara, geçirimsiz bir tabaka oluşur. Cephelerde biriken kurum mimari ayrıntıların algılanmasını engellemekte, bu kir tabakası altında kalan taşlar özelliklerini yitirerek erimekte-dirler.

k- Trafik

Tarihi kentlerin insan ve at arabası trafiğine göre düzenlenmiş olan sokak dokusunun, kamyon ve benzeri ağır taşıt trafiğine açılması, bu yollar çevresindeki yapılarda titreşimler ve temellere yapılan baskı sonucu ortaya çıkan hasarlara neden olmaktadır. Dar sokakların köşeleri, tarihi kapılar da turist otobüslerinin veya kamyonların sürtünmeleri sonucu çizilmekte, zarar görmektedir. Korunması istenen kentsel dokularda gerekli plan kararları alınarak yayalaştırma bölgeleri oluşturmak, trafiği denetlemek, daha uygun

yerlere kaydırmak gerekmektedir. Ender olmakla birlikte, trafik kazalarına da anıtlarda kayıplara neden olmaktadır.

2.4.Bölüm Sonucu

Kentlerin kimliklerini, yaşanmışlıklarını, toplumun sosyal ve kültürel durumun, tarihi çevre ve yapılar meydana getirmektedir. Bu nedenle, tarihi çevre geçmişten günümüze gelen ve kentin kimliğini oluşturan en önemli öğelerdir. Tarihi çevrelerin, kültürel ve mimari öğelerini koruyarak, zamanın kültür ve mimarisine ait değerlerin katılımıyla gelecek nesillere aktarılması çok önemlidir.

Koruma bilincinin yeterince gelişmemiş olması, kültürel değişim, bakım ve onarım faaliyetlerinin çok masraflı olması, çarpık kentleşme, göç sorun, politik olarak işlenen yanlış yöntemle, imar hareketlerinin yanlış yapılması gibi nedenlerin bir araya gelmesiyle tarihi bölgelerin ve yapıların korunamayıp yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı görülmektedir.

Bu nedenler incelendiğinde görüldü ki, doğru bir koruma yaklaşımı, tarihi değerlerimizin günümüz kullanımına adapte edilmesini ve geleceğe aktarılmasını sağlamaktır.

3. TARİHİ ÇEVREDE YENİ YAPI OLGUSU

3.1. Eski Yeni İlişkisi

Bir yerleşmenin oluşum sürecinin herhangi bir kesitinde, kent ya da kent parçası ele alındığında, görelî olarak bu zaman kesitinden öncekiler “Eski”, sonrakiler “Yeni” yerleşmeler olarak tanımlanabilir. Her zaman diliminin kenti, onu izleyen yeni kent oluşumlarının eskisi olmak zorundadır (Şişman, 1988).

Mimaride koruma ve tarihi çevre bilincinin önemi 2. Dünya Savaşı ile hız kazanarak günümüze kadar gelmiştir. Ülkemizde ise, 2. Dünya savaşı ve sonrasına kadar bilinçli bir korumadan söz edilmemektedir. Tarihi çevre ve korunumu konusu ancak 1970’lerden sonra vurgulanır olmuştur. Dolayısıyla tarihi çevre bilincinin ortaya çıkması ve gelişmesine Avrupa’da savaşlar ve toplu yıkımlar, ülkemizde ise 1950’lerden sonraki izlenen kötü politikalar nedeniyle zarar gören tarihi çevreler neden olmuştur (Düzgün, 2010).

19. yüzyılın ikinci yarısına kadar geleneksel yapı malzemeleri ve yapım tekniklerindeki süreklilik ile teknolojik ve mekansal değişimlerin göreceli olarak yavaş olması, kentlerin gelişim sürecinde yer almış farklı dönemlerin kentsel ve mimari yapıları arasında malzeme, ölçek, kütle ve mekansal özellikler açısından uyumlu bir birlikteliği mümkün kılmıştır. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulaşım, altyapı, işlev, üretim teknolojileri, yapı malzemeleri ve yapım teknikleri gibi birçok konuda giderek hız kazanan bir değişim sürecine gidilmiştir.

Kentler, çoğu durumda tarihsel sürekliliğin ürünleridir. Yaşadığımız kentlerin bugünkü kentsel ve mimari yapıları, tarihsel süreklilik içinde yer almış farklı dönem ve kültürlerin yaşam şekilleri, estetik anlayışları ve teknolojik olanaklarının somut bir yansıması olarak meydana gelen oluşum, değişim, dönüşüm ve süreklilikler sonucunda şekillenmiştir. Kentlerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için bir yandan sürekliliği sağlarken bir yandan da gelişime ve değişime cevap veriyor olmaları gerekir. Yeni yapılaşma da kentlerin gelişimlerinin ve değişimlerinin kaçınılmaz parçasıdır. Buna bağlı olarak, tarihi dokuda yeni yapılaşma her zaman gündemde olan önemli bir tartışma, araştırma ve uygulama konusu olmuştur (Altınöz,2010).

Yeninin eskiyle olan komşuluğunda, ancak geçmiştekilere yabancı olmayan bir yapıyla aynı kimliğin sürdürülebileceği kabul edildiği zaman, tarihi çevrede yeni yapının tasarım kaygıları ile o çevrenin korunmasına yönelik özelemlerin mimari buluşması da sağlanabiliyor. Yani mimaride, eski ile yeniyi aynı özenle kucaklamanın ve geleceği, önceki birimlere de dayanarak, güçlü ve kimlikli olarak karşılayabilmenin tek koşulu vardır o da geçmişini mutlaka önemsemek. Bu anlayışın, yine mimarlığa hatta doğrudan mimarın tasarım dürtülerine yön verebilmesinin öncelikli koşulu ise, toplumun da aynı kültürü taşıması yani kendi geçmişini önemsemesi, yaşam mekanlarının oluşmasındaki tarihsel kazanımlarına sahip çıkan bir bilinçle mimarlığı da benimsemeleridir (Ekinci, 2003).

Eski kent mekânları aşağıdaki biçimlerde bugün karşımıza çıkmaktadır:

- Eski işlevlerini günümüze dek korumuş olanlar,
- İlk işlevlerini yitirdikleri halde değişik bir kullanışa tahsis edilmiş olanlar,
- Gerek işlevlerini yitirmeleri, gerekse yeni işlevlerini barındırmaya elverişli olmamaları yüzünden metruk durumda bulunan yapılardan veya yapı gruplarından oluşanlar (Aysu,1977).

Yeni'yi temsil eden her dönem, yaşamak ve varlığını sürdürmek için köklerini bir önceki dönemin değerleri içinde geliştirmek durumundadır. Bu anlamda her yeni dönem, geçmişin bir sentezi olmak ve kendi değerlerini, önceki kültürlere uydurmak durumundadır. Günümüzdeki, tarihi çevrede tasarım çalışmalarındaki başlıca sorun, eski ve yeni arasındaki ilişkinin nasıl kurulacağı konusudur.

Bunun yanında, geçmişini korumak kadar, günün gerekliliklerini ve içinde bulunduğu dönemi yansıtmak da önemlidir. Bu bakımdan tarihi değerlerin korunması, tarihi çevre içinde yapılacak yeni yapıların nasıl tasarlanacağı ve çevreyle olan ilişkisi mimaride önemli bir yer tutmaktadır.

Üslup ve proporsiyon kavramları tarihi çevrede yapılacak olan yeni yapının tasarım kriterlerinin temelini teşkil ederler. Tarihi dokuda inşa edilecek yeni yapının tasarım kriterlerinin ana prensibi, yeni yapının; tarihi

dokunun karakteristiklerine ölçek ve oranları bağlamında saygılı olmasıdır. Tasarımcılardan beklenen; tasarlayacakları yapının çevresi ile bağ kurmasını sağlamalarıdır (Zeren, 2010).

3.2. Tarihi Çevrede Yeni Yapının Tanımı

Tarihi ve kültürel değerlerin devamlılığı, tarihi çevrelerde var olanı korumak ve tarihi bölgeye yeni yapı yapma olgusu gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır. Tarihi çevrelerin korunması, çok detaylı bir şekilde incelenmesi gereken önemli bir konudur. Tarihi çevreleri yaşanır vaziyette tutabilmek için, onları canlı tutan yapıları korumak, bakım ve onarımını yapmak, günümüze entegre etmek gerekmektedir.

Gelişen ve değişen düzen içerisinde insanlar, tarihle iç içe, geçmişten miras kalan yapılarla beraber yaşamak istemektedir. Ancak bunun mümkün olabilmesi için, bu yapıların rutin olarak işleyen, insanların ihtiyaçlarına cevap veren düzeyde olmaları gerekmektedir.

Bu sebepler tarihi kentlerde yeni inşa faaliyetlerini zorunlu hale getirir. Geçmişte karşılığı olmayan yeni bir işlev için yeni yapılar inşa edileceği gibi, bu artan nüfus nedeniyle de olabilir. Zorunlu olarak yapılması gereken yeni tasarımlar, kentin yüzyıllar içerisinde oluşmuş özgün dokusuna ve kimliğine zarar vermeden gerçekleşmelidir (Cambaz, 2009).

Hürol ve Ercan'a göre; genel olarak tarihi çevrelerdeki yeni yapı tasarımları;

- 1) Tarihi çevreye uygulanacak olan binaların buldukları çevreye uyması gerekmediği düşüncesi,
- 2) Optimum biçim özelliklerine uyumun hedeflendiği ve teknolojinin ifadesinin abartılı olarak arandığı mimari biçimlenme arayışı,
- 3) Tarihi çevrelerin korunması ve bu çevrelerde uygulanacak olan yeni binaların mevcut çevreyle uyum içinde olması gerektiğini savunan düşünce tarzı. Bu grubun temel özelliği, optimum biçim özelliklerine uyumun hedeflenmeyip kültürün ifadesinin aranmasıdır şeklinde yorumlamışlardır.

Kimlikli bir çevrede yer alan yapının, kültürel sürekliliği sağlaması gerektiğini vurgular ve böyle bir devamlılığın temel öğelerinin, mimari bir dil birliği, mekansal bütünlük ve biçimsel kararlarda doğru bir yorumlama ile mümkün olabileceğini belirtir (İnceoğlu ve Baytın, 1991).

Dibner ve Dibner (1985), tarihi ve kimlikli çevrelerde yapılacak yeni yapı tasarımlarına yaklaşım için bazı alternatifler olduğunu belirtir;

1. İlk ve en bilinen yol orjinalin karakterini aynen devam ettirmek amacıyla bir kopyasını yapmaktır. Bu kopyalama işinde tam bir başarı ise nadiren gerçekleşebilir. Zira uzun yıllar sonucunda oluşmuş bir yapı konstrüksiyonunu günümüzün malzemeleri ile uygulamak her zaman mümkün olmamaktadır.

Bu yaklaşım büyük bir açmazı da beraberinde getirir. Atalarımızın inşa ettiği şekilde mi bina yapmak istiyoruz? Yoksa yapım teknolojisinde günümüzün daha ucuza mal edebileceği çağdaş metotlarını ve avantajlarını kabul etmek daha mı gerçekçi olacaktır. Bu ikilem ile karşı karşıya kalan mimarların çoğu, yeni tasarımın çağdaş anlayışla ve günün teknolojisi ile inşa edilmesini seçer.

2. Eskiye aynen devam ettirme yerine, kontrast/zıtlık, yeni tasarımlarında mimarların seçtiği bir meydan okumadır. Mevcut çevrede bulunmayan malzeme ve teknoloji, renk, doku ve oranlar yeni tasarımların ortak karakteridir. Brolin, eskinin yanına zıt bir yeni, ancak ustalıklı ve cüretle yapıldığı zaman etkili olabilecek demektedir (Brolin, 1980).
3. Çağrışım, eski binaların malzeme ve motiflerini yeni binada eskiyi çağrıştırarak, anımsatacak bir biçimde ama tamamen çağdaş olarak kullanmaktır. Eğilim, yeni tasarımın, orijinal binanın formlarını kopyalamadan, çağrıştırmasıdır. Günümüzün

malzemeleri ile ama eskinin dokusal etkisi ve renkleri ile istenen etki yaratılabilir.

4. Geçiş, bazı durumlarda eski binaların yanında yer alacak yeni bina tasarımlarında kavramların birleştirilerek kullanılması yararlı olmaktadır. Tasarım kontrasttır ama geçiş formları içerebilir.
5. Mevcut binanın oranlarını koruma.
6. Cephecilik, son yıllarda popüler hale gelmektedir. Hem böylece korumacıların istekleri doğrultusunda orijinal cephe muhafaza edilmekte hem de yatırımcılar tüm yerleşimi geliştirip büyük bir ekonomik geri dönüş elde etmektedirler.

Meitinger ise tarihi çevrelerde tasarım yaparken sübjektif kriterlerin de ortada olduğunu, bu nedenle kesin doğrular belirlenmeyeceğini söyler (Meitinger, 1981).

Konu ile ilgili birçok farklı görüş olmakla birlikte, genel olarak yapıların uygulamaların, içinde durduğu bağlam ile ilişkiler kurması, mevcut kimliği zedelememesi gereklidir (Cambaz, 2009).

3.2.1. Tarihi Çevrede Yeni Yapının ve Yeni Ekin Tasarım Kriterleri

Tarihi çevrede yeni yapı / ek tasarlarken, çevrenin, ekin veya değişimin uygulanacağı yapının durumu yapı-çevre ilişkisi göz önüne alınmalıdır.

Ekler, tarihi yapıya egemen olmadan, abartısız yapılmalıdır. Kesin bir fiziksel büyüklük sınırı koymak zordur; ancak voltmetreyi aşmaması belirleyici olabilir. Ayrıca ek, tarihi yapı için geri bir fon oluşturacak ve onu ön plana çıkaracak şekilde tasarlanabilir (Kuban, 2000; Onur, 1991).

Ekler, tarihi yapının kopyası ya da yaması şeklinde olmamalıdır. Koruma anlayışını baz alarak en az müdahale en az zarar ilkesiyle dışarıdan okunabilir, dönemin karakterini yansıtacak şekilde yapılmalıdır. Çağdaş ekler, buldukları dönemi gerek üslup olarak gerekse yapının sistemi ve malzeme olarak yansıtmalıdır (Zeren, 2010).

Ek yapı tasarımında kabul gören bir diğer uluslararası kural, istenildiğinde geriye dönebilirliktir. Yani yapılan ekin, yapıya zarar vermeden ya da en az zararla uygulanmasıdır. Gelecekteki koşulların değişmesi durumunda, gerekli görüldüğünde, ekler kaldırılıp yapının orijinal hale gelebilmesidir. Bu düşünce yapının estetik ve kültür mesajını uygarlığın birikimi olarak geleceğe aktarılması amacını içermektedir (Kuban, 2000).

Mümkün olduğunca görünümü az etkileyen, çevreye uyan çağdaş tasarımlar tercih edildiğinde başarılı sonuçlar ortaya çıkabilir. Tarihi yapıya ağır işlev verildiğinde ekler büyümekte, kütleli uyumu sağlamak zorlaşmaktadır (Ahunbay, 2009) .

Eklerin büyüdüğü ve dekoratif ince işçiliğin arttığı durumlarda özgüne benzetmek restorasyon ilkesi açısından sakıncalıdır (Kuban,2000).

Ekin tasarımında yapının koruma sınıfı da önemlidir. 1. Grup yapılar plan, cephe, strüktür, malzeme ve bezeme özellikleriyle aynen korunması gerekmektedir. 2. Grup yapılar ise önemli iç mekân özelliğine ve bezemelere sahip değilse, yapının yüksekliğini aşmayacak ve dış cepheye yansımaya sahip şekilde ek tasarımı yapılabilir (Ahunbay, 2009).

3.3. Tarihi Çevreye Müdahale Kavramının Çeşitleri

3.3.1. Tarihi Çevrede Yeni Yapı

Bölüm 3.1’de; tarihi çevrede yeni yapının tanımı yapılmış olup, bu başlık altında ise daha spesifik olarak, yeni yapıların tarihi çevreye entegrasyonu kavramı açıklanacaktır.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarlama işi mimarları yaratıcı bir süreç oluşturmaya yönlendiren kapsamlı bir çalışma gerektirmektedir. Bu çalışma, yapı tasarımının doğasını kentle ve toplumla ilişkisini anlamayı, zaman içinde

oluşmuş, üst üste gelen kültürlerin oluşturduğu yapı geleneğinin parçası olarak, bağlamın mimarlık dilini yorumlamak gerektirir.

Yeni yapı tasarlarken mimarın işi, projelendirme esnasında fiziki ve kültürel faktörleri bir bütün olarak yorumlamak ve oluşum sürecinde yeni yapıyı bu bütünün bir parçası haline getirebilmektir. Tarihi çevrenin yeni yapıyı benimseyip, sahip olduğu döngü içerisinde beraber işlemesini sağlayabilmektir. Bazende bu durum, çağın gerekliliklerine cevap vermeyen, terk edilmiş çevreye uygulanan yapılarla tam tersi bir sistematığe kavuşmaktadır. Yapılan yapı, sahip olduğu form, fonksiyon, ölçek, renk ve dokusuyla uygulandığı çevrenin çehresini değiştirmektedir.

Kurrent bu konuda; “Eğer bugün yeni binaların belli bir çevreye veya belli bir mimari ortama uyumundan bahsediyorsak, amacımız belli ki yerin kalitesini kurtarmak ve dolayısıyla insanlığa kaybolmuş bir değeri yeniden kazandırmakla ilgilidir” demiştir (Kurrent, 2012).

3.3.2. Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek

Tarihi çevreye yeni ek uygulamaları büyük bir titizlik gerektiren, geçmiş ile şimdinin bağlarını kurup, geleceğe taşınmasını sağlayan önemli bir noktadır. Tasarımcı bu bağı kurarken diğer tasarım çalışmalarındaki kadar özgür olamamaktadır. Çünkü ek yapı tasarımı; tarihi yapının döneminin araştırılması, yapının tanımlanması, geçmişten günümüze geçirdiği müdahalelerin tesbit edilmesi, koruma prensiplerinin belirlenmesi, kullanılacak restorasyon tekniklerinin belirlenmesi, tarihi yapıdan gelen verilerin tespit edilmesi, yeni ekin tarihi yapıyla ve çevresiyle uyumu açısından bakıldığından sanat ve mimarlık tarihi, kent tarihi, restorasyon ve koruma bilimi, tasarım gibi çeşitli bilgi birikimlerini gerektiren bir uzmanlık alanıdır (Eyüpgiller vd., 2008; Kuban, 2000).

Yeni ek, biçimsel bir uyum, duyarlı bir uyum, karşıtlığı vurgulayan dinamik bir uyum içerisinde olabileceği gibi, uyumu reddeden bir tutum da sergileyebilir. Ancak tasarımı yönlendiren daima tarihi yapı yada dokudur. Tarihi verilere saygılı davranmak ve onları vurgulamak esastır (Kaya K. 2012).

Temelde fiziksel, işlevsel, organizasyonel ya da medya açısından yıpranmış veya gündemden düşmüş olan bina ile onun güncelleşmesini sağlayan parça / yapı arasında, dolayısıyla tasarımcıları ve onların görüşleri arasında bir uzlaşma ve kimlik ayrılığı ikili yapının gereği olarak ortaya çıkar. Mevcut binanın kimliği, hayatının bir kısmını yaşamış ve bundan sonrasını da değişerek sürdüreceği bir kişiliğin ve beden kimliği olarak biçimlenerek dönüşür. Bu nedenle yapının kimliğini- tanımlayıcı ilişkilerini üzerlerine yeni birikimler eklenerek büyüyen sabit bir değer olarak görmek yerine, zaman içinde kendisiyle ve ötekiyle yaşanan diyalektik bir süreç olarak algılamamız daha doğru olacaktır (Alberti,1986). Ek yapı, güncel kimliği belirleyen bir dönüşüm sürecinin son ayağıdır.

Günümüz mimarisinde mevcut ve ek kimliklerinin ayrı ayrı vurgulanması en yaygın uygulanan uygulama biçimidir. Daha öncede belirtildiği gibi, masif kitle etkisine sahip mevcut yapıya karşın ek yapının hafif bir strüktür-malzeme seçimi ile yada bir kesişim noktası ile ayrılması kabul gören bir tutumdur.

İki ya da daha farklı yapı arasında (mevcut/lar-ek/ler) işlevsel bir birlik sağlanması sonucunda elde edilen yeni bütünün başarısı ikili yapının mekansal öğeleri arasındaki kaynaşmaya, uyuşmaya yani bütünleşmeye bağlıdır. Bu bütünleşmeyi sağlayacak ve kuralları koyacak olansa, çoğu zaman sonradan gelendir.

Venedik Tüzüğü'nün 13. Maddesinde "Eklemelere ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresi ile olan bağlantısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir" denilmektedir. Tarihi yapıların yeniden kullanılmaları, çağdaş yaşam içinde etkin olarak yer almaları amacıyla yapılan projelerin başarılı olabilmesi bazı eklerle birlikte düşünülmesini gerektirmektedir. Örneğin müzeye dönüştürülen tarihi evlerde bekçinin barınabileceği ve ziyaretçilere ikram, tuvalet vb. hizmetleri sunmaya elverişli mekanlara gerek duyulmaktadır. Bu durumda mümkün olduğunca, görünümü az etkileyen çevreye uyan çağdaş tasarımlar geliştirilir. Ekler bu ölçütler gözetilerek tasarlandığında başarılı olmaktadır. Yeniden kullanımları sırasında ağır programlar yüklenen tarihi

binalarda ekler büyümekte, kütleli uyum sağlanamamaktadır (Ahunbay, 2009).

3.3.3. Tarihi Yapının Yenilenmesi - Dönüştürülmesi

Kültürel mirasın korunmasında birincil gereklilik, bu yapıların günümüz kullanımına entegre edilebilmeleridir. Bu bağlamda bu yapıların, konumlandıkları çevresel verileri, mekan organizasyonları, korunmuşluk durumları, yasal statüleri göz önünde bulundurularak, yapılar yeniden işlevlendirilir ve günümüz mekanlarına dönüştürülürler. Bu dönüşüm sürecinde yapılara giydirilen bu yeni fonksiyonlar yapıların özgün işlevleri ile örtüşebilir ya da aykırılıklar içerebilir.

Değişmeler, eklemeler, bozulmalar yaşamın bir kesin ilkesi kabul edilince, yapıların değişme süreç ve koşulları da her kurumsal düşüncenin vazgeçilmez parametrelerinden biri olmak zorundadır (Kuban, 2000).

Bu değişmelerle beraber, yapılar ya atıl durumda bırakılıp terk edilmek yerine, ya sahip olduğu işlevi tekrar canlandırıp yapının yenilenmesi yapıp fonksiyonuyla tekrar hayata taşınarak ya da yapı, sahip olduğu özellikleri koruyarak yenilenip farklı bir fonksiyona hizmet vermektedir. Günümüzde tüm dünyada bu alanda çalışmalar hızla yer almakta ve yapılar can bulmaktadır.

3.3.3.1. Dönüştürme

Türk Dil Kurumu'na göre dönüştürme; Verideki anlamı değiştirmeksizin verinin biçimini, belirlenmiş kurallara göre, değiştirmek demektir. Bu kavramdan yola çıkarak, tarihi yapıların ait oldukları dönemin izlerini silmeden, yapı kabuğunun çevresel verilerine uygun olarak, gerektiğinde eski fonksiyonuna tekrar dönebilecek, başka bir işlevi içerisine alarak yaşatılan projelere "dönüştürme projeleri" denilmektedir.

Yeniden işlevlendirilen tarihi yapı; mimari biçimlenmesi ve taşıdığı dönem özelliklerine bağlı olarak koruma ölçütlerince sınıflandırılmış ve tescillenmişse, yapılan restorasyon uygulamasında aranacak olan koşullar yapının özgünlüğünü ve tarihi verilerini koruması olacaktır. Bu çerçevede yeni işlev bağlamında önerilecek olan değişiklikler, fiziksel boyutta yapının özgün kurgusu ve tarihi verilerine saygılı olmalıdır. Yapı yeni işlevi ile yeni

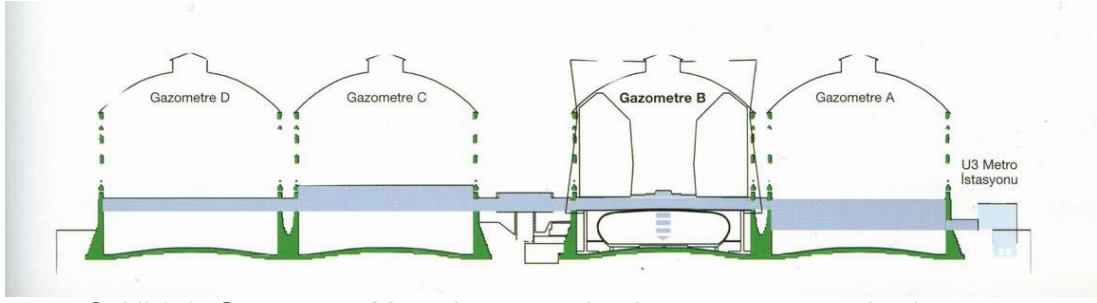
yaşantısını sürdürürken, aynı zamanda özgün olan parçalarını da koruyarak günümüze aktarmalıdır (Zeren, 2010).

Dönüştürme projelerinde; yeni kullanımlar, yeni işlevler, yeni içerikler halen hazırda bulunan formları iyileştirilerek içine yerleştirilir. Başka bir deyişle işlev biçimi izlemektedir. Buna en iyi örnek Viyana Gazometre Projesidir. 1886 ve 1899 yılları arasında uygulanan dört tarihi gazometre, Viyana'nın gaz ihtiyacını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Viyana gaz ihtiyacını 1970 – 1978 arasında doğalgazdan karşılamaya başlayınca, gazometreler terk edilmiş ve gaz tanklarının teknik araçları kaçınılmaz olarak sökülüştür. Geriye kalan 90 bin metreküplük anıtsal tuğla silindirlerle dış yüzeyler ve şu anda klasik tasarımları ile tarihi anıt olarak koruma altına alınmıştır.

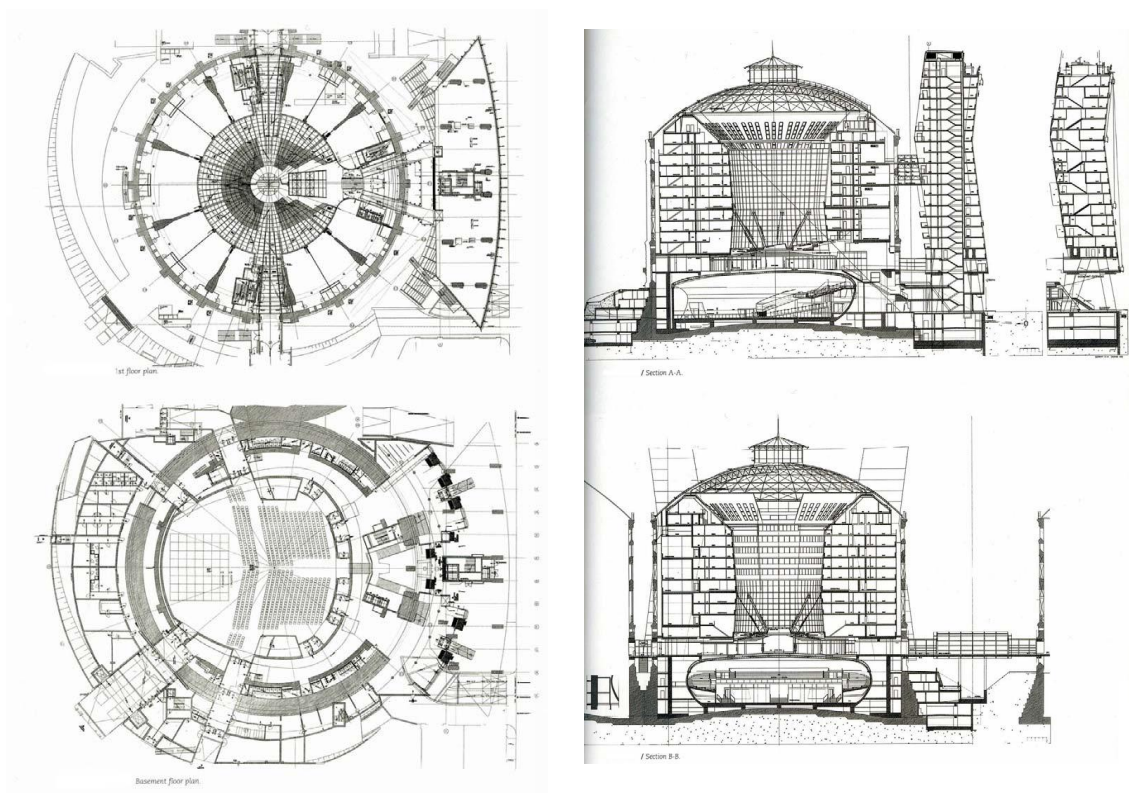
Şekil 3.1. Viyana Gazometre Projesi [5]

Kentsel açıdan incelendiğinde, Gazometre projesi konumu itibariyle, şehir içi metrosunun ulaşımı ve karayolu uzantısındaki çeşitli ulaşım sistemine yakınlığı Viyana kent dokusunun gelişmesi için fırsat ve dönüşüm sonrası yapılar için olumlu fırsatlar doğuracaktır.

Şekil 3.2. Gazometre-Metro istasyonu bağlantısını gösteren kesit
(Himmelblau, 2003)

Bu tasarım ilkeleri doğrultusunda, programı kullanılmaz duruma gelmiş dört endüstri anıtı yeniden kullanıma açılmıştır. Proje yalnızca büyüklüğüyle değil, özellikle mimarlık ve kent görünümünü karakterize eden üç temaya; “konut yapıları”, “anıtsal koruma” ve “kent planlaması” bağlamında tarihsel merkez tartışmasına dayanıyor olmasıyla yeniden işlevlendirme çalışmalarının en dikkat çekici projesidir. Tasarıma yeni bir yerel kent merkezi yaratılma düşüncesiyle başlanmıştır (Wehdorn, 2002).

Şekil 3.3. Viyana Gazometreleri dönüşüm sonrası bodrum - 1. Kat planları ve kesitleri (Himmelblau, 2003)

Viyana gazometrelerinde yapılan yeniden işlevlendirme, plan şeması ve mekânsal kurgu açısından çok farklı müdahaleler içermektedir. Strüktürel sistemin elverdiği şekilde tüm mekânlar değerlendirilmeye çalışılmış, yüksek hacimli mekanlar, bölünerek katlar elde edilmiştir. Gazometrelerin geniş alanlı katlarında, cephe modülasyonuna uygun ışınsal duvar bölmeleri yapılarak stüdyo tipi daireler ve ofisler elde edilmiştir. Gazometrelerin konut ve ofis olarak kullanılmalari sonucu artan düşey sirkülasyon ihtiyacını karşılamak, konforu artırmak ve yangına karşı kullanmak üzere asansörler ve merdivenler ilave edilmiştir. Gazometre B'nin önündeki yay formulu ek bina, modern bir yapı diliyle ofis ve konut işlevlerini barındırmaktadır. Çeşitli katlarda köprülerle gazometreye bağlanan ek bina, kütleli kompozisyonu da zenginleştirmektedir. Son olarak, yapının metro istasyonu, alışveriş merkezi ve diğer yapılarla kurduğu bağlantı güçlendirilmiş, yakın çevresi ve peyzaj düzenlemeleri bu ilişkiye göre düzenlenmiştir.

3.3.3.2. Yenileme

Türk dil kurumana göre yenileme; bir kentin ya da bir yapının belirli bölümlerini yenileştirerek korumak demektir. Yenileştirilerek korumak demek; mevcut yapının, yapı kabuğu ve işlevinin değişmeden, varlığının günümüze taşınması sırasında yaşadığı tahribatlarının onarılması, iyileştirme faaliyetlerinin yapılması ve günümüzde kullanılabilir hale getirilmesidir.

3.4.Bölüm Sonucu

Tasarımcının tarihi çevreye müdahalesinde, yeni binaların eskiye saygılı, bulunduğu zamanı yaşatan, mevcut çevreyle uyum içerisinde, taklit olmayan, kendisini yaşatabilen yapılar üretmesi gerekmektedir.

Eski- yeni ilişkisi irdelenerek, kültürel mirasın korunarak, çağın mimari gereksinimlerinin birbiri içerisindeki yerlerine değinilmiştir. Bu inceleme geçmişin değerlerini korumak kadar dönemin ihtiyaçlarına cevap veren yapıların, varlığı hakkında bilgiler vermektedir. Yeni yapı olgusu da, yeni yapının tarihi çevrede kendini ifade edebilen, " diğerlerinden ayrı" olduğunu yansıtan ve çevreyle ilişkisini aktif tutan yapılar olması açıklanmıştır.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında bilinmesi gereken kriterler ve bu kriterler ışığında tasarlanan yeni yapıların müdahale türleri olan yeni yapı- yeni ek-tarihi yapının iç yenileme-dönüşüm hakkında genel bilgiler verilir örneklandırılmıştır.

4.TARİHİ ÇEVREYE MÜDAHALELERDE ÇEVRE-BAĞLAM İLİŞKİSİNİN İRDELENMESİ

4.1. Mimaride Yer-Mekân ve Çevre Tanımı

Mekân; doğa koşullarının egemen olduğu fiziksel çevrenin içinden bir bölümün, gereksinim duyulan işlev veya işlevleri karşılamak üzere; belirlenmesi, sınırlanması, çevrelenmesi, örtülmesi, yalıtılması, koşullandırılması, düzenlenmesi yollarının tümünün bir arada ve sadece bazılarını kullanarak yeni bir yapay çevre oluşturulması en genel anlamda; amaçlanan eylem veya eylemlerin gerçekleşeceği bir alanın üç boyutlu olarak sınırlanması bir hacim boşluğunun yaratılmasıdır (İzgi, 1999).

Mekân fizikseldir; belli boyutlara sahiptir, bir yere konumlandırılmıştır ve zamanla farklı deneyimler biriktirerek hafızasını oluşturur. Mekânın oluşabilmesi ve üretilebilmesi için yapılara, yaşamın her gün artan çeşitliliği göz önüne alınırsa, oldukça karmaşık ilişkiler düzeni içinde yapılaşmış fizik çevreye gereksinme vardır. Mimari tasarımın öznesi olan yaşam, coğrafi, iklimsel, kültürel, demografik farklılıklar içerir. MÖ 1. yüzyılda yaşamış olan Roma'lı mimar Vitruvius "De Architectura" adlı kitabında başarılı bir mimarlık için "Utilitas, Firmitas, Venustas" (kullanışlılık, sağlamlık, güzellik) etmenlerinin gerekli olduğunu ileri sürmüştür. Rönesans'ta bu tanım, "Comodita, perpetuita, bellezza" (kullanışlılık, süreklilik- kalıcılık, güzellik) olarak benimsenmiştir. "Yer" , aktivite, olay ve eylemlerin gerçekleştiği alandır (Wikipedia, kaynak gösterilecek). Bir bina tek bir yer ya da bir seri yerden oluşabilir. Aynı şekilde bir kent, önemli mekânlara sahip olan bir yerdir. Bazı yerlerin detaylı hatırlanması ve akılda kalması, o yere ait belirli karakterist özellikler, sesler, dokular, orada geçen olaylar vb. gibi etkenlere bağlıdır. Tarihi bir çevrede ya da koruma alanında çalışırken yerin anlamını

keşfetmek, tasarım yaklaşımını belirlemek için önemlidir. Bazen yerin geçmişine ve hafızasına tasarımda özellikle vurgu yapılması gerekmektedir.

Mimari ve kentsel tasarımda 'yer', orada geçmiş / gelecek olaylar dikkate alınır. Bina ve mekânlar, bu aktivite ve olaylar göz önünde bulundurularak tasarlanırlar (Farrelly, 2011).

Çevre doğal, yapay, ekonomik ve insani değerlerle birlikte, canlı ve cansız varlıkların her çeşit eylem ve davranışını etkileyen fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal nitelikteki etkenlerin bütünüdür. Yapı da çevrenin bir bileşenidir ve yaşam süreci içinde yerel veya küresel ölçekte çevre ile ilişkilerini sürdürür (Çelebi, Gültekin, 2008).

Çevre, insanın bireysel ve sosyal olarak kurduğu fiziksel ilişkilerin tüm alanını kapsamaktadır. İnsanı en yakın planda çevreleyen mimari, daha geniş olarak çevreleyen kent ve bu ikisini etkileyen, bunların hem içinde hem de dışında olan "doğa" olarak düşünmeliyiz. Bir mimari yapı hiçbir koşulda tek başına bir varlık değildir. Bu ilişkilerin anlamını kavramaya çalışmak ve tasarımları buna göre yönlendirmek de estetiği ilgilendiren bir şeydir.

Mimarlık ise, kullanılabilir mekânlar yaratmak amacıyla fiziksel çevrenin biçimlendirilmesidir. Doğa içinden seçilip alınmış bir parçanın sınırlandırılması, bir örtü altına alınarak ayrılması, doğal mekânı veya onun bir parçasını yapım aracılığı ile farklı bir mekâna dönüştürme eylemidir.

Mimaride yer-mekan ve çevre ilişkisinin koordineli bir şekilde olması, tarihi çevreye katacağı zenginliğin değerini arttırmaktadır.

4.2. Mimaride Bağlam Tanımı

Mimarlıkta bağlam, herhangi bir yapının içinde bulunduğu fiziksel, sosyal ve kültürel koşullar ve çevreyi anlatır. Herhangi bir yapının oluşumunda tasarım, detaylandırma ve yapım sürecinde, yapının içinde yer aldığı bağlam, tasarım öncesi araştırma ve çalışmanın ağırlık noktasını oluşturur (Soygeniş, 2006). Bağlam çevreyle, bir şeyin çevresiyle ilişkilerini tanımlayan, bir geçişi ve sürekliliğini anlatan bir kavramdır; mimarlıkta bir binanın ya da bir mimarlık ürününün çevresiyle kurduğu ilişkileri belirtir. Bu çevreyi yalnız binaların oluşturduğu yapısal çevre olarak düşünmemek

gerekir. Genellikle bağlamın görsel olarak algılanabilen yakın çevreyi kapsadığı varsayılsa da bu eksik bir yaklaşımdır. Bağlam fiziksel çevre ötesinde kültürel ve sosyal alanları da kapsar, hatta bunların alt açılımları olan kavramsal bağlamlardan da söz edilebilir (İnceoğlu ve İnceoğlu, 2004, 77).

Bağlam analizi yaparken; dış bağlam önemli ve etki sahibi bir konu olmaktadır. Bir binanın şeklini ve biçimini etkileyen, alana özgür birçok faktör bulunmaktadır. Bu tür bağlamsal faktörlerin içerisinde cephe, yönelim, topoğrafya, cadde ve yolların dokusu, kentsel yoğunluk ve bu yoğunluğun önemli bir kent simgesi olan ilişkisi yer alır.

Bazı durumlarda binanın bağlamla ilişkisi, o kadar güçlü bir şekilde tasarlanır ki, o bina bulunduğu alanda başka hiçbir yerde varlığını sürdürmez. 1985 yılında Müster Şehri, bir kütüphane ve bir müze tasarlanması için mimari bir yarışma düzenlemiştir. Binanın, 15.yüzyıla ait St. Lamberti Kilisesi'nin arkasında, en son bombalanan alanlardan birinde yer alması istenir. Bolles+Wilson tarafından tasarlanan yeni kütüphane, çok derin bir bağlamsal özellik taşır.

Şekil 4.1. Müster Şehir kütüphanesi
dış cephe

Şekil 4.2. Müster Şehir
kütüphanesi iç cephe

(Brooker G., Stone S., 2012)

Konumuna o kadar bağlı olacak şekilde geliştirilmiştir ki, şu an ki şekli veya biçimi ile başka hiçbir yerde var olamaz. Binanın ve iç kısmının biçimi ve işlevi şehrin kentsel örüntüsüne ve dokusuna doğrudan yanıt verir.

Binanın şekli mevcut caddelerin şekline belirlenmiştir; pencereler dışarıdan görünenleri kontrol altında tutarken, ışığı maksimum derecede içeri alacak şekilde konumlandırılmışlardır. Binaya yerleştirilen etkinlik alanları da bitişikteki şehrin belirli bir kısmına ait doğayı yansıtır.

Bu, sadece tarihi doku ile uyum sağlama kapsamındaki bağlamsal bir hareket değildir. Hatta bu durumun tam tersi de doğrudur. Bina, mevcut planı tamamıyla yeniden yorumlar. Daha önceden mevcut bağlantılara ve korunan tarihi merkezin hiyerarşilerine meydan okur, bunları yeniden tanımlar. Bu öğelere yeni bir anlam ile yeni boyutlar kazandırır ve yeni bir kentsellik ölçeği getirir (Brooker, Stone, 2012).

4.3. Tarihi Çevrede Yapının Çevre-Bağlam İlişkisi

Günümüzde mimarlığın karşılaştığı en büyük sorunlardan birisi, tarihi çevrelerde mevcutlar ile yeni binaların tasarımlarının bütünleştirilmesidir. Geçmişte mevcut binaların yanına yeni binalar inşa edilmesinde tasarım yönünden pek bir sorun bulunmamaktadır.

Ancak şimdi endüstrileşme ile birlikte yapılan yeni modern binalar, akıllara bir takım sorular getirmektedir (Kapubağlı, 2004).

Tarihi çevredeki yeni yapının taşınması gereken bazı karakteristik unsurlar çeşitli yöntemlerle ele alındığında, hem kendi kimliğinden ödün vermeyen hem de geçmişine saygılı yorumlar ile daha iyi sonuçlara ulaşmak mümkündür. Dolayısıyla yeni yapı tasarımında, günümüz koşullarını ve anlayışını geçmişe saygı duyarak yansıtmak konusunda asıl dikkat edilmesi gereken yaklaşım biçimleridir (Düzgün, 2010).

Bu yaklaşım biçimleri yapıları, işlevi ve büyüklüğü ne olursa olsun içinde bulunduğu bağlamda düşünürken, her yönüyle konumu, ölçeği, dokusu, malzemesi, rengi, strüktürü, formu, fonksiyonu, sürdürülebilirliği iklimi, topoğrafyası, ekonomik ölçütleri, kent ve kent ilişkisi, tarihi ve sosyolojik katmanları gibi birçok duruma ilişkin değerleri bakımından anlamak ve yorumlamak gerekmektedir.

Çalışmanın amacına uygun olarak; çevre-bağlam ilişkisini irdelerken yardımcı olacak önemli kavramsal tasarım elemanları şu şekilde tanımlanmıştır.

Konum: Yapının parsel boyutları göz önüne alınarak, parsel içerisine yerleşmiş şeklidir.

Yerleşme dokusunun, her bölge ve her yöreye göre farklılık gösterecek kurallar çerçevesinde belirlenmesi sağlıklı bir karardır. Çevresel konum bağlamında da yapılacak yeni yapıların tarihi doku bütünlüğünü bozmayacak şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Biçim, kütle, malzeme, giriş ve manzara gibi tasarım problemleri yapı konumlandırılırken beraber düşünülmelidir. Tarihi çevrede uygulanan yeni yapılar için de konum çok önemli bir faktördür. Mevcut çevreye zarar vermeyecek, komşu parsellerdeki yapılar ile birebir ilişkisini koruyacak ve yeniliğini ifade ederken tarihi yansıtabilecek şekilde konumlandırılmalıdır.

Ölçek: Ortalama insan boyutuna göre bir yapının büyüklüğüne onun ölçeği denir. Çoğu durumda yapı büyüklüğüne ilişkin birçok ipucu-pencereler, kapılar, basamaklar bulunur, ama bütün bunlar da ölçek duygumuzu çarpıtılacak şekilde genişletilebilir (Roth,2002). Soygeniş: “Bir mekan yaratırken, mekanın boyutlarına bağlı olarak mekanın nasıl algılanacağı da dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda mimarın mekanda nasıl bir etki vermek istediğine ve mekanın nasıl algılanmasını istediğine bağlı olarak mekanın boyutlarını değerlendirmesi gerekmektedir” demiştir (Soygeniş, 2006).

Ölçek kavramı, yerleşme ve şehir bağlamında da kullanılır. Bir yerleşmenin ölçeği, kent ölçeği, kentte yer alan yapıların, insanla boyutsal ve algısal olarak oluşturduğu ölçeği ifade eder. Bu ölçeğin dengeli kurulduğu durumlarda, o yerleşme veya kent ile insanın birlikteliği güçlenir, insan ölçeğine yakın çevreler oluşturulmuş olur (Soygeniş, 2006).

Doku: Doku, belli bir yüzeyin rengi ve formu dışındaki yapısal özelliklerin göstergesidir. Yapı malzemelerinin değişik dokuları, bina

cephesinde çeşitli efektlerin yaratılmasına olanak sağlaması nedeniyle, önemli bir tasarım öğesidir. Mermer kaplamanın düzgün ve serinliği, ahşabın sıcaklığı, betonun masifliği ve ağırlığı, camın şeffaflığı ve hafifliği bu dokuların farklı etkilerinin sonuçlarıdır (Türeyen, 2010).

Roth ise dokudan bahsederken; “Mimarlığa çeşitlilik kazandırmak için kullanılan birçok araçtan biri de değişik anlamlara sahip bir terim olan dokudur. Bir yapının optik dokusu büyük ölçüde, görsel örüntüsüne, dokunsal dokuya insan eliyle fiziksel olarak hissedilebilen öğelerine gönderme yapar” demiştir (Roth,2002).

Malzeme: Kullanılabilir cisimler yapmak amacı için doğal ya da yapay olarak üretilmiş tüm maddelere malzeme denilmektedir. Yapılarda kullanılan malzemeler yapılar hakkında birçok bilgi vermektedir.

Her malzemenin kendine özgü bir karakteri vardır. Bu karakter, o malzemeye ilişkin renk, doku gibi görsel özellikler olabileceği gibi malzemenin kimyasal, fiziksel özellikleri, taşıyıcılık özelliği, dayanıklılığı, elde edilebilirliği, maliyeti, işleme kolaylığı gibi özellikler de olabilmektedir (Soygeniş, 2006).

Tarihi çevrede yeni yapıda kullanılacak malzeme seçimi cephe etkisini etkileyecek faktörlerden biridir. Geleneksel malzemelerle yapılmış binalardan oluşan tarihi dokuda, yeni yapı tasarımında benzer veya zıt malzeme kullanılması mümkündür, ancak her iki seçenekte de yapının çağdaşlığı tartışılabilir olmamalıdır (Duralı, 2007).

Renk: Renk, “ Işığın eşya üzerine çarpmasıyla yansıyan ışınların niteliğine göre gözde oluşan duymulardan her biri”dir (Hasol,1975,368). Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında görsel ilişkiyi sağlayan etkenlerden birisi de renktir. Özellikle tarihi çevrede ek yapı tasarımında, değişik malzemelerin geçiş bölgelerinde ve aynı tür malzeme kullanıldığı durumlarda eski-yeni ayrımını yapabilmek için, renk farklılığına, benzer malzeme kullanımında da renk benzerliği yöntemlerine başvurulabilmektedir (Düzgün, 2010).

Strüktür: İzgi'ye göre: “Strüktür, yapıda kullanılan malzemelerin uygun tekniklerle birleştirilmesine dayanan ve farklı işlevleri gerçekleştirmek üzere kullanılan değişik yapı öğelerinin yapının bütünü kurmak üzere statik kurallar uyarınca bağlantı kurmasını birleşmesini ve kurgudaki tüm yüklerin zemine güvenle aktarılmasını sağlayan sistemdir (İzgi, 1999). Biçim tasarımına bağlı olarak, değişik malzeme ve yapımların teknikleriyle benzer strüktürler elde edilebilir. Fakat bu sınırlı bir olanaktır; her malzeme istenilen strüktürleri ve buna bağlı olarak, istenilen biçimleri elde etme olanağı vermez (Kuban, 2007).

Form (Biçim-Şekil): Şekil ve biçim ile eş anlamlı olarak kullanılan forma bir objenin dış görünümüne, kabuğuna verilen addır (Türeyen,2010). Başka bir tanıma göre ise; nesnelere ayırt edici özelliklerini veren maddi öğelerin kurgusudur (İzgi, 1999). Kant: “ Zihnin bir özelliği olarak birey tarafından maddi nesneye yüklenen nitelik diye tanımlar. Biçimin yorumlama özelliğine bağımlılığını vurgulayan bu görüş, yapıda:

- Görsel iletişimin başlaması,
- Algılanmanın sürmesi ile geçerlilik kazanır (İzgi, 1999).

Fonksiyon: İşlev ile eş anlamlı olarak kullanılan fonksiyon, bir nesnenin veya kimsenin gördüğü iş ya da bu işle ilgili kendisinden beklenen performans olarak tanımlanmaktadır. Konumuz bağlamında işlev, yapı ve çevresini oluşturan elemanlara yüklenen görev, işlevsellik ise söz konusu elemanların bu görevi yerine getirme etkinliğidir. Yapısal çevre tasarımında işlevsellik, en önemli kriterlerden biridir. Bu kriterin gereğini yerine getirmeyen bir mimari yapıt, iyi tasarlanmamış demektir (Türeyen, 2010).

Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik; genel olarak geçmişten aldıklarımızı, geleceğe devredebilmektir.

Sürdürülebilirlik, mimari açıdan oldukça geniş bir terimdir ve yapımların yöntemi, malzeme seçimi ve kaynakların kullanımı gibi konuları ifade etmektedir. Sürdürülebilir mimari tasarım yapılırken tasarımcı kullanıldığı

malzemeye, malzemelerin üretimine ve kaynakların nasıl kullanıldığına dikkat etmek zorundadır. Bu şekilde yapılar çevre içerisinde yerlerini ifadenin tam karşılığı şeklinde alırlar.

4.4. Tarihi Çevreye Müdahalelerde Tasarlama Biçimleri

Tarihi ve mimari önemi olan çevrelerde tasarlanacak yeni yapı, sıradan bir çevrede tasarlanacak olandan daha fazla sorunlar içerir. Bunların içinde en önemli olanı uyum sorunudur; hem günümüz gereksinim ve olanaklarını, anlayışını yansıtmak, hem de geçmişten miras kalana saygı ile yaklaşmayı gerektirir. Esas olan karşılıklı alışveriştir (Kapubağlı, 2004).

Tasarımda uygulanan yöntemler açısından eski ile yenin birlikteliği, tarihi dokuda inşa edilecek yeni yapının tasarımında farklılık göstermektedir. Tarihi çevrede yeni yapı tasarlama biçimleri incelenirken çeşitli kaynaklar araştırıldığında 4 farklı yaklaşımın benimsendiği söylenmektedir.

Bu yaklaşım biçimleri;

- 1- Taklit (Aynısını yapma),
- 2- Öykünme (Benzetme),
- 3- Saygılı (Sakin yaklaşım),
- 4- Zıtlık (Karşıtlık)'dır.

1-Taklit (Aynısını yapma)

Tarihi dokuda yapılan analizler doğrultusunda, o bölgede yaygın olarak tespit edilen, mekân örgütlemesi, cephe kurgusu, taşıyıcı sistem ve malzeme özelliklerinin değerlendirilmesi ve bu tespitlerin paralelinde dokuda var olan diğer yapıların bir benzerinin yeniden üretimi yöntemi olarak tanımlanabilir. Bu yöntem ile üretilen yeni yapı; yeni onarılmış bir tarihi yapı mı yoksa tarihi dokuya eklenen yeni bir yapı mı olduğu karmaşasını yaşatır, bu yönde bir tartışmaya yol açar (Zeren, 2010).

Tarihi dokuda uygulanan yeni yapılarda, tarihi yapıları taklit ederek onlara uyum sağlanması çeşitli şekillerde olmaktadır. Bu uygulamalardan

bazıları olumsuz eleştiriler alırken, bazıları da uygulanma amaçlarına göre olumlu karşılanmaktadır.

2-Saygılı (Sakin yaklaşım)

Bu yaklaşım biçiminde yeni yapı yada ek yapı, uygulandığı bölge içerisinde, formu, malzemesi, ölçeği itibariyle kendini ifade edebilen ancak uygulandığı çevrenin de önüne geçmeyecek düzeyde bir proporsiyona sahiptir.Eski ile yeninin ilişkisinde tasarım bazen karşıtlık-benzetme ve taklit gibi yöntemler uygulansa da saygılı bir yaklaşım içermektedir.

Tarihi dokuya son derece saygılı, modern ve yalın biçimlenmesiyle çevresinde yer alan tarihi yapılara fon oluşturup, vurgularını arttıran bir üslupla üretilme biçimi olarak tanımlanan yöntemdir. Bu yaklaşım biçimde, yeni yapının yalın bir biçimlenişiyle üretilmesi ve tarihi yapının önüne geçmemesi felsefesi, yeni yapıya modern bir ifade verip kendi döneminin üslubunu taşımasına izin verse de, geri planda kalmasını dikte etmektedir. Önemsenen yine tarihi yapı ve dokudur (Zeren, 2010).

3-Öykünme (Benzetme)

Tarihi dokudan aldığı referansları yorumlayarak günümüze taşıma yöntemi olarak tanımlanan bu yaklaşım birçok koruma kuramcıları tarafından kabul görmektedir. Geçmişte var olan izleri ayağa kaldıran, yorumlayan ve onlara öykünen yapılar üretimidir. Bu yaklaşımda önemli olan öykünmenin oranıdır (Zeren, 2010).

Tarihi dokuda yapılacak yeni yapı, geleneksel dokuyla aynı veya benzer cephe ve kütle etkilerinden yararlanarak tasarlanır. Yeni yapının çağdaşlığı kullanılan malzemenin cinsi, rengi veya kullanım biçimiyle ortaya konmalıdır. Kolaylıkla taklit etmeye dönüşebilecek bir yöntemdir. Yapının çağdaşlığının tartışılabilir olmaması için bütünlüğü bozmayacak şekilde yaratılacak farkların düşünülmesi gerekmektedir (Duralı, 2007).

4- Zıtlık(Karşıtlık)

Tarihi çevre içerisindeki yeni yapı tasarımında uygulanan yöntemlerden biri de, eski ve yeni arasındaki uyumun zıtlıkla sağlanmasıdır. Fakat bu zıtlık bir karmaşayı değil, uyumu meydana getirecek şekilde oluşturulur.

Yeni yapılarda karşıtlık, yeni ve tarihi yapıların ayrı ayrı algılanmasına yardımcı olur. İnsanlara mimarinin tarih boyunca geçirdiği değişimi hissettirir. Mevcut mimari, kompozisyonu, malzemeyi, oranları reddederken, yapı genişliği ve yüksekliği konusunda uyum aranmaktadır. Zıtlık, gelişigüzel bir şekilde olmamalı, kendi içinde bütünlüğü olan, ritmik yüzeylerden oluşmalı, malzeme ve renkteki karşıtlıklarla desteklenmelidir. Dikkat edilmesi gereken nokta, tarihi çevreye zarar verecek çok aykırı sonuçlardan kaçınmaktır (Aydın, 1998).

Tarihi dokuya getirilecek yeni yapı ekinin tasarlanması yönteminde bir başka yaklaşım da, yeni binanın var olan eskiyi domine etmesi, kendi döneminin mimari biçimlenişini oran ve proporsiyon kavramlarından ve yapılacak çevrenin ortaya koyduğu girdilerden bağımsız olarak kurgulanmasıdır. Bu tasarım biçiminde önemsenen yeni yapıdır. Bu yeni yapı bağlamdan bağımsız örgütlenir yada örgütlenmesinin ardında belki de dokuya kontrast oluşturma fikri gizlidir (Zeren, 2010).

4.5.Bölüm Sonucu

Tarihi çevreye müdahale biçimlerinde uygulanan yeni yapının hem tarihi çevreye saygılı, hem uyumlu, hem taklit olmayan kısacası tamamen özgün bir yapı olması, uygulandığı çevre açısından kazanılacak bir değer olacaktır. Çevre- bağlam ilişkisi de bu uygulamanın başında yer almaktadır.

Mimaride bağlam genellikle mimarinin içine yerleştiği ve biçimlendiği çevre anlamında kullanılmaktadır. Bağlam, mimari tasarım fikrinin oluşmasında ve bu şeklin belirlenmesinde belirgin bir biçimde etkili olmaktadır. Mimarlar tasarımlarını, ortaya çıkacak yapının çevresiyle bütünleşebilmesi ve o çevrenin bir parçası olması için bağlama göre yapılar tasarlamaktadırlar. Bazen de çevresiyle zıtlaşan ve o bağlamda farklı ve ayrı

duracak bir tasarım anlayışına yönelebilirler. Her iki durumda da öncelikle bağlam analiz edilir ve buna bağlı olarak nasıl bir tasarım yaklaşımı seçileceğine karar verirler. Tasarım yaklaşımı, çevreye bağlı olarak incelediğimiz konum, ölçek, doku, malzeme, renk, form, fonksiyon, sürdürülebilirlik gibi kavramsal tasarım elemanlarına göre şekillenmektedir.

Tarihi çevreye müdahalelerde tasarlama biçimleri değerlendirildiklerinde, tarihi doku için hangi yöntemin daha başarılı ve daha doğru olduğunun cevabı tek değildir. Uygulandığı çevreye göre her yapı kendi cevabını kendisi verecektir. Bunun dışında Zeren'in dediği gibi;

“ Üretilen yeni yapı; taklitten kaçınan, kendisini ifade edebilen ve aynı zamanda da tarihi dokuyu önemseyen ona saygı gösteren bir tavır içerisinde üretilmişse olumlu olarak nitelendirilebilir.”

5.TARİHİ ÇEVREDE YENİ YAPI VE BAĞLAM İLİŞKİSİNİN TÜRKİYE VE DÜNYA'DAN ÖRNEKLERLE İRDELENMESİ

5.1. Mevcut Çevrede Yeni Yapı Örnekleri

5.1.1. FIGGE SANAT MÜZESİ

Projenin Yeri: Lova, ABD

Proje Mimarı: David Chipperfield Architects

Yapım Tarihi: 2005

Alanı: 10.000 m²

Şekil 5.1.1. Figge Sanat Müzesi, nehir yönünden görünüşünü [7]

Eski adı, Davenport Sanat Müzesi olan Figge Sanat Müzesi'nin Davenport'un merkezine, Lova'nın doğusundaki Mississippi Nehri kıyısına yerleştirilmesi, bu tarihsel bölgenin kentsel anlamda güçlendirilmesinde katalizör etkisi yaratmıştır.Kente ait simgesel bir bina yaratmayı hedefleyen Figge Sanat Müzesi'nin tasarımı yekpare cam bir strüktür olarak düşünülmüştür. Yapının mimarisi; opak, saydam ve yarısaydam yüzeylerle kaplanmış, basit hacimsel bir blok fikri temel alınarak oluşturulmuştur.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+	+	+		+		+	+	
								Farklı				+		+			

Tablo 5.1.1. Figge Sanat Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Bu cam yüzeyler opaklık yoğunluğu çeşitlenen yatay şeritlerle biçimlendirilmiştir. Kentsel anlamda, tasarım, önceden boş olan kent bloğunun bir yarısını doldurarak eski kentin ızgara sistemini destelemektedir.

Farklı cepheleri, farklı arazi koşullarını yansıtır ve binanın her bir cephesi kendine özgü yaklaşımlar tanımlar. Bunlar: kent meydanı; cadde girişi ve nehir kenarı terasıdır. Meydanda bir heykel bahçesi yer alır ve Figge'yi görsel olarak kentteki öteki kültürel etkinliklere bağlayan kamusal bir toplanma alanı oluşturur.

Şekil 5.1.2. Figge Sanat Müzesi, meydan yönünden görünüşünü [7]

Binanın tasarımı ve iç mekan yerleşimi için yapılmış program, zengin sergileme ve sergi dışı işlevlerin karışımı açısından, var olan Davenport Sanat Müzesi programının temeline dayanmaktadır.

Ayrıca çok katlı özel sergi galerileri, eğitim alanları, çizim ve çalışma stüdyoları, derslikler ve kütüphane alanları içermektedir. Kamusal ortak alanlar; restoran, müze mağazası, oldukça geniş bir lobi ve Mississippi Nehri'nden görülmeye değer manzaralar veren çok katlı kış bahçesinden oluşmaktadır. Tasarım bu işlevlerin üst üste binmesini teşvik etmektedir (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012).

Şekil 5.1.3. Yapının girişindeki Merdiven [9]

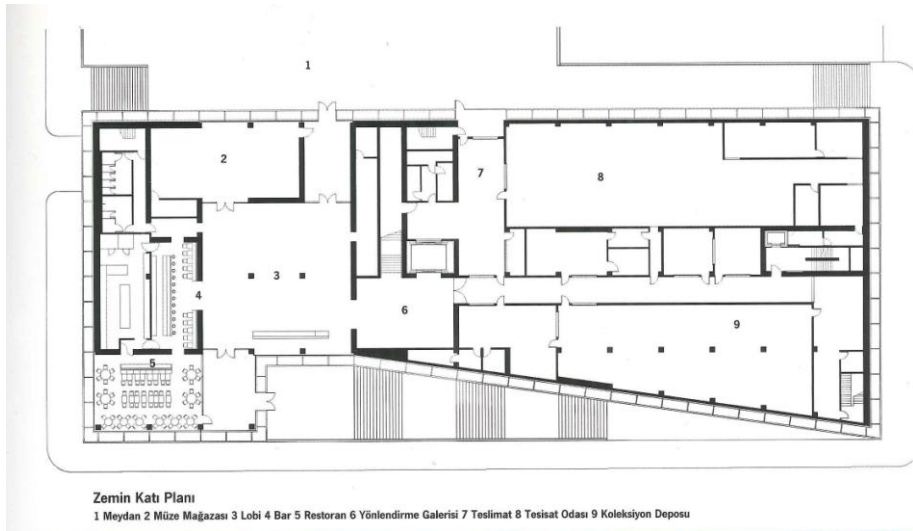
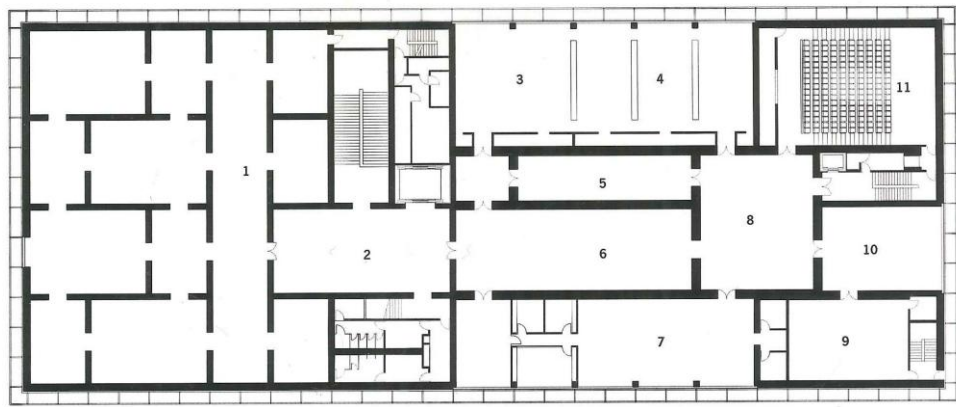
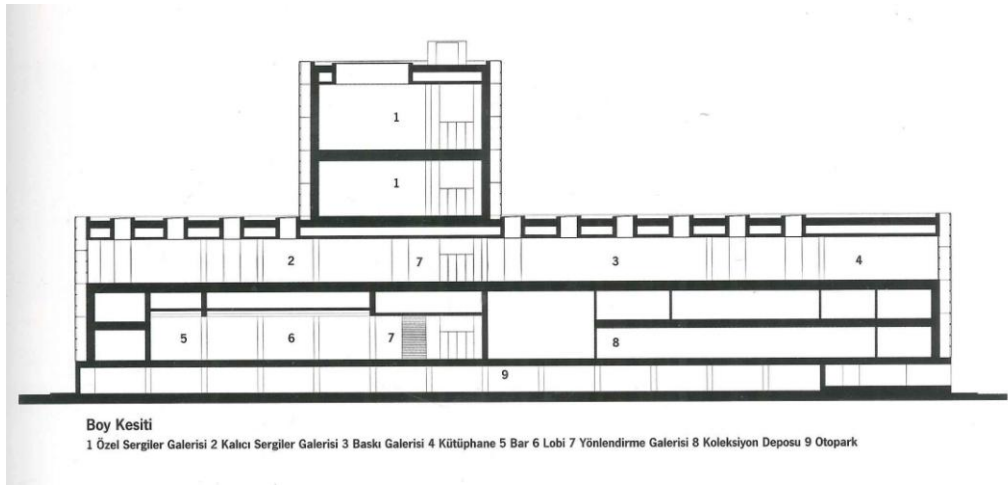

Şekil 5.1.4. Yapının girişindeki saçak [8]

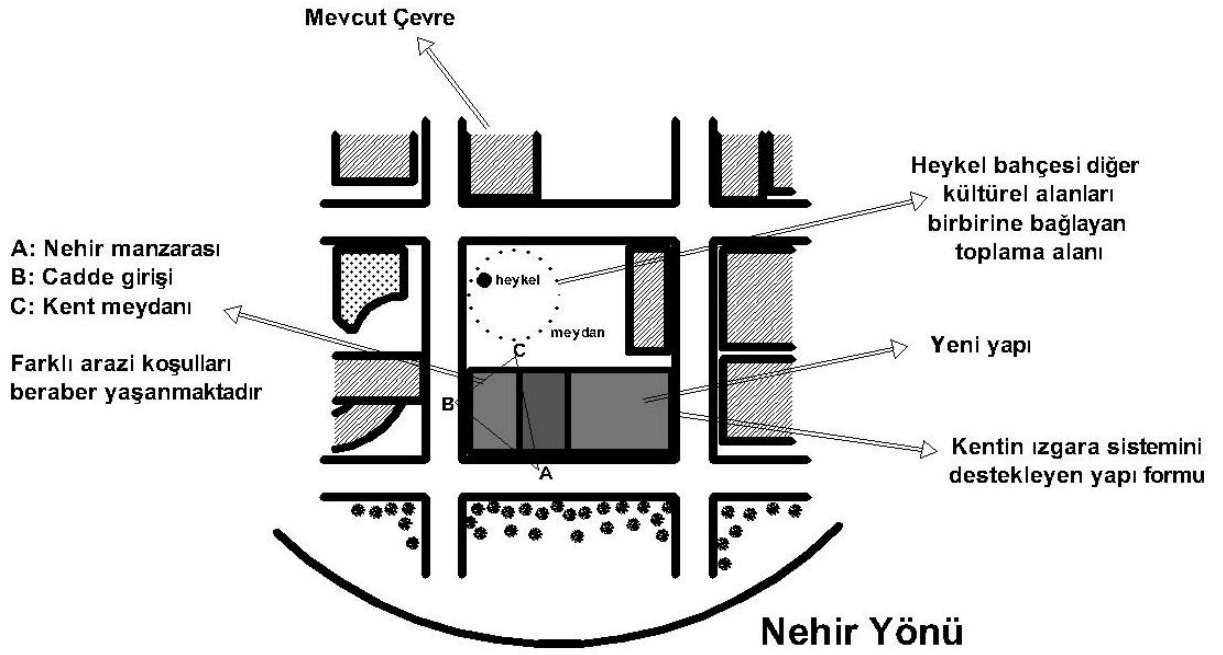
Şekil 5.1.5. Yapının girişinde saçak görünümü [9]

Şekil 5.1.6. Yapının genel olarak planları ve kesiti
(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Şekil 5.1.7. Yapının çevre bağlam analizi

Çevre bağlam ilişkisi açısından analiz edildiğinde; yapının kentin ızgara sistemine benzer bir forma sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında yapı çevreyle ilişkisini, eski bir yapı ile ortak oluşturduğu bir meydan ile sağlamaktadır. Bu meydan heykel bahçesi ve diğer kültürel alanları birbirine bağlayan toplanma alanını oluşturmaktadır. Yapının arazi koşulları gereği hem nehri, hem caddeyi, hemde kent meydanını çevreleyen bir konumu bulunduğu gözlenmiştir.

5.1.2. YENİ AKROPOL MÜZESİ

Projenin Yeri: Atina, Yunanistan

Proje Mimarı: Bernard Tschumi, Bernard Tschumi Architects

Yapım Tarihi: 2009

Şekil 5.1.8. Yeni Akropol Müzesi, genel görünüm.

(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ ÇEVRE - BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+		+					+	
								Farklı		+		+	+	+	+		

Tablo 5.1.2. Yeni Akropol Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Müze, Partenon'un 300 metre kadar güneydoğusunda tarihi Makryianni bölgesinde yer almaktadır. Partenon Galerisi olarak bilinen üst kat Akropol, modern Atina'nın 360 derecelik panoramik bir manzarasını sunmaktadır.

Yeni Akropol Müzesi, 14.000 m²'den fazla sergi alanı ve kapsamlı müze ziyaretçi hizmetleri ile, eski 1.450 m²'lik Akropol Müzesi 'de dahil olmak üzere Atina Akropolü ile çevresinin yaşam öyküsünü konuklara aktarmaktadır. Bu program doğrultusunda, müzenin altında, M.S.4. ve M.S.7. yüzyılları arasına ait, müdahale edilmeksizin korunmuş bir arkeolojik kazı alanı bulunmaktadır. Müzede, arkeolojik kazı alanını yukarıdan izleyen bir kafe, müze mağazası, müze restoranı ve Akropol manzarasına egemen bir teras bulunmaktadır. Tasarım, programda kaynaklanan gereksinimleri büyük bir netlikle mimarlığa aktarmaktadır. Projede ışık, dolaşım ve organizasyon şematik olarak kendini ifade etmektedir. (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

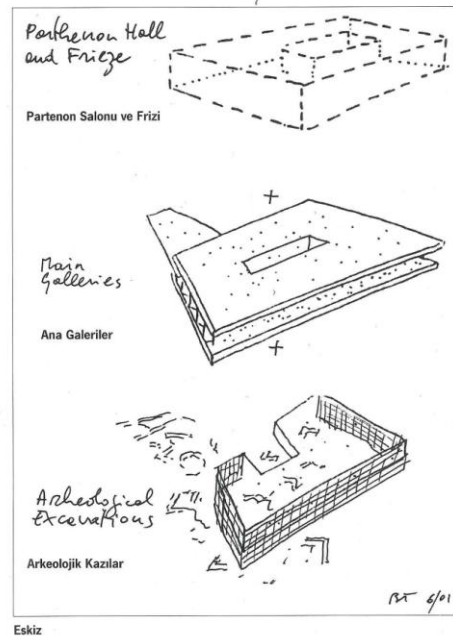
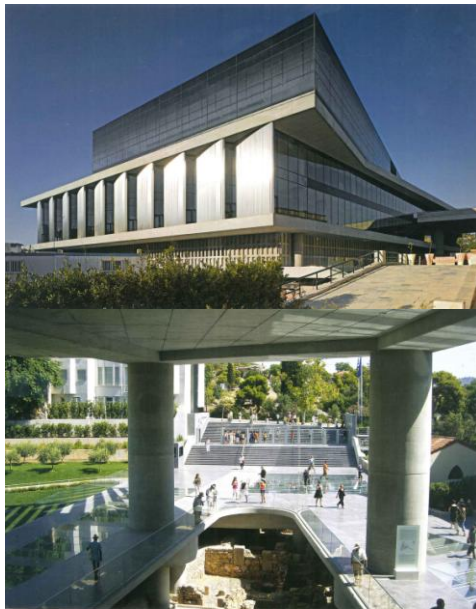
Şekil 5.1.9. Yeni Akropol Müzesi, Korunmuş arkeolojik alanlar

(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

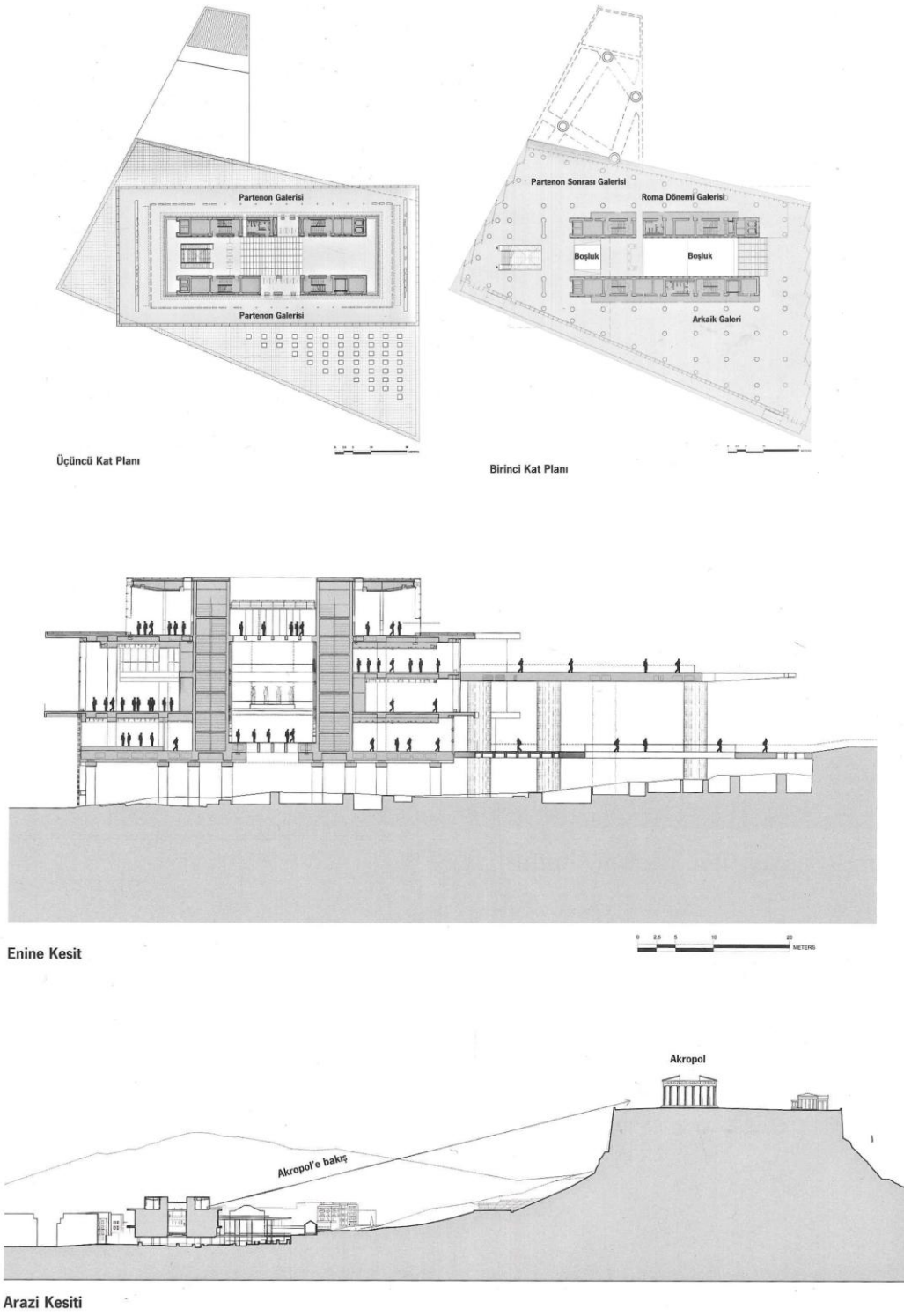

Bu nedenle sergilendikleri müze de doğal ışıkla çevrelenmiş bir binadır. Işığın üst kattaki Partenon Galerisi'nden arkaik galerilere doğru süzülerek binanın çekirdeğine nüfuz etmesi ve arkeolojik kazı alanına nazik bir biçimde düşmesi için farklı türde camlar kullanılmıştır. Planda eşkenar yamuk biçiminde olan orta kısım, arkaik ve geç Roma dönemini kapsayan galerilerin yer aldığı, 10 metreye ulaşan yüksek tavanlı bir alan, ayrıca asma kat, bir bar, bir restoran ve bir multimedya alanı bulunmaktadır. Ayrıca binanın çekirdeği, günışığının alt kattaki karyatitlere düşmesine izin vermektedir.

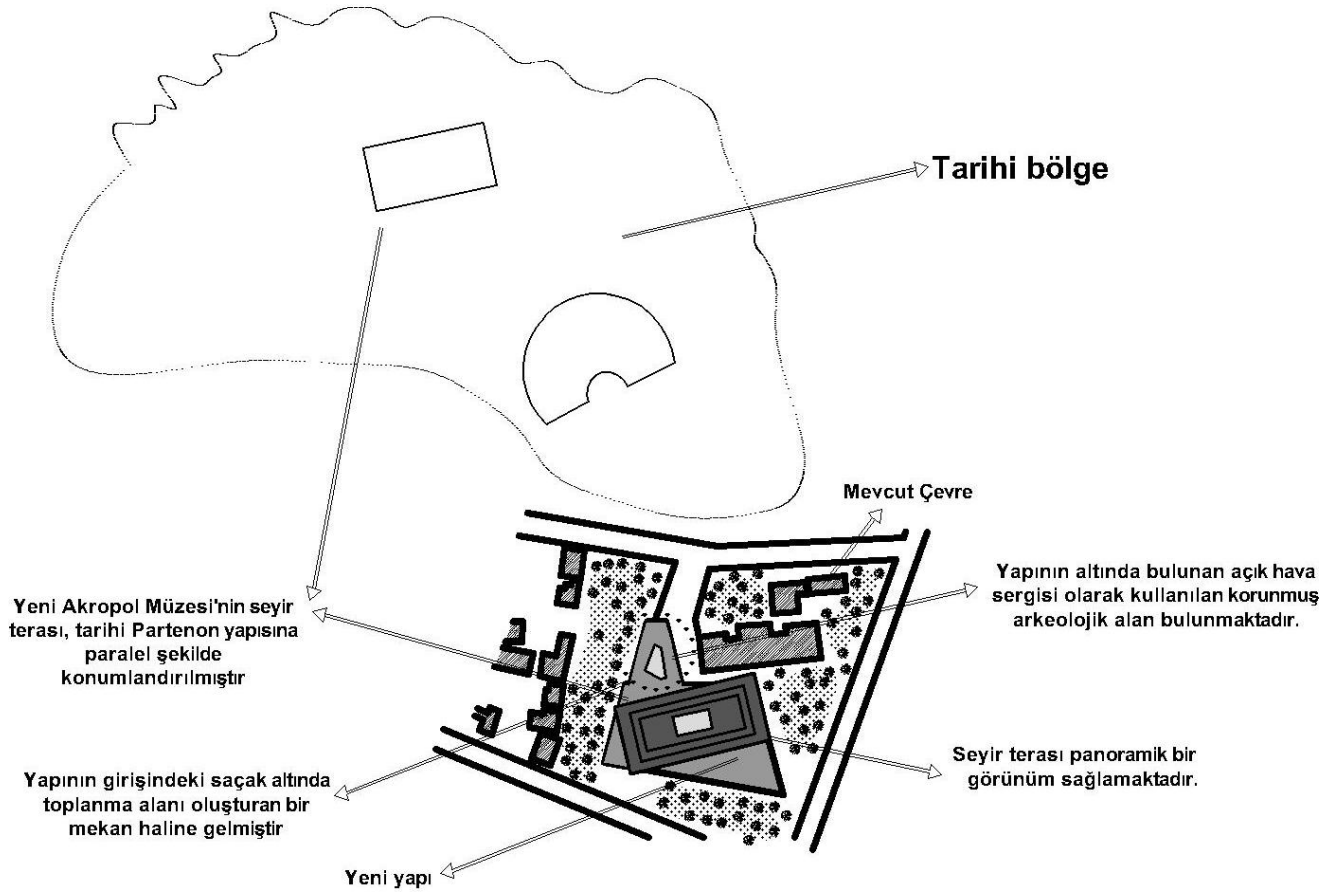
Projenin mimarı Berdard Tschumi Yeni Akropol Müzesi'ni şöyle anlatmaktadır. "Akropol'ün eteklerindeki proje alanı, bizi hassas kazı alanları ile karşı karşıya bırakıyor, çağdaş kentin varlığı ve ızgara sokak dokusu ile Batı uygarlığının en etkileyici yapılarından biri olan Partenon ise onlara eşlik ediyor. Bunlar, sıcak iklim ve deprem bölgesinin koşulları ile birleştiğinde bütün bu etkenler bizi, basit, sade, Antik Yunan'ın matematiksel ve kavramsal niteliğine sahip bir müze tasarlamaya yönlendirdi."

Şekil 5.1.10. Yeni Akropol Müzesi, Korunmuş arkeolojik alanlar
(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Şekil 5.1.11. Yeni Akropol Müzesi, kat planları, bina ve arazi kesiti
(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Şekil 5.1.12. Yapının çevre bağlam analizi

Yapı çevre bağlam ilişkisi açısından analiz edildiğinde; tarihi çevreyle konum açısından birebir ilişkili olduğu gözlenmiştir. Yapı tamamen açık hava sergisi niteliğinde olan bir çevre üzerine inşa edilmiştir. Bu durumda yapının altında açık hava sergisi olarak kullanılan korunmuş bir arkeolojik alan bulunmaktadır. Yapının girişindeki saçak daha yapıya girmeden insanların birlikte vakit geçirebileceği bir mekan haline gelmiştir. Tarihi Pantenon yapısına paralel şekilde konumlanmış olan Yeni Akropol Müzesinin seyir terası panoramik bir görsel oluşturmaktadır.

5.1.3. MASERATİ MÜZESİ

Projenin Yeri: Modena, İtalya

Proje Mimarı: Future Systems

Yapım Tarihi: 2009

Şekil 5.1.13. Maserati Müzesi genel görünüm[10]

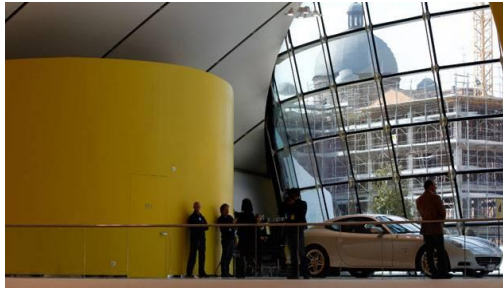
Maserati Müzesi Modena'da yüzyılın sonunda yapılmış olan Enzo Ferrai Evi arazisi içinde, sarı rengi ve yumuşak formuyla toprağa gömülü bir biçimde yer almaktadır. Sanki çevredeki peyzajla bütünleşmiş, toprakta büyümüş gibidir. Tasarım sırasında ilk düşünülen Ferrari'nin evini restore etmek ve bu evi efsanevi figüre adanmış modern bir müzeye dönüştürmektir.

Ölçek olarak gösterişsiz ve sade olan evin yüksekliği, müzenin yüksekliğini belirlemiştir. Yarış arabalarıyla aynı dili kullanan müze, koruyucu bir el gibi eski evle diyalog halindedir. Kavisli geniş duvarlar ve eğimli cam insanı mekanın içine alır. Kavisli düzlem Maserati radyatörlerinden esinlenecek biçimde iki eşit parçaya bölünmüştür. Üç boyutlu sarı çatı antik arabaların formlarından esinlenmiştir. Çatı ışıkları gün ışığını içine alır ve mekanı beyaz yaygın ışıkla doldurur (Yapı dergisi, 2006).

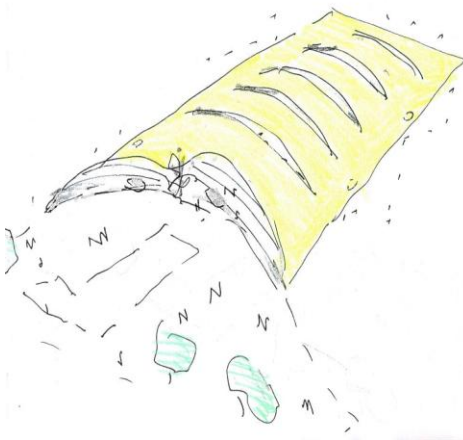
TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ					YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)	İLİŞKİ TÜRÜ	Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+		+				+		
								Farklı		+		+	+		+		

Tablo 5.1.3. Maserati Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Çatının açılabilmesiyle galeriye hava girişi ve doğal havalandırma sağlanmaktadır (Yapı dergisi, 2006).

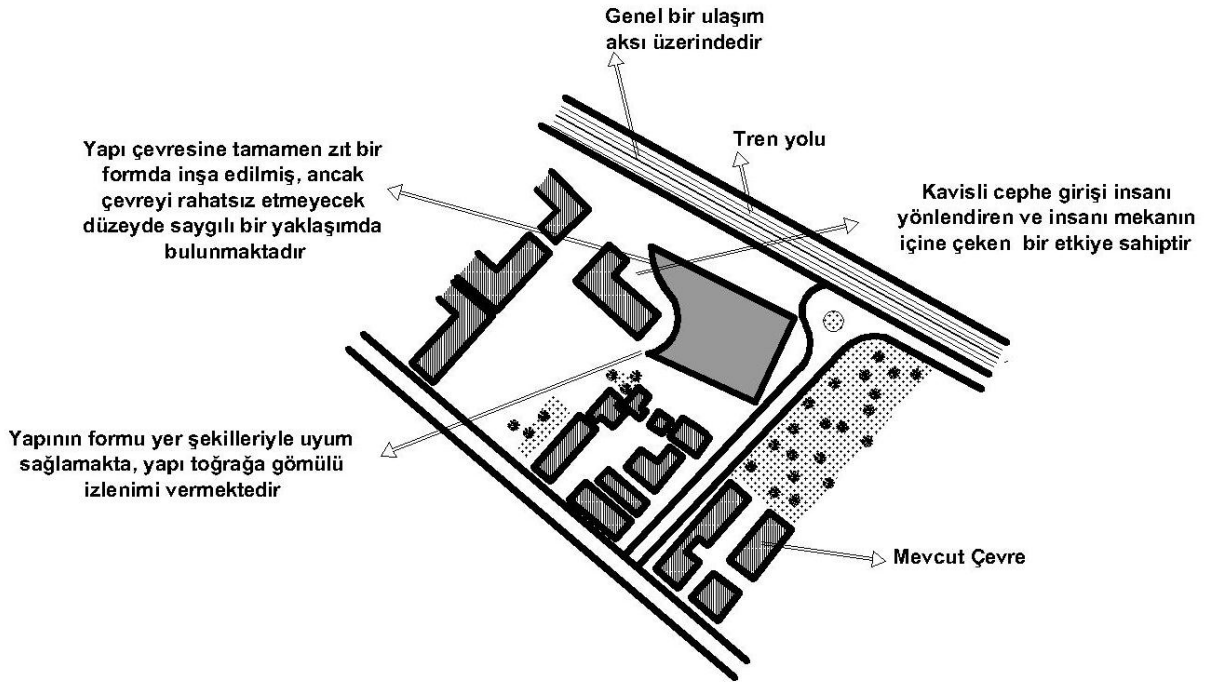

Şekil 5.1.14. Maserati Müzesi iç mekan görünümü [11]

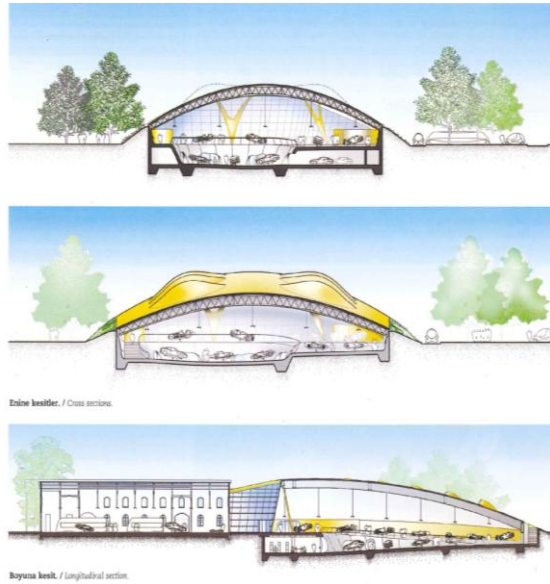

Şekil 5.1.15. Maserati Müzesi tasarlanma aşaması [12]

Şekil 5.1.16. Yapının çevre bağlam analizi

Şekil 5.1.17. Maserati Müzesi yapı kesitleri (Yapı dergisi, 2006)

Yapı çevre bağlam ilişkisi açısından incelendiğinde, çevresine tamamen zıt bir formda inşa edilmiş, ancak çevreyi rahatsız etmeyecek düzeyde saygılı bir yaklaşımda olduğu gözlenmiştir. Yapının kavisli cephe girişi insanı yönlendiren ve insanı mekan içerisine çeken bir etkiye sahiptir. Yapının formu yer şekilleriyle uyum sağlamakta, yapı toprağa gömülü izlenimi vermektedir. Yapı genel ulaşım ağlarına yakın konumlandırılmıştır.

5.1.4. BURSA KENT MEYDANI

Projenin Yeri: Bursa / Türkiye

Projenin Mimarı: K2Y Mimarlık

Şekil 5.1.18. Bursa Kent Meydanı genel görünüm
(Yapı dergisi, 2010)

Bursa Kent Meydanı Projesi, Bursa Eski Santral Garaj Bölgesi'nde gerçekleştirilmiş bir kentsel dönüşüm projesidir. Üst ölçekli planlarda Bursa tarihi kent merkezinin devamı olarak ele alınan proje alanı, dönüşümü kaçınılmaz olan bir yapıli çevre içinde bulunmaktadır. Bu anlamda yapının yeni kullanım olarak sağlayan, nitelikli bir mimariyi çevre sunan, mevcutta eksikliği hissedilen kullanıcı dostu mekanlar tanımlayan, çevresini dönüştürme gücüne sahip özelliklerde olması hedeflenmiştir.

Santral Garaj Alanı, tarihi kent merkezinin kuzey yönündeki gelişim aksı için önemli bir odak olarak görülmektedir. Yapının, tasarım ve mimari açıdan gelecekteki gelişmelere temel oluşturan özellikleri, çağdaş çizgileri, sunduğu yaşam alanları ile çevresini etkilemektedir.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ ÇEVRE - BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+	+	+		+			+	
								Farklı				+		+	+		

Tablo 5.1.4. Bursa Kent Meydanı, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Yapının en büyük özelliği mimari dizgisinin meydan, kanopi, saçak, amfi, merdivenler, yarı geçirgen yüzeyler, simgesel formlar gibi kentsel referansları güçlü öğeler ile kurulmuş olmasıdır.

Meydan, sınırlarını çevresinde örgütlediği yapı grupları ve bu yapıların kentin var olan akslarına verdiği referanslar sayesinde oluşturmaktadır. Kentlinin buluşma, toplanma, gösteri, eğlenme, dinlenme gibi çeşitli kamusal eylemlerinin bir odağı olarak ele alınmış olan meydan, çevresinde yer alan ticari ve kültürel kullanımlarla birlikte gündelik yaşamın bir parçası durumdadır. Açık kamusal mekanlar arazinin topografik özellikleri dikkate alındığında çeşitli kotlarda çeşitli eylemlere karşılık gelecek biçimde düzenlenmiştir.

Şekil 5.1.19. Yapının kent içi konumu (Yapı dergisi, 2010)

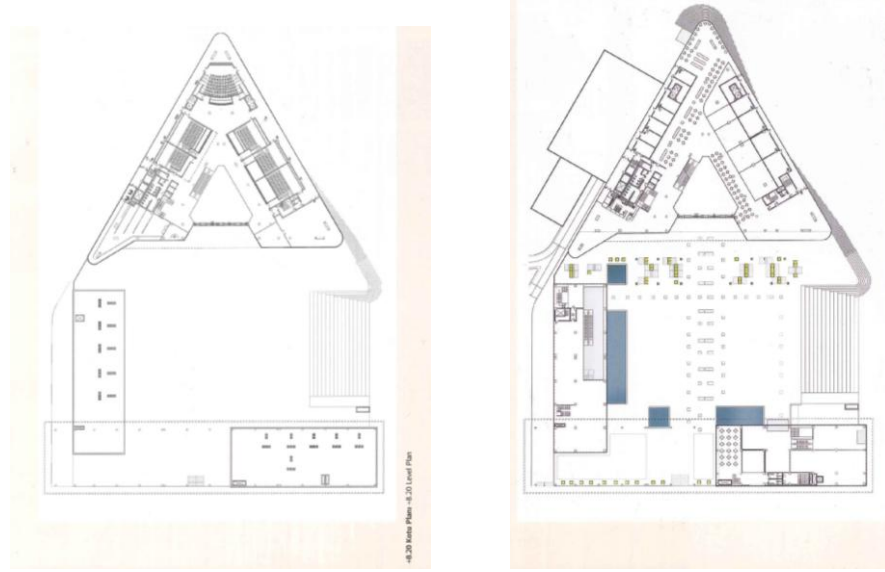
Proje temelde, bir kamusal alan olarak meydan çevresinde ve altında çeşitli sosyal, kültürel ve ticari işlevlerin bulunduğu yapılardan oluşmaktadır.

Üçgen forma sahip olan ve bütün yapı elemanları içinde odak ve simge oluşturma özelliğine sahip olan yapı ise kentsel ölçekteki girişi ile toplayıcı olma özelliğini güçlendirmektedir. Üçgen yapı içinde yer alan yeme-içme mekanları, sinemalar, ticari mekanlar ile meydanın alt kotlarında bulunan çarşı katlarındaki ticari kullanımlar ile ilişkilendirilmektedir.

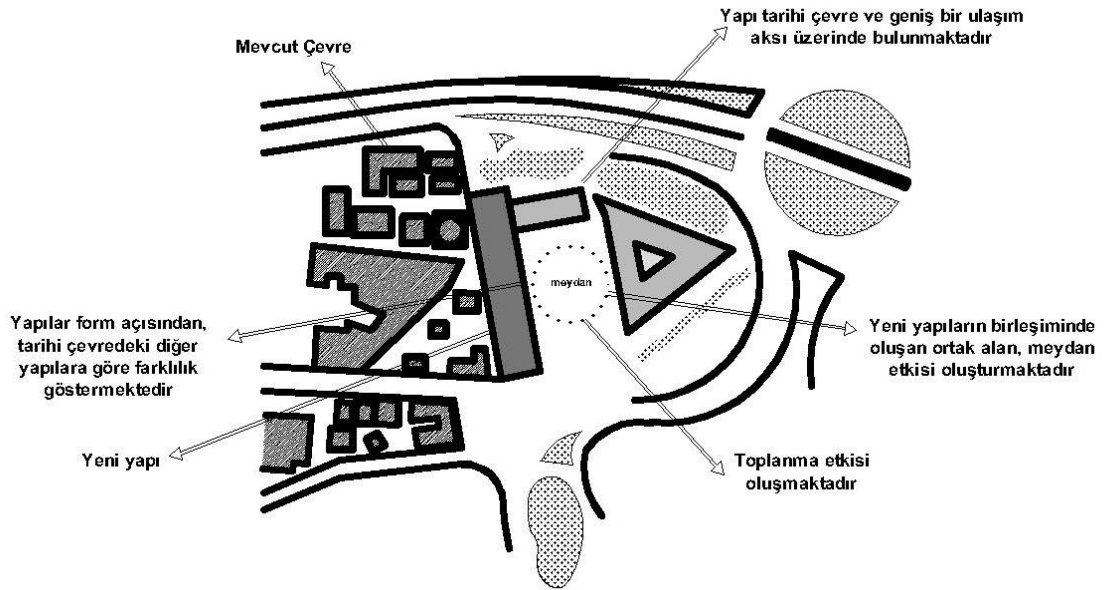
Bursa kentinin Osmanlı'nın başkenti olmasından ileri gelen ekonomik, sosyal ve fiziksel yapısında kendini sürekli hissettiren bir muhafazakarlık anlayışı bulunmaktadır. Yapı, bu anlayış içinde yeni bir yorum olarak değerlendirilebilir. Yapı genelde dolu yüzeylerin ve masif kütlelerin, standart tekrarların, benzer renklerin ve malzemelerin algılandığı yakın çevresi ile düşünüldüğünde, geçirgen mimarisi, cam malzemenin kullanımı, kamusal mekânların önceliği, iç ve dış mekân entegrasyonu ile fazlası ile dikkat çekmektedir.

Şekil 5.1.20. Bursa Kent Meydanı giriş saçağı ve cephe görünümü
(Yapı dergisi, 2010)

Şekil 5.1.21. Bursa Kent Meydanı kat planları (Yapı dergisi, 2010)

Şekil 5.1.22. Yapının çevre bağlam analizi

Yapı çevre bağlam ilişkisi açısından analiz edildiğinde, yapının geniş bir ulaşım aksı üzerinde olduğu gözlenmektedir. Yeni yapıların birleşiminden oluşan ortak alan, meydan oluşturmaktadır. Bu alanda gerektiğinde oluşacak aktiviteler için toplanma alanı olacaktır. Bunun yanından yapılar form açısından diğer yapılara göre farklılık göstermektedir.

5.1.5. METROPOL ŞEMSIYESİ

Projenin Yeri: Sevilla, İspanya

Proje Mimarı: J. Mayer H. architects

Yapım Tarihi: 2011

Alanı: 12,670 m²

Şekil 5.1.23. Metropol Şemsiyesi genel görünüm [13]

Plaza de la Encarnacion yenilemesi kapsamında yapılan “Metropol Şemsiyesi” Sevilla kentine yeni bir mekânsal kimlik kazandırırken Sevilla’nın ve dünyanın en çekici kültür merkezlerinden biri olma özelliğini pekiştiriyor. Metropol Şemsiyesi, Plaza de la Encarnacion’un yeni bir çağdaş kent merkezi olma yönündeki potansiyelini açığa çıkartmaktadır. Projenin yoğun ortaçağ kent dokusu içindeki özgün konumu, boş zaman etkinlikleri, ticari ve kültürel miras gibi birçok unsuru bir araya getirmesini sağlamıştır. Yüksek düzeyde gelişmiş alt yapı, meydanın turistler ve kent sakinleri için çekici bir mekân haline getirilmesini kolaylaştırmıştır.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme	dönüşüm				+	Benzer				+	+	+		+	
								Farklı	+	+	+				+		

Tablo 5.1.5. Metropol Şemsiyesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Metropol Şemsiyesi'nin tasarımı ve etkileyici ahşap strüktürü, arkeoloji müzesi, çiftçi pazarı, yükseltilmiş bir meydan, şemsiyelerin altında ve içinde birden çok bar ve restoran ile en tepede kentin üzerinde panoramik görüş açısına sahip bir terası içermektedir. Yenilikçi bu yöntemle birbirine tutturulmuş kerestelerden yapılan, poliüretanla kaplı ahşap yapıda, "parasol" ler arkeolojik kazı alanından yükselerek çevreye uzanıyor, bu yolla da yeni ve eski kent arasında özgün bir ilişki tanımlanıyor.

"Metropol Şemsiyesi"nin karma kullanımlı karakterlerinin, Sevilla'nın merkezinde ve çevresinde, kültürel ve ticari alanda başlayacak yeni bir gelişimin öncüsü olması öngörülmektedir.

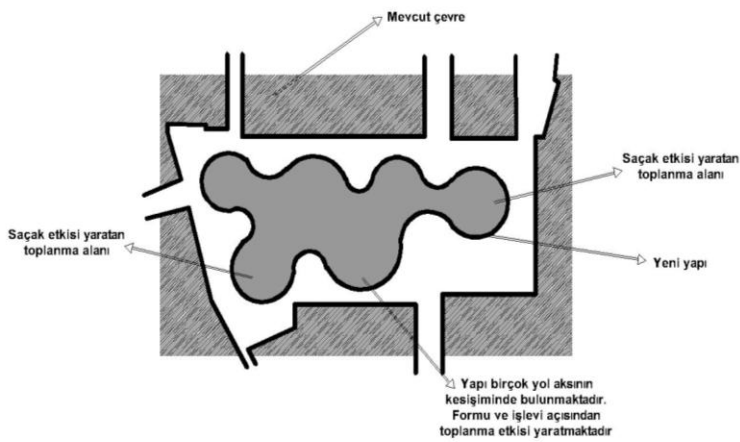

Şekil 5.1.24. Metropol Şemsiyesi çatı görünümü [13]

Şekil 5.1.25. Metropol Şemsiyesi yapı-yer ve işlev ilişkisi [13]

Şekil 5.1.26. Yapının çevre bağlam analizi

Çevre bağlam ilişkisi incelenen yapı, çevreye tamamen zıt bir kimlik sergilemektedir. Saçak etkisi yaratan yapı, birçok yol akısının kesişiminde bulunan, formu ve işlevi açısından toplanma etkisi yarattığı gözlenmektedir.

5.1.6. MAXXI- ULUSAL 21.YÜZYIL SANATLARI MÜZESİ

Projenin Yeri: Roma- İtalya

Proje Mimarı: Zaha Hadid

Yapım Tarihi: 2009

Alanı: 29.000 m²

Şekil 5.1.27. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi genel görünüm

(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Zaha Hadid'in Roma'da tasarladığı bu müze, mimari düzenlemeler eşliğinde yapılmış kentsel bir doku niteliğindedir. Tasarım bir kent yerleşkesi oluşturma fikrini temel almaktadır. Yaratılan iç ve dış mekan çeşitliliği ile kentin bir parçasına dönüşen yapı; kapalı bina tanımına farklı bir anlam kazandırmaktadır.

Müzenin MAXXI sanat ve MAXXI mimari bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümler geçici ve kalıcı sergilerin, oditoryum, karşılama ve satış birimlerinin bulunduğu galerilere erişimi sağlayan yüksek geniş bir lobinin etrafında yer almaktadır. Dış çeperde yapıya bir yaya yolu eşlik etmektedir. Askeri kışlanın

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ							
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzerleme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev
+		yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+			+	+			
								Farklı		+	+			+	+	+

Tablo 5.1.6. Maxxi – Ulusal 21.Yüzyıl Sanatlar Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

yüzyıla yakın bir süredir kullanıma kapıldığı bu yol, tekrar yayaya bırakılmak üzere restore edilmiştir. Sergi salonun çatısında cam, merdivenlerinde çelik, duvarlarında beton malzeme kullanılması mekana yalın bir görünüm kazandırıyor. Yapı içine yerleştirilmiş hareketli paneller birimlerin esnekliğine olanak sağlıyor. Akıcı birimler, içiçe geçmiş boşluklar ile sağlanan mekansal çeşitlilik, doğal ışığın denetimli girişi yapı içindeki heybetli karmaşaya uzamsal ve işlevsel anlamda önderlik ediyor. Yapı kütlesi üzerinde oluşturulan boşluklar dış mekandan beklenmedik görüşlere olanak veriyor. Galerileri tanımlayan betonarme duvarlar ile doğal ışığı ayrıştıran şeffaf üst örtü yapıyı karakterize eden iki mimari öge olarak ortaya çıkıyor (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012).

Şekil 5.1.28. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi genel görünüm (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Yapı çevresindeki yüksek bloklara karşı direnen daha alçak kotlu kentsel dokunun bir devamını oluşturma çabasından ileri geliyor. Bu açıdan merkezi, “kentsel bir doku nakli”, kent için ikinci bir deri olarak nitelendirmek mümkün. Yapı yerle birleşerek yeni bir zemin oluşturuyor ve eş zamanlı olarak yerden yükselen masif bir görünüm kazandırıyor. Nehri, Guido Reni caddesine bağlayan bir güzergah üzerinde tasarlanan yapı,; içerde ve dışarda mevcut ve öngörülen yaya yolları barındırıyor. Bu rota bizi doğrudan bina girişine yönlendiriyor. Kentsel bağlam gözetilerek oluşturulmuş iç içe geçen yollara ve açık alanlara bir karmaşık gibi sarılan sirkülasyon ile yapı, kamusal alana dahil ediliyor. Bu dolaşım içinde mimari öğeler de alanda bulunan mevcut yapıya göre biçimlenmekle kalmıyor; mevcut yapıyı kısmen türeterek çevrenin belirgin fizyonomisi ve yönelimini özümüyor.

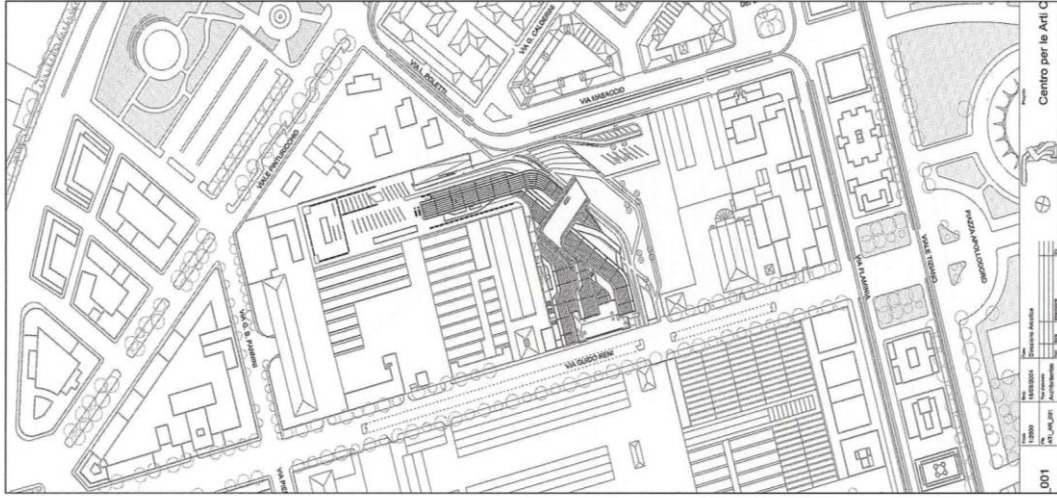

Şekil 5.1.29. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi iç mekan görünümü (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

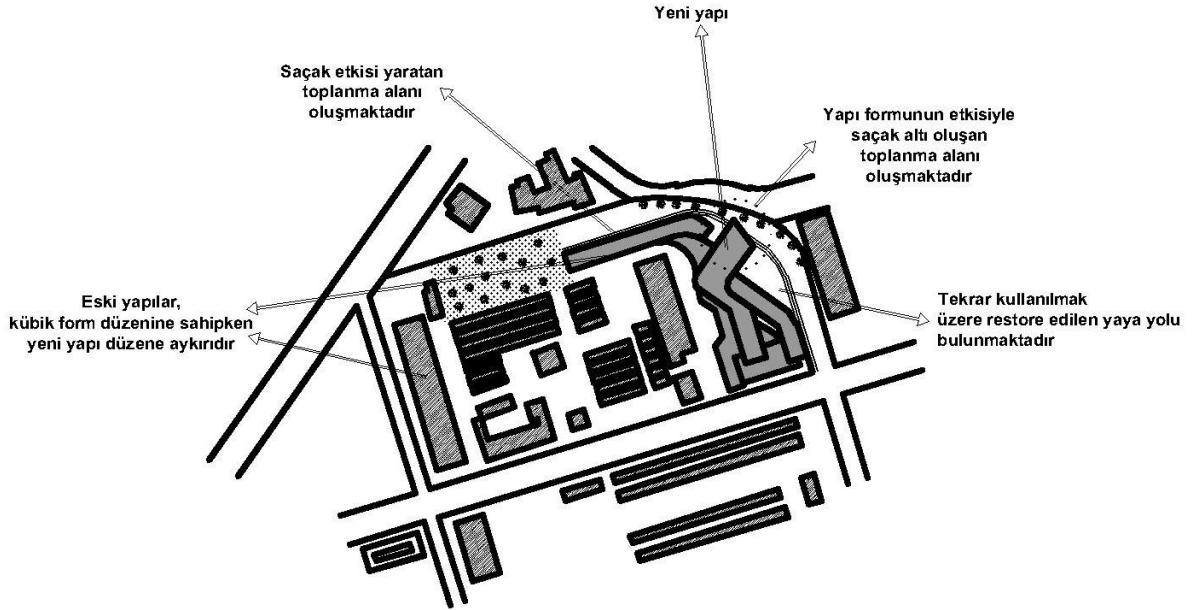
Şekil 5.1.30. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi yapının girişindeki saçak etkisi (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012).

Vaziyet Planı

Şekil 5.1.31. Maxxi Ulusal 21. Yüzyıl Sanatları Müzesi vaziyet planı
(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Şekil 5.1.32. Yapının çevre bağlam analizi

Çevre bağlam ilişkisi incelenilen yapı, eski yapıların form düzenine aykırı zıt bir yaklaşıma sahiptir. Yapı saçak etkisi yaratan uzantılara sahip bir formdan oluşmaktadır. Bu uzantılar toplanma alanı oluşturmaktadır. Ayrıca yapının tekrar kullanılmak üzere restore edilmiş bir yaya yolu bulunmaktadır

5.1.7. KUNSTHAUS

Projenin Yeri: Graz, AVUSTURYA

Proje Mimarı: PETER COOK ve COLIN FOURIER

Yapım Tarihi: 2003

Şekil 5.1.33. Kunsthaus genel görünüm [14]

Bina, Avusturya'nın ikinci büyük şehri olan Graz'ın 2003 yılında Avrupa Kültür Başkenti seçilmesi üzerine yapılmıştır.

Yapı, yarı saydam plastik esaslı mavi prefabrik panellerle kaplanmıştır. Söz konusu panellerin içinde bir yazılım tarafından geliştirilmiş, hareketli görüntüler oluşturacak şekilde yönetilen neon aydınlatma elemanları bulunmaktadır.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ			TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi	Taklit (Aynısını yapma)	Öykümme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme				+	Benzer	+								
		dönüşüm					Farklı		+	+	+	+	+	+	+	

Tablo 5.1.7. Kunsthaus Saat Merkezi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Uygulama aşamasında, yapının dış kabuğu üç boyutlu olarak modellenmiş ve parçalara bölünmüştür. Fabrika ortamında üretilen parçalar şantiyeye montajı yapılmak üzere getirilmişlerdir. İrrasyonel formu şaşırtıcı bir etki yaratmaktadır. Malzeme secimi, kütle ve çevresel etkiler anlamında çevreyle hiçbir şekilde uyum içinde olmayan bina, sadece yükseklik anlamında çevreye uymaktadır.

Şekil 5.1.34. Kunsthaus cephe formu [15]

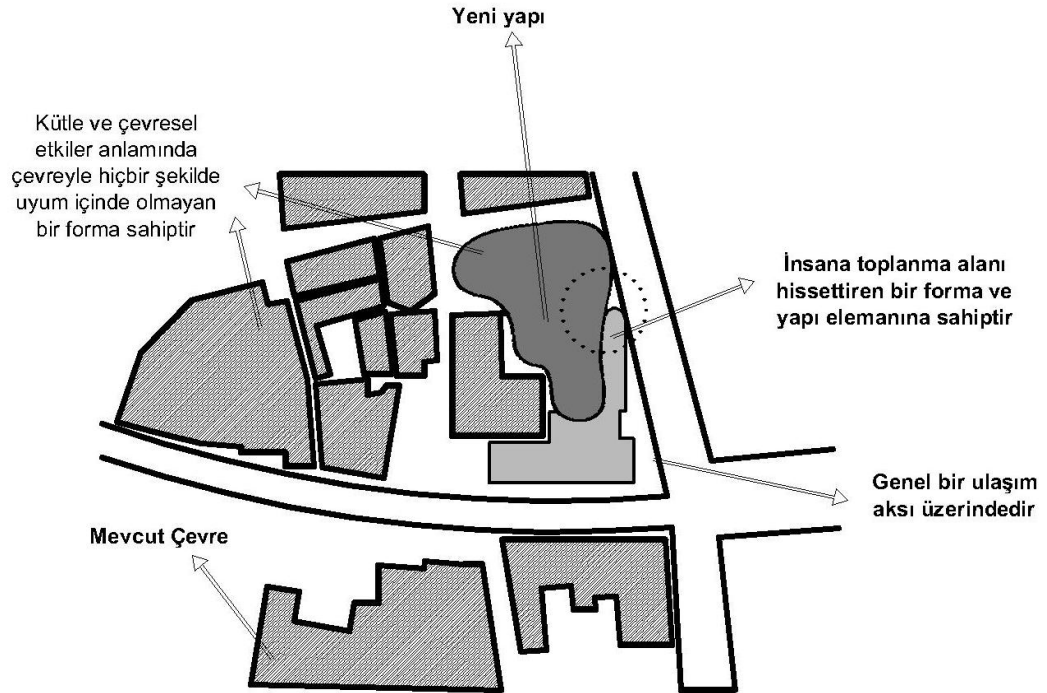

Şekil 5.1.35. Kunsthaus insanları toplayan cephe etkisi [16]

Şekil 5.1.36. . Kunsthaus birleşim detayları [17]

Şekil 5.1.37. Yapının çevre bağlam analizi

Çağdaşlığı hiçbir şekilde tartışılmayan yapı, sanat merkezi olarak Graz şehrine hizmet vermeye başarılı bir şekilde devam etmektedir.

Çevre ve bağlam ilişkisi açısından incelenilen yapı, kütle ve çevresel etkiler anlamından çevreyle hiçbir şekilde uyum içerisinde olmayan bir forma sahiptir. Yapı genel ulaşım aksı üzerindedir. Yapının giriş cephesindeki hareket, insanlara toplanma etkisi yaratmakta ve bir alan oluşturmaktadır.

5.1.8. İSTANBUL DENİZ MÜZESİ

Projenin Yeri: Beşiktaş, İSTANBUL

Proje Mimarı: Teget Mimarlık

Yapım Tarihi: Tamamlanma aşamasındadır.

Alanı: 11.000 m²

Şekil 5.1.38. İstanbul Deniz Müzesi genel görünüm [18]

İstanbul Deniz Müzesi kompleksi, açık hava sergi alanı olarak değerlendirilen bir avlunun etrafında kurgulanmaktadır. Kuzeyindeki Dolmabahçe Caddesi kenarında oluşturulan bir meydandan giriş holüne alınan müze ziyaretçisi, avlu etrafında yaptığı kesintisiz müze turunu, mevcut teşhir binasından geçerek tekrar giriş holünde tamamlamaktadır (Mimarlar Odası,2008).

İstanbul Deniz Müzesi'nin en temel özelliklerinden biri, kentin en önemli toplu taşıma transfer noktalarından olan Beşiktaş'ın yoğun trafiği ve boğucu atmosferinde bir duraklama/soluklanma noktası önermesi olarak karşımıza çıkıyor. Ertuğ Uçar, bu kararı şöyle aktarıyor: "Dolmabahçe tarafında arsa

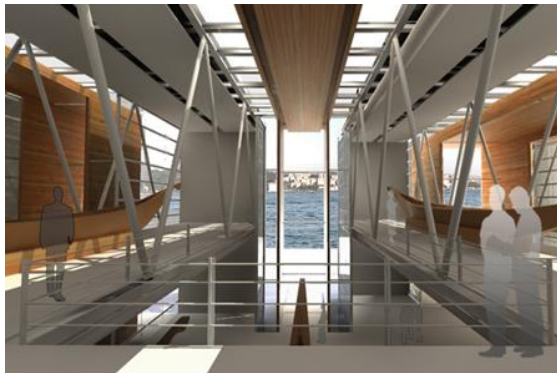

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme	dönüşüm			+		Benzer	+	+	+	+	+		+	+	
								Farklı							+		

Tablo 5.1.8. İstanbul Deniz Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

hattından geri çekilerek yarattığımız meydan, kaldırımlara sıkışmış insanlar için yeni bir soluklanma ve buluşma mekanıdır. Kent mekanına bir jestle dahil edilen bu alan, müzenin yeni toplumsal rolünü gösterir. Adayı saran ve tüm cepheleri dolaşarak tescilli binada kapanan cephe yüzey ve çizgileri, küçük parseller halinde binbir cepheye bölünmüş kentsel dokuya nefes aldırır. Kentte yorulan algı, geniş yüzeylerde dinlenir.”

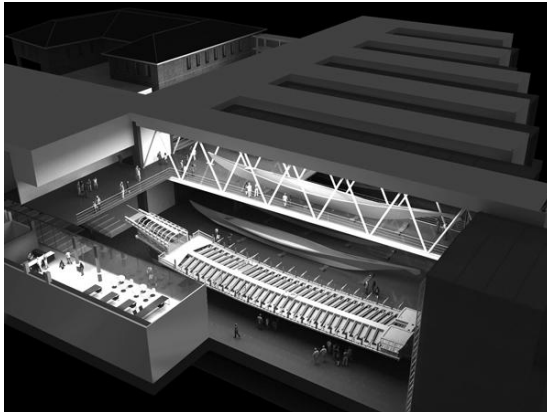
Proje, tüm bunların yanı sıra kapsadığı kütüphane, çocuk eğitim salonu, sinevizyon odası, konferans salonu ve geçici sergileme alanları, kafeterya ve satış birimleri ile “sergi ziyaretçisi olmayan kimseleri de müzeye çekmeye” hazırlanıyor. İstanbul Deniz Müzesi projesi, yalnızca iç ulaşım aksındaki kentsel algıya değil, Boğaz tarafındaki silüete ve müze kullanıcısının kentsel mekana attığı bakışa da katkı sağlayacak ve onu dönüştürecek bir model ortaya koyuyor. (Mimarlar Odası, 2008)

Şekil 5.1.39. İstanbul Deniz Müzesi iç mekan görünüm [18]

Müze içerisindeki sergileme ve dolaşım alanları, Beşiktaş merkezinin en önemli “nitelik”leri ile –Dolmabahçe Sarayı, Beşiktaş Meydanı, İskele Caddesi ve İstanbul Boğazı’na- görsel ve fiziksel ilişki kurarken, proje ile “müzenin içinde bulunduğu sıkışık dokuyu hem müze hem de kentli için bir avantaja dönüştürme”nin yolları aranmaktadır.

Müzenin genel sergileme konseptinin, bina formu, iç mekan kurgusu ve dışa yansımadaki sadelik ve başarı, bina girişinden başlayarak oluşturulan fonksiyonel ilişkiler ve mekansal organizasyondaki olgunluk ve gelişmiş düzey, Dolmabahçe caddesi üzerinde ve girişteki kamusal alan etkisi, seçilen taşıyıcı sistem kurgusunun olanaklı kıldığı sergileme alanı, bina strüktürü ile bu kurgunun özgün ve başarılı bir şekilde bütünleşmesi, oluşturulan iç mekanlar, yapının boğazla ve su cephesindeki kayıklarla ilişkisi çok başarılı bir şekilde aktarılmıştır.

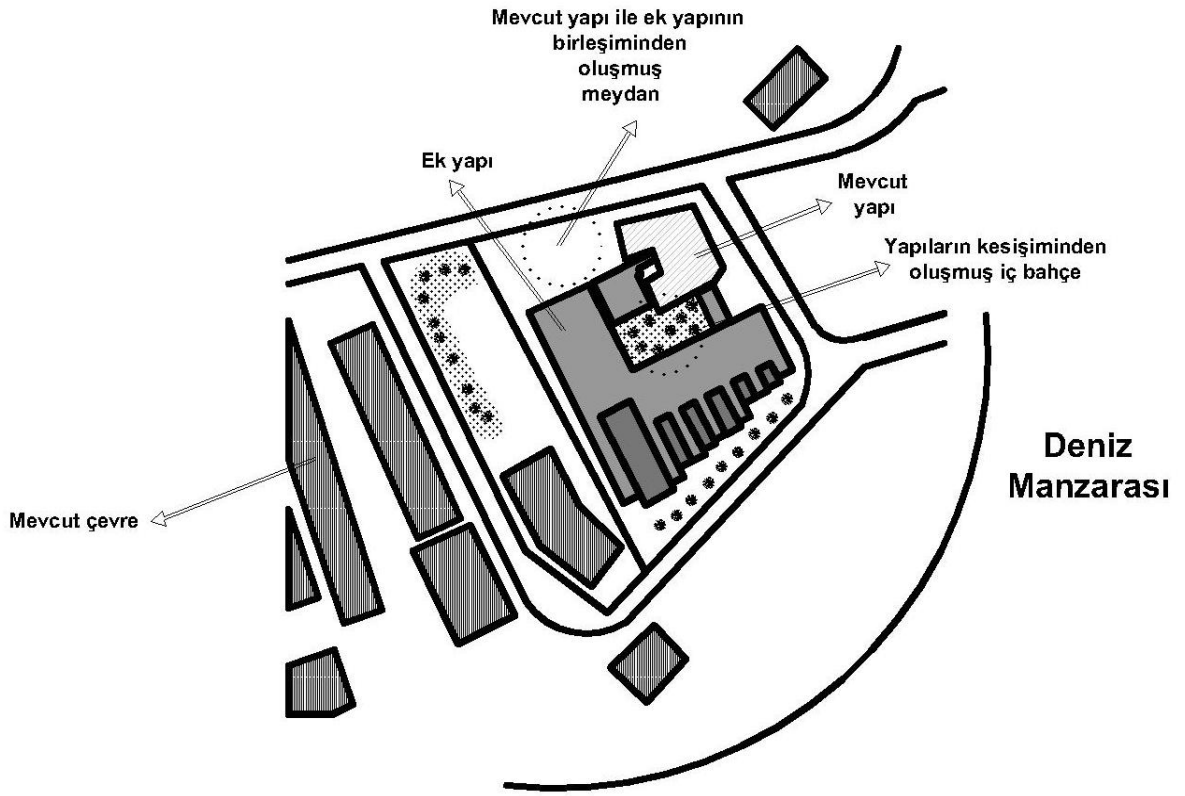
Şekil 5.1.40. İstanbul Deniz Müzesi perspektif kesit [18]

Şekil 5.1.41. İstanbul Deniz Müzesi iç mekan görünüm [18]

Şekil 5.1.42 İstanbul Deniz Müzesi [18]

Şekil 5.1.43. Yapının çevre bağlam analizi

Yapının çevre bağlam ilişkisi analiz edildiğinde, mevcut eski yapı ile yeni yapının birleşiminden oluşan cadde cephesinde bir meydan oluşmaktadır. Yapı hem deniz, hem de cadde cephesine ev sahipliği yapmaktadır. Bunun yanında mevcut ile yeni binanın kesişiminde bir iç bahçe oluşmaktadır.

5.1.9. BASQUE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ ANA BİNASI

Projenin Yeri: Bilbao, İspanya

Proje Mimarı: Coll- Barreu Arquitectos

Yapım Tarihi: 2008

Şekil 5.1.44. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası
genel görünüm [19]

Yapı; Bilbao kentinin tarihi dokulu alanında bir köşe parselde yer almaktadır. Bu iki cepheden yararlanabilme ve nirengi dokusu yaratabilme durumu değerlendirilmiş ve ortaya çarpıcı modern bir bina çıkmıştır.

Bina, tarihi bir dokuda yapılmış modern bir sağlık müdürlüğü yapısıdır. Sağlık müdürlüğü personellerinin, kentin farklı dokularında dağınık olarak çalışmasını engellemek adına bakanlığın üst düzey personellerini bir arada toplamak için yaptığı tek bir yapıdır. Sağlık müdürlüğü binası, Gehry'nin Bilbao'daki Guggenheim yapısına 10 dakikalık yürüme mesafesindedir.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BIÇIMI				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
+		yenileme	dönüşüm				+	Benzer									
								Farklı	+	+	+	+	+	+	+	+	

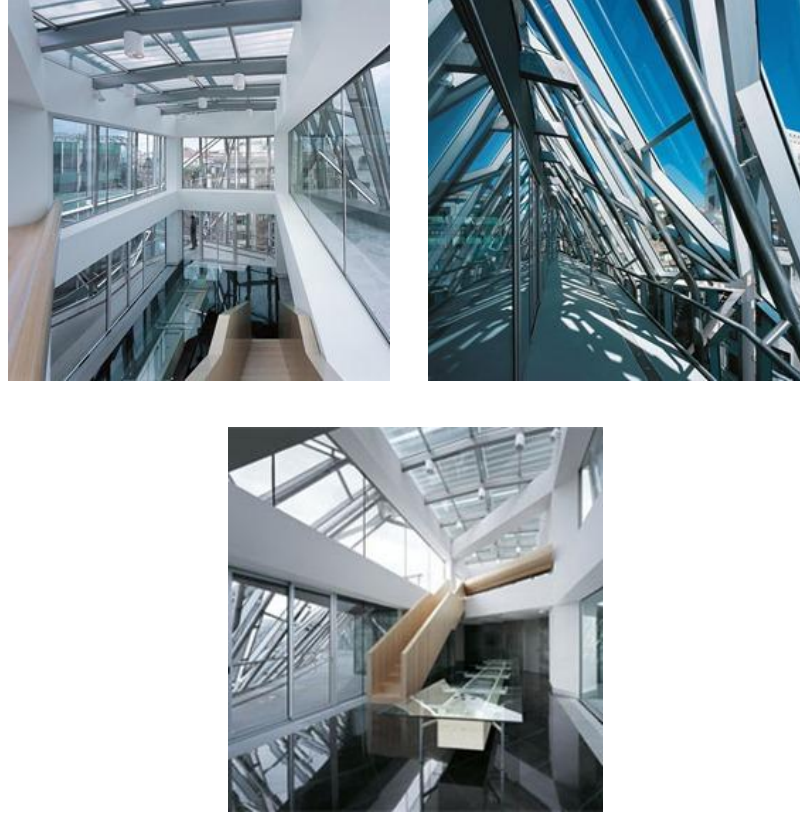
Tablo 5.1.9. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Projenin mimarı Coll-Barreu; “ Biz ikinci bir Guggenheim yapmak niyetinde değildik, sadece önümüze gelen verileri değerlendirdik demiştir”. Tarihi Bilbao dokusunda yer alan yapı çift cidarlı bir cephe sistemine sahiptir. Çift katmanlı bu sistem sayesinde cephe, cadde trafiğinin gürültüsünü azaltarak ses yalıtımı ve yangın yönetmeliğinin gereği olan zorunlulukları da yerine getirmiştir. Cephe ayrıca yapının, ısı kaybetmesini engellemektedir.Yapının zemin katında konferans ve toplantı salonları bulunmakta ve ulaşım açısından girişe yakın noktalarda konumlandırılmıştır. İki cephenin de ışık almasının dezavantajını ortadan kaldırmak için, daha aydınlık mekanlar yaratmak adına çatıda düşey sirkülasyonda tepe pencereleri bulunmaktadır.

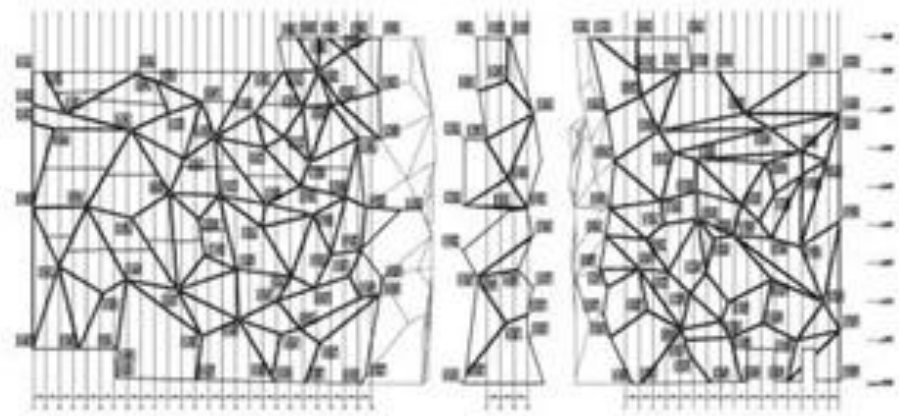

Şekil 5.1.45. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası cephe hareketi ve detayı [19]

Şekil 5.1.46. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası iç mekan görünümü [19]

Şekil 5.1.47. Basque Sağlık Müdürlüğü Ana Binası yapı form düzeni [19]

5.2. Mevcut Yapıya Ek Yeni Yapı Tasarım Örnekleri

5.2.1. AKRON SANAT MÜZESİ

Projenin Yeri: Ohio, ABD

Proje Mimarı: Angus Schoenberger

Yapım Tarihi: 2007

Alanı: 8.370 m²

Şekil 5.2.1. Akron Sanat Müzesi genel görünüm

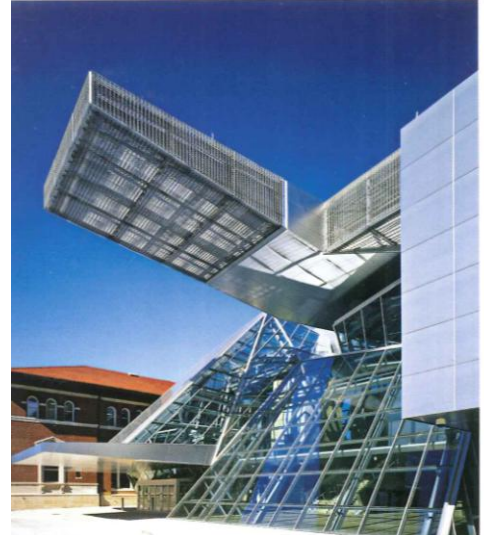
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Akron Sanat Müzesi'nin tasarımı güçlü bir kentsel buluşma noktasını oluşturmaktadır. Bina üç bölümden oluşmaktadır. "Kristal Bölüm", "Galeri Kutusu" ve "Çatı Bulutu"dur. Ana girişin yapıldığı "Kristal Bölüm" eski ve yeni binaya hizmet eden bir bağlantı noktasıdır. Geniş ve ferah mekan sanat festivalleri ve çeşitli davetlere de ev sahipliği yapmaya çok uygundur.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzerleme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
	+	yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+		+		+			+	
								Farklı		+		+		+	+		

Tablo 5.2.1. Akron Sanat Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

İzole edilmiş geleneksel davet alanlarının çizgisini taşımayan mekan, açık kurgusuyla samimi bir alan haline dönüşmektedir. “Kristal Bölüm” ün aydınlatma, ısıtması ve soğutması için gerekli enerji sarfiyatı, stratejik binayalıtım sistemi ile etkili güneşiği kullanımıyla en aza indirgenmiştir. “Galeri Kutusu”, güneye yönlendirilen “Kristal Bölüm”ün cephelerini de doğrudan güneşiğinden korumaktadır. (Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Şekil 5.2.2. Akron Sanat Müzesi çatı bulutu
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

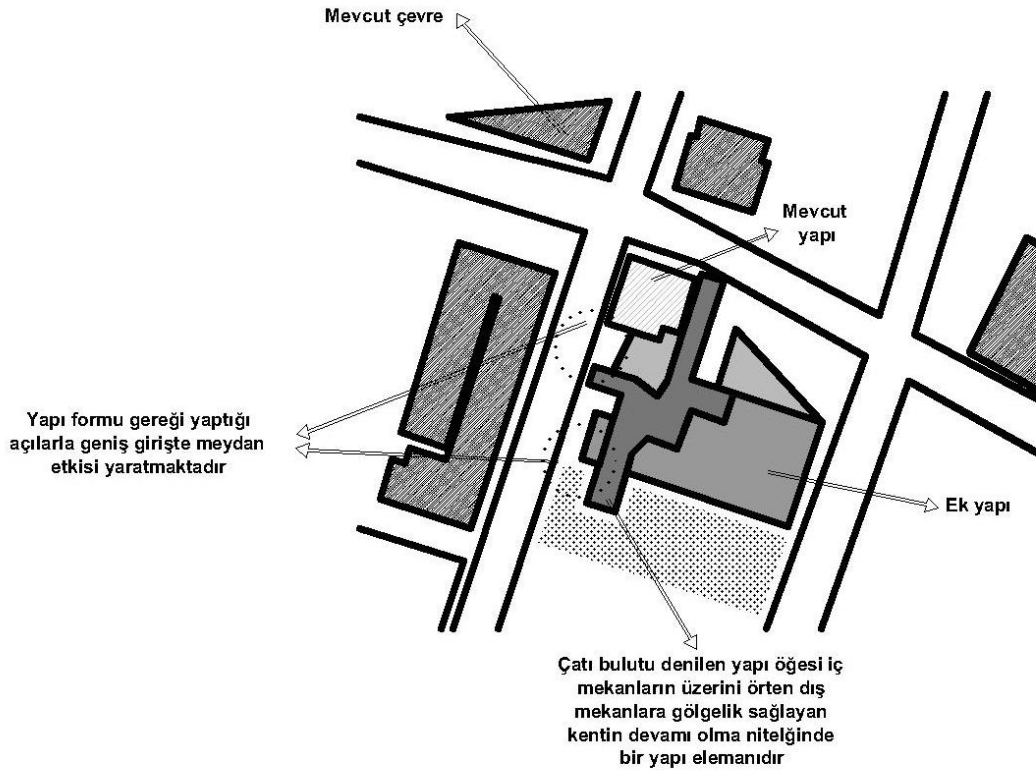

Cephede kullanılan malzemenin yansıtıcı özelliği “Kristal Bölüm”ün doğal olarak aydınlanarak yapay ışık kullanımının azalmasına yaramaktadır. “Kristal Bölüm” de ısıtma ve soğutma için mikro-iklim bölgeleri kullanmaktadır. Bu farklı bölgeler, hangi alanın ne kadar yoğun olabileceği tahminleri ve aktif-pasif kullanım durumları öngörülerek projelendirilmiştir. “Kristal Bölüm” ün bütünüyle farklı bölgelerindeki gereksinimler gözetilerek ve az yoğun alanlarda düşük enerji kullanılarak tasarruf sağlanmaktadır.

“Galeri Kutusu”, çok kolonlu yapısıyla her çeşit serginin düzenlenebileceği geniş bir mekândır. Büyük sergi parçalarının üst katlara çıkarılmasını sağlayan geniş asansör aynı zamanda depo alanıyla, “Galeri Kutusu” arasında da bağlantı sağlamaktadır. Galerilerdeki yapıtların gün ışığından zarar görmemesi için, doğal ışık düşük yoğunlukta kullanılmaktadır. Hem “Galeri Kutusu”, hemde “Kristal Bölüm” mekanları yerden ısıtmalı ve soğutmali olarak düşünülmüştür.

Şekil 5.2.3. Akron Sanat Müzesi iç mekan görünümü (Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Şekil 5.2.4. Yapının çevre bağlam analizi

Yapı çevre ve bağlam ilişkisi açısından irdelendiğinde, yapı formu gereği yaptığı açılarla girişte geniş bir meydan etkisi yaratmaktadır. Çatı bulutu denilen yapı ögesi, iç mekanların üzerini örten dış mekanlara gölgelik sağlayan kent devamı olma niteliğinde bir yapı elemanıdır. Binanın tepesinde uçuşan “Çatı Bulutu”, görüntüsü ve malzemesiyle müzeyi kaplayan ince bir zarf gibi, iç mekânların üzerini örtüp dış mekânlar için de gölgelik bir alan sağlarken, kentin yatayda bir simgesi haline gelmektedir.

5.2.2. GALATA DENİZ MÜZESİ

Projenin Yeri: Cenova, İtalya

Proje Mimarı: Guillermo Vazquez Consuegra

Alanı: 10.000 m²

Şekil 5.2.5. Galata Deniz Müzesi genel görünüm
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Çok az bina tarihi süreç içinde pek çok farklı imajı bir arada barındırmaktadır. Cenova limanındaki Galata Deniz Müzesi de bu nadir binalardan biridir. Cenova kentinin tarihi tersanesi ve cephaneliği olarak 17. yüzyılda “Darsena Comunale” adıyla inşa edilen binanın iskeleti, üzerine yapılan eklemelerle yenilenerek Deniz Müzesi işlevine dönüştürülmüştür. Kolombo Sergisi kapsamında Renzo Piano’nun tasarımıyla tümüyle yeniden düzenlenen Cenova limanında yer alan Galata Deniz Müzesi, Cenova’nın Avrupa Kültür Başkenti olması vesilesiyle kurulmuştur.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
	+	yenileme	dönüşüm			+		Benzer	+	+	+	+	+		+	+	
								Farklı						+			

Tablo 5.2.2. Galata Deniz Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

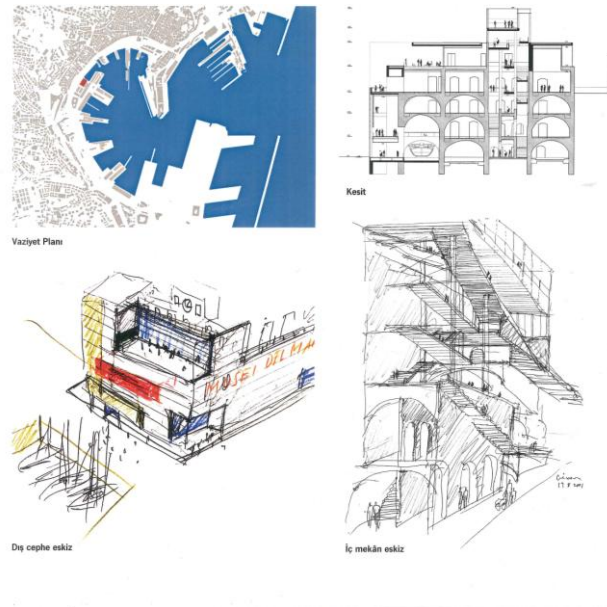
Dar kemerli geçitleri, neoklasik cephesi ve iç içe geçmiş pasajlarıyla 17. yüzyıldan günümüze bir yolculuk yaptıran bu bina, sanki camdan bir kutu içine alınmış gibidir. Yapıda, cam ve çeliğin binadaki özgün taş duvarlarla uyumuna özen gösterilmiştir.

“Uluslararası Fikirler Yarışması”nda birincilik ödülü alan projenin tasarımında, tarihi tersanenin şık tonozlu cephesinin önüne, düşey dolaşım için yeterli bir uzaklık bırakılarak aydınlık ve saydam bir yeni cephe oluşturulmuştur. İki cephe arasındaki bu alanda yeni kamusal kullanım için geniş bir resepsiyon alanı yer almaktadır. Yapı, büyük tekne ve gemileri ya da bunların birebir yeniden yapımlarını sergileyebilecek biçimde tasarlanmıştır. (Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Şekil 5.2.6. Galata Deniz Müzesi kent içi görünüm
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Dört katlı yapının her bir katı bir yüzyıla ait parçaları içermektedir. İç mekanda eski tersane binasının özgün taş basamakları yeni yapılan merdiven ve rampalarla birleşince ortaya oldukça çarpıcı sonuçlar çıkmıştır. 10.000 metrekare kapalı alanı ve 17 sergi salonuyla müze Akdeniz'in en büyük deniz müzesidir.

5.2.7. Galata Deniz Müzesi teknik çizimler
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Şekil 5.2.8. Galata Deniz Müzesi iç mekân görünüşü
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

5.2.3. MACRO – ROMA ÇAĞDAŞ SANATLAR MÜZESİ EK BİNASI

Projenin Yeri: Roma, İtalya

Proje Mimarı: Odile Decq & Benoit Cornette Architectes Urbanistes,

Alanı: 12.000 m²

Şekil 5.2.9. Macro Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi Ek binası genel görünüm

Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi'nin ek binası, Roma'nın doğusunda 19. yüzyıla ait bir endüstri ve konut alanı olan Porta Pia yakınında yer almaktadır. Sanat koleksiyonunun düzenli olarak büyümesi üzerine belediye, müzeyi bir birahenenin arka avlusuna doğru büyütme kararı almıştır. Bunun üzerine açılan iki aşamalı uluslararası mimari tasarım yarışmasını Odile Decq Benoit Cornette mimarlık bürosu kazanmıştır.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
	+	yenileme	dönüşüm			+		Benzer	+	+	+	+	+		+	+	
								Farklı						+			

Tablo 5.2.3. Macro – Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi Ek Binası,
Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Ek binanın proğramı; iki sergi salonu, bir fuaye, bir oditoryum, bir video odası, eğitim alanı, iki sanat stüdyosu, kitapçı, kafe, restoran, iki katlı bir depo ve 200 araçlık park alanını içermektedir. Alandaki iki sokağa bakan eski bina cephelerini ve Via Nizza üzerindeki eski binanın strüktürünün korunması istenmiştir.

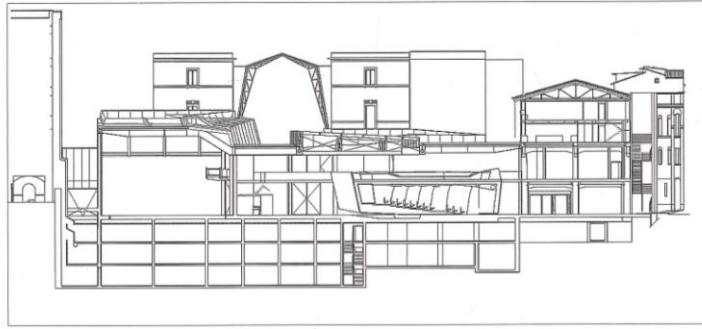
ODBC'nin projesi bütün alanı kaplarken, Via Nizza üzerindeki cephenin köşesini müzeye yeni bir giriş sağlamak amacıyla yıkmayı önermektedir. Eski ve yeni girişler arasındaki farklılık, tümüyle eski cephenin arkasında kalan, yeni tasarımın lehine kullanılmıştır. Böylece eski avluda, müzenin eski kısmına bağlanan rampalar oluşturulabilmiştir. Via Nizza'dan müzeye giriş, insanı cam bir kutu biçimindeki Art Kafe'nin altından sonra da aylandız ağaçlarının arasından geçirmektedir.

Cam, alüminyum, beton ve metal örtünün kesiştiği çok biçimli mimari; eğik düzeyleri, kot farklarını ve keskin sınırları, yüksek gerilimli, hırslı bir oyunun içindeki yer yer şiddetlendirirken yer yer de yumuşatmaktadır.

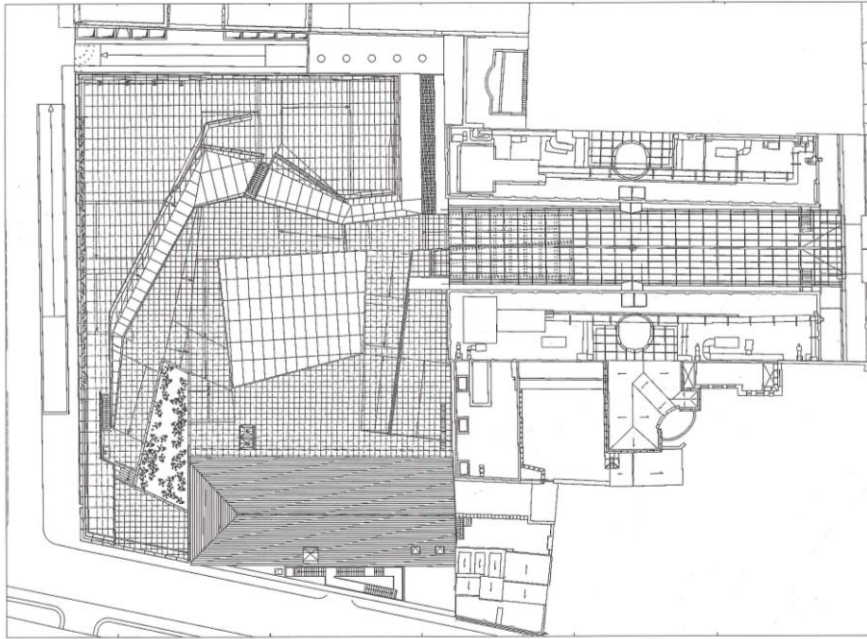
1.200 m²'lik büyük beyaz sergi salonu, 8 metreden 12 metreye doğru giden siyah bir tavanın altında yer almaktadır (Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012).

Vaziyet Planı

Kesit

Çatı Planı

Şekil 5.2.10. Macro Roma Çağdaş Sanatlar Müzesi Ek binası teknik çizimler
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

5.2.4. HEARST GENEL MERKEZİ

Projenin Yeri: New York, ABD

Proje Mimarı: Norman Foster

Yapım Tarihi: 2006

Şekil 5.2.11. Hearst Genel Merkezi genel görünüm
(Projeler/ Yapılar –Ofisler, 2012)

Joseph Urban'ın altı katlı Art Deco binasının üstünde dikkatleri üzerine çekerek yükselen etkileyici Hearst Kulesi'nin tarihi zemin üzerinde yer alan ana etkinlik alanı bile büyük bir plazayı andırmaktadır. Bilinen New York büro

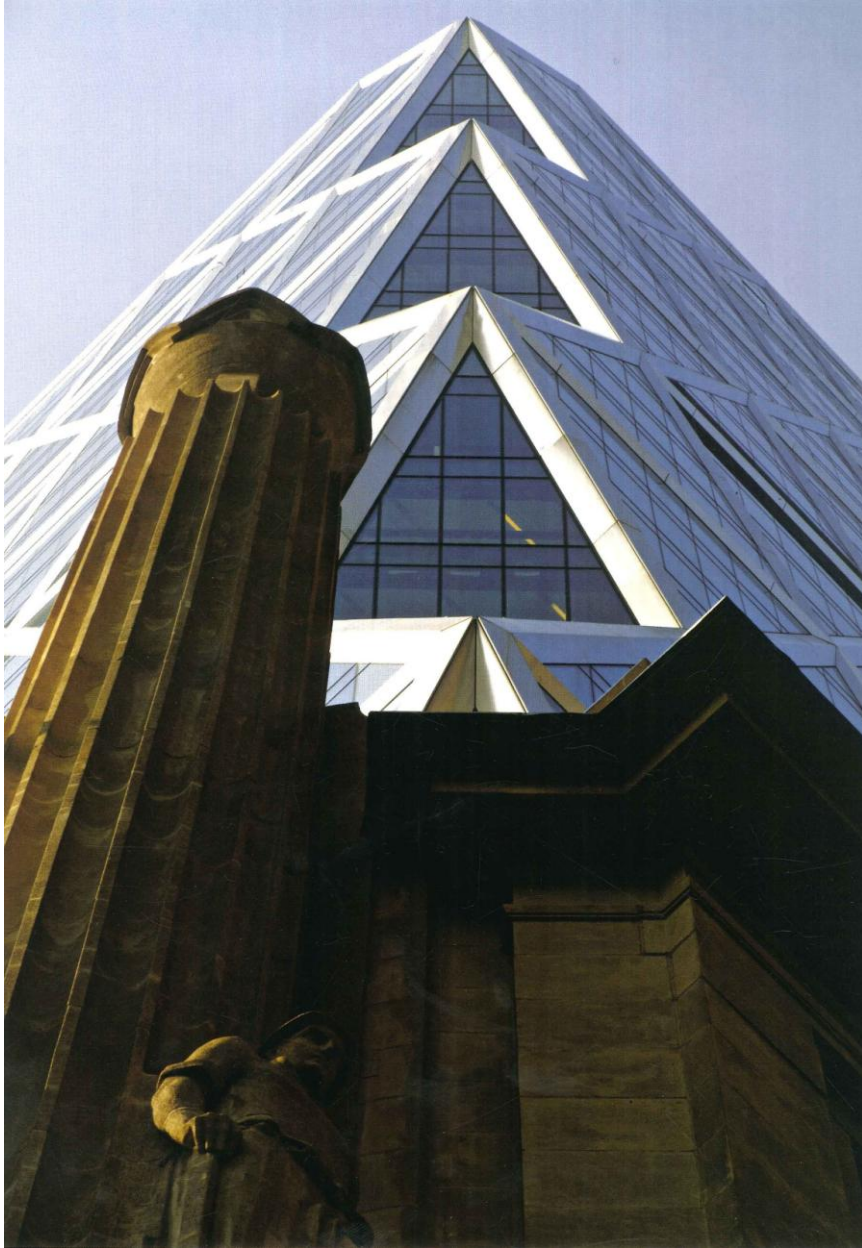
TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ							
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev
	+	yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+	+	+			+	+	+
								Farklı				+	+	+		

Tablo 5.2.4. Hearst Genel Merkezi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

kulelerinin aksine çok daha az enerji tüketmek üzere tasarlanan yapı, iş kuleleri arasında sürdürülebilir bir tasarım örneğidir. Yapımı 1928 yılında tamamlanan binanın yıllar içinde bir türlü gerçekleşmese de daha sonra bir simge kule haline gelecek bir gökdelene dönüştürülebileceği öngörülmüştür. 70 yıl sonra yapılan bu bina eskiyle yeni arasında yaratıcı bir diyalog kurarak tasarlanmıştır.

Şekil 5.2.12. Hearst Genel Merkezi iç mekan görünüm (Projeler/ Yapılar –Ofisler, 2012)

Şekil 5.2.13. Hearst Genel Merkezi eski-yeni ilişkisi
(Projeler/ Yapılar –Ofisler, 2012)

42 katlı yeni kule, neredeyse bir milyon metrekarelik ofis alanına sahiptir. Eski binanın üzerinde yükselen yapı, eski binaya alt kattaki mekânları doğal ışıkla dolduran ve binayı zemin üzerinde süzülüyor izlenimi kazandıran cam bir örtüyle bağlıdır. En geniş bölüm, bütün zemin katını kaplayıp 6 kat boyunca yükselen lobidir. Kalabalık bir kasaba meydanına

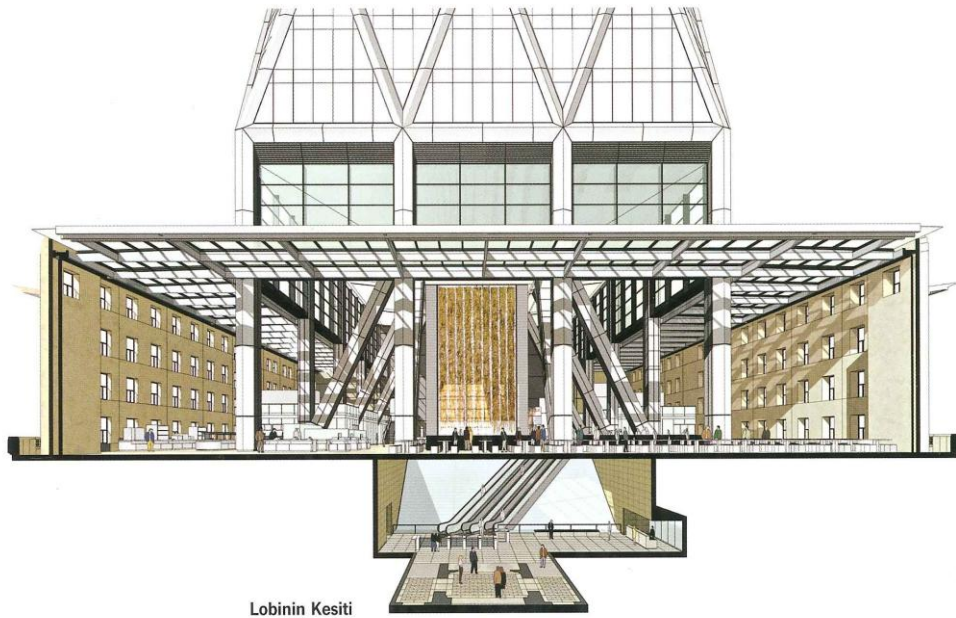

benzeyen bu etkileyici avluya, binanın bütün bölümlerinden erişim sağlanmıştır.

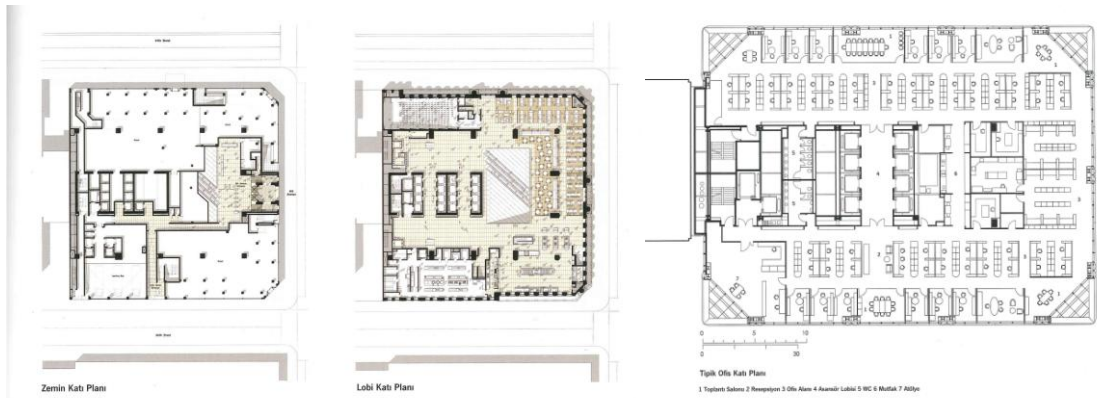
Avlu, ana asansör lobisi, hearst kafeteryası ve oditoryumun dışında asmakatlarda toplantı ve özel etkinliklere uygun alanlarda barındırmaktadır.

Yapısal olarak üçgenlere bölünmüş bir forma sahip olan binanın bu biçimsel özelliği, geleneksel yapıdaki binalara kıyasla yüzde 20 daha az çelik kullanılmasını sağlamıştır. Binanın diyagonal yapısı dolayısıyla geriye doğru çekilen köşeleri, kulenin dikey boyutunu vurgulayarak dikkat çekici bir görünüme sahip olmasını sağlamaktadır.

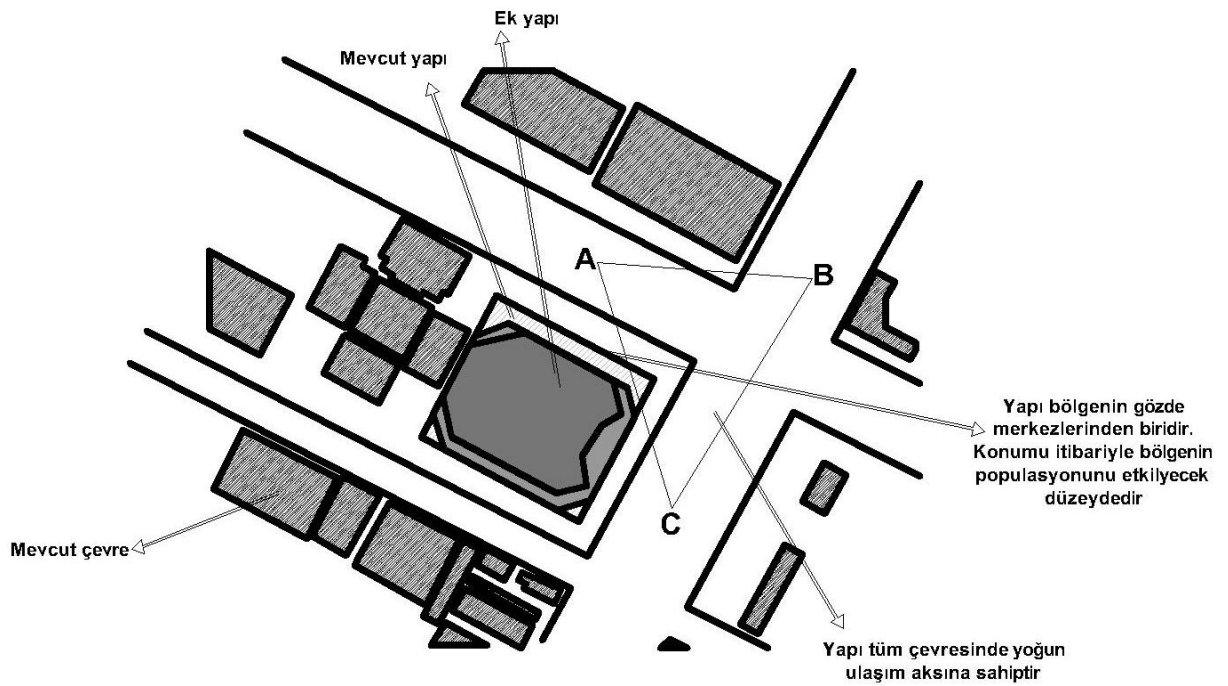
Bina, çevresel faktörler açısından da ayırt edici özellikler içermektedir. Yüzde 800 geri dönüştürülmüş çelik kullanılarak inşa edilen bina, çevresindeki komşu yapılara oranla yüzde 25 daha az enerji harcamaktadır. Hearst Kulesi, bütün bunların sonucu olarak, New York'un Enerji ve Çevre Tasarımı Liderliği programı çerçevesinde altın puan alabilen ilk yeni büro binası seçilmiştir.

Şekil 5.2.14. Hearst Genel Merkezi yapı kesiti
(Projeler/ Yapılar –Ofisler, 2012)

Şekil 5.2.15. Hearst Genel Merkezi kat planları
(Projeler/ Yapılar –Ofisler, 2012)

Şekil 5.2.16.Yapının çevre bağlam analizi

Yapı çevre ve bağlam ilişkisi açısından analiz edildiğinde, yapının bulunduğu bölgenin gözde merkezlerinden biridir ve konumu itibariyle bölgenin popülasyonunu etkileyecek düzeydedir. Yapı köşe parselde bulunmasından dolayı, yoğun bir ulaşım aksına ev sahipliği yapmaktadır.

5.2.5. MARQUES DE RISCAL ŞARAP EVİ

Projenin Yeri: Elciego Bölgesi - İspanya

Proje Mimarı: Frank O. Gehry

Yapım Tarihi: 2006

Şekil 5.2.17. Marques de Riscal Şarap Evi genel görünüm [20]

Yapı, projeyi biçimlendiren iki ana konseptten birisi olan geleneği ve en değerli şarapların saklandığı “Katedral” adındaki mahzeni de içeren eski mahzenler, yenilikçiliğiyle Frank O. Gehry’nin tasarladığı yeni binayı temsil etmektedir.

İspanya’nın Elciego bölgesinde konumlanan proje, Marques de Riscal mahzenlerinin yenilenme ve geliştirilmesini kapsarken, Gehry tasarlanan yeni binada, bir otel, bir SPA merkezi, seçkin bir restoran ve bir konferans merkezi tasarımları ile yer almaktadır.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ							
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev
	+	yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+							
								Farklı		+	+	+	+	+	+	

Tablo 5.2.5. Marques de Riscal Şarap Evi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Elciego bölgesinin etkileyici manzarasıyla çevrelenen şarap mahzenleri arasında yükselen yeni bina Frank O. Gehry'nin, mimarlık tarihine damgasını vurmuş olduğu yapısı, Bilbao Guggenheim Müzesi ile ortaya koyduğu yenilikçi çizgiler ve yüzeylerin ulaştığı son noktayı ifade etmektedir. Şarap Evi, İspanya'da bu güne kadar gerçekleştirilen en iddialı projeler arasında yer almaktadır. Tasarlanan proje yaklaşık 100.000 metrekare alana sahiptir. Kullanılan malzemeler ve biçimler, yapının iki ana özelliği olarak öne çıkmaktadır. Bilbao'daki Gungenheim Müzesi'ne benzer yüzeyler, çizgiler ve malzemeler görülse de burada binanın tümü titanyumla kaplanmıştır.

Şekil 5.2.18. Marques de Riscal Şarap Evi eski-yeni ilişkisi [20]

Gehry'nin kişisel imzası olarak binada kullanılan üç ana renk üç farklı kavramı simgelemektedir.

Pembe: Kırmızı şarap

Altın: Şişenin etrafını saran ağ,

Gümüş; Şişenin kapsülü.

Şekil 5.2.19. Marques de Riscal Şarap Evi yeni yapı detayları [21]

Çevredeki olağanüstü manzara ve bölgenin tarihi kimliği, projenin çekirdek kimliği niteliğindeki şaşırtıcı bir görünüme sahip olan binanın bıraktığı etkiyi güçlendirmektedir. 11 süit olmak üzere, farklı görünüm ve biçimlerde toplam 43 odaya sahip olan otel bölümü, en üst düzeyde lüks teknik olanaklar ve hizmetlerle donatılmaktadır. Odaların her biri Gehry'nin bürosu tarafından ayrı ayrı tasarlanmıştır.

5.2.6. CLAPHAM MANOR İLKÖĞRETİM OKULU

Projenin Yeri: Londra, İngiltere

Proje Mimarı: DRRM Ofisi

Yapım Tarihi: 2009

Şekil 5.2.20. Clapham Manor İlköğretim Okulu genel görünüm [22]

Clapham Manor 19. yüzyılda yapılmış bir yatılı okuldur. Artan ve değişen ihtiyaçlarına cevap vermesi adına, ek olarak yeni bir bina yapılacak bu ihtiyaçlara cevap vermesi planlanmıştır. Yeni yapı, eski yapının içerisinde bulunduğu geniş bahçesi olan arazinin içerisine yerleştirilmiştir.

Tarihi çevrede ilk bakışta kendini ifade eden yeni yapı, renkli cephesiyle kendini bulunduğu çevreden ve ait olduğu yapı grubundan ayırmaktadır. Yapının cephesi 2. Dünya Savaşı sonrası yapılan binalardan esinlenerek oluşturulmuş, renk ve malzemenin katkısıyla günümüze yorumlanmıştır. Yapı eski okul binasına canlılık katarken, sosyal ve psikolojik anlamda, eğitim dünyasındaki insan profiline hitap etmesi amaçlanmıştır.

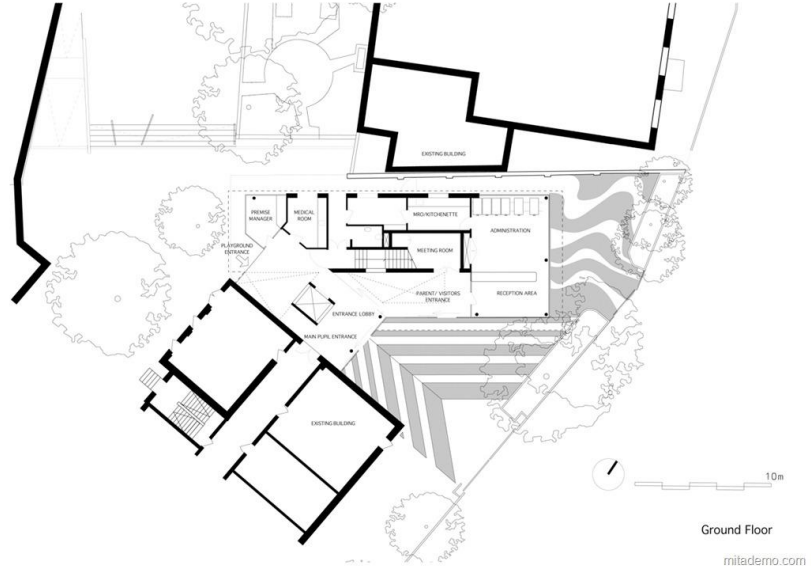
TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ			TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BIÇIMI				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ ÇEVRE - BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi	Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
	+	yenileme dönüşüm			+		Uyumlu	+	+					+	+	
							Uyumsuz			+	+	+	+			

Tablo 5.2.6. Clapham Manor İlköğretim Okulu, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

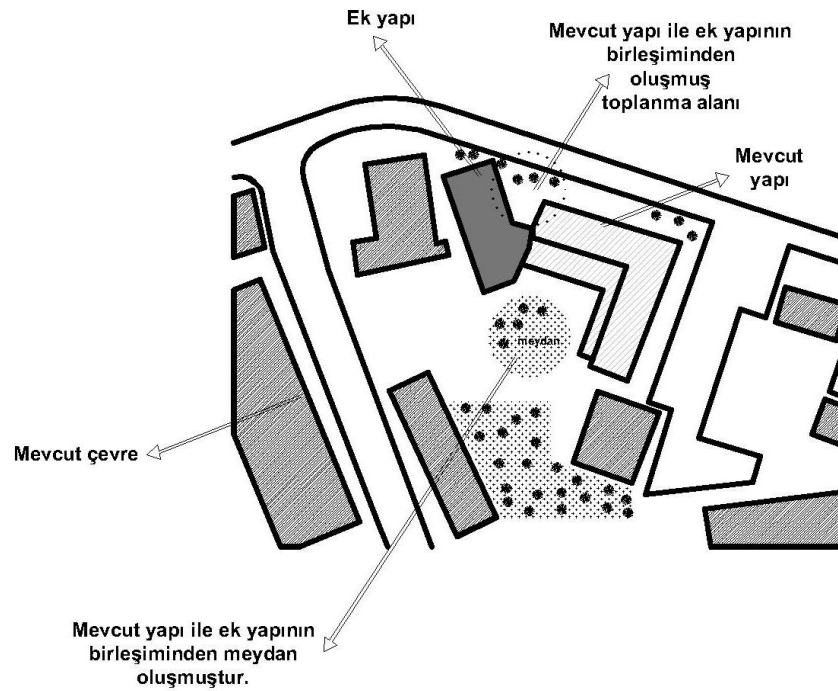
Tarihi dokudaki bu yeni yapı, eski kütle ile yeni kütleli giriş aksından şeffaf bir cam koridorla bağlamıştır. Yapının mimari çözümünde hiç koridor düşünülmemiş, derslikler üç cepheli ve yarı geçirgen ortak alanlardan geçilerek kullanılması tasarlanmıştır. Yeni yapıda derslikler, öğretmen odaları, personel odaları bulunmaktadır. Ayrıca eski yapıda sonradan değişikliklerin belirli bir noktaya kadar yapılmasından dolayı engellilerin ihtiyaçlarına cevap aranmış ve birçok detaya yer verilmiştir.

Şekil 5.2.21. Clapham Manor İlköğretim Okulu eski-yeni ilişkisi [22]

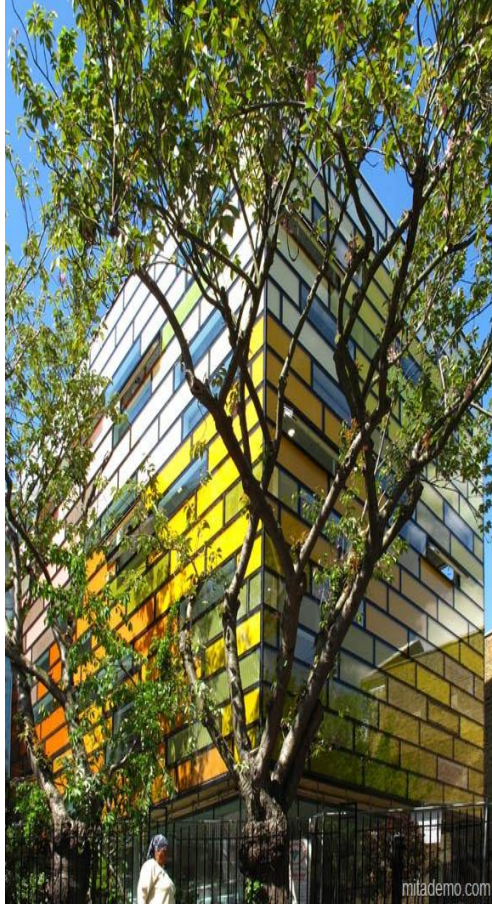
Şekil 5.2.22. Clapham Manor İlköğretim Okulu vaziyet planı [22]

Şekil 5.2.23. Yapının çevre bağlam analizi

Yapının çevre bağlam ilişkisi irdelendiğinde, cadde cephesinde mevcut yapı ile ek yapının birleşiminden oluşmuş bir toplama alanı oluşmaktadır. Ters cephesinde iç bölgede ise yeni yapı ile mevcut yapının birleşiminden oluşmuş bir meydan bulunmaktadır.

Şekil 5.2.24. Clapham Manor İlköğretim Okulu cephe detayı ve çevreyle ilişkisi [22]

Şekil 5.2.25. Clapham Manor İlköğretim Okulu iç mekan görünümü [22]

5.2.7. ÇAĞDAŞ SANATLAR MÜZESİ

Projenin Yeri: Santralistanbul, Sütlüce, İstanbul

Proje Mimarı: Emre Arolat (EAA), Nevzat Sayın (NSMH)

Alanı: 120.000 m²

Şekil 5.2.26. Çağdaş Sanatlar Müzesi genel görünüm
(Projeler/ Yapılar –Müzeler, 2012)

Yüzyıllar boyu İstanbul'un merkezi ve sahnesi olan, 19. yüzyıl sonundan itibaren gözden düşmeye başlayarak, 1990'lara kadar giderek köhneleşen, son 15 yıl içinde ise yeniden keşfedilerek birçok projeye bir kere daha göz kamaştırmaya başlayan Haliç'in sonlandığı noktasında, Alibeyköy ve Kağıthane derelerinin arasında yarımadalaşan 107.000 metrekarelik arazi üzerine yayılmış, 1910'lar ile 1950'ler arasında oluşmuş tipik bir modern sanayi yerleşmesi olan Silahtarağa Elektrik Santrali' nin yenilenerek müze, rekreasyon ve eğitim tesislerine dönüştürülmesi projesinin bir parçasıdır. Yıllar önce yıkılmış ve sadece temel izlerinin görülebildiği iki büyük kazan dairesi yapısının, konvansiyonel bir rekonstrüksiyon olarak ele alınmaları yerine, kendilerine atfedilen yeni işlevin de içerildiği bir yorumla, bir anlamda soyutlanarak tasarlanmaları yoluna gidilmiştir.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ ÇEVRE - BAĞLAM İLİŞKİSİ							
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev
	+	yenileme	dönüşüm			+		Benzer	+	+	+	+	+	+	+	
								Farklı								

Tablo 5.2.7. Çağdaş Sanatlar Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Birbirinden kopuk ancak yine de birbirine çok yakın durarak çevredeki binalar yığınına tamamlayan bu iki yapı, ilk işlevlerini sürdürdükleri hallerindeki kitlesel varoluşlarına uygun, ancak yüzey kurgusu olarak yeniden kurgulanmıştır. Yeni yapılar, tıpkı eski yapılarda olduğu üzere, yoğun ve ağır bir iç çekirdek ile onu ona olabildiğince dokunmadan örten, hafif ve yarı geçirgen bir dış zırhtan oluşturulmuştur.

Şekil 5.2.27. Çağdaş Sanatlar Müzesi tarihi dokudaki yeri (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Şekil 5.2.28. Çağdaş Sanatlar Müzesi iç mekandan dışarı bakış
(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Eski yapıların zırhındaki duvar ve pencerelerin oluşturduğu delikli durum yerine, bu kez tüm yapının algısını homojenize eden bir metal tül, alt bölümdeki betonarme ayak üzerine basitçe oturtulmuştur. Böylece yapıların gündüz vakitlerinde buldukları ortamda bir tür önemsizlik mertebesine kavuşması, gece ise metal tülü tamamen görünmez kılan iç aydınlatmanın bu kez yapıyı sade bir fenere dönüştürmesi hedeflenmiştir.

Bu bağlamda yapı kabuğu farklı bir davranış sergilemekte, metal ve masif etkisini özel aydınlatma sistemi ile geceleri kaybetmektedir. Böylelikle malzemeler doğrudan algılanmamakta, gece ve gündüz oluşumları ile farklılıklar ve bundan doğan zenginlikler yaratmaktadır. Yapı kabuğunu oluşturan katmanlar, hem iç-dış geçişlilik sağladığı hem de masif bir yüzey oluşturduğu için karmaşık fakat bulunduğu dokuya uygun hale gelmektedir.

Şekil 5.2.29. Çağdaş Sanatlar Müzesi (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

5.2.8. ROYAL ONTARIO MÜZESİ

Projenin Yeri: Canada

Proje Mimarı: Studio Daniel Libeskind

Yapım Tarihi: 2007

Alanı: 18.600 m²

Şekil 5.2.30. Royal Ontario Müzesi genel görünüm [23]

Royal Ontario Müzesi projesi, var olan tarihi binadaki on adet galerinin yenilenmesi ve Michael Lee- Chin Kristali isimli bir ek yapı tasarlanması çerçevesinde gerçekleştirilmiş bir projedir. Proje kapsamında tasarlanan ek yapı, yenilikçi bir mimari konseptte sahiptir. Libeskind proje kapsamında, var olan proje binasını yenileme çalışmalarının yanında B+H Architects ile iş birliği içerisinde Michael Lee-Chin Kristali isimli yeni bir müze kanadı tasarlamıştır. Yaklaşık olarak yarısı sergi mekanı olarak değerlendirilen bu bölümün zemin katında geniş bir giriş alanı, lobi ve caddeden direk olarak erişim sağlanabilen bir müze dükkanı yer almaktadır. Yapının belirli kısımları göz alıcı manzaralara sahiptir.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BIÇIMI				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ							
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev
	+	yenileme	dönüşüm				+	Benzer								
								Farklı		+	+	+	+	+	+	

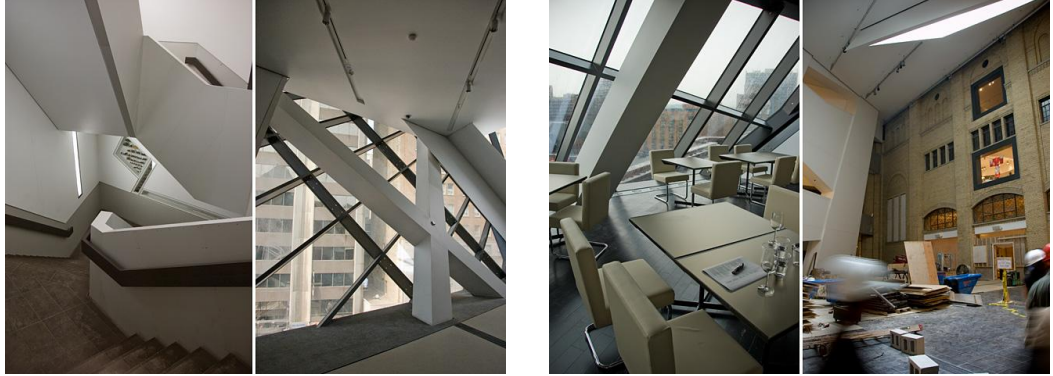
Tablo 5.2.8. Royal Ontario Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Galeri alanı olarak kullanılan iki kristalin kesişim noktasında “Ruh Evi” adı verilen boş bir alan yer almaktadır. Zeminden dördüncü kata kadar uzanan ve içerisinde çeşitli seviyelerde çapraz köprüler barındıran ruh evi, ziyaretöilerin bu alandan başka bir alana geçerken sergiye ilişkin deneyimlerini yansıtabilmeleri için tasarlanmıştır. Mucizeler merdiveni olarak tasarlanan dördüncü katal dikey, sirkülasyon amaçlı kullanılırken, beşinci kristal ise manzarasıyla göz alıcı restoranlara ev sahipliği yapıyor.

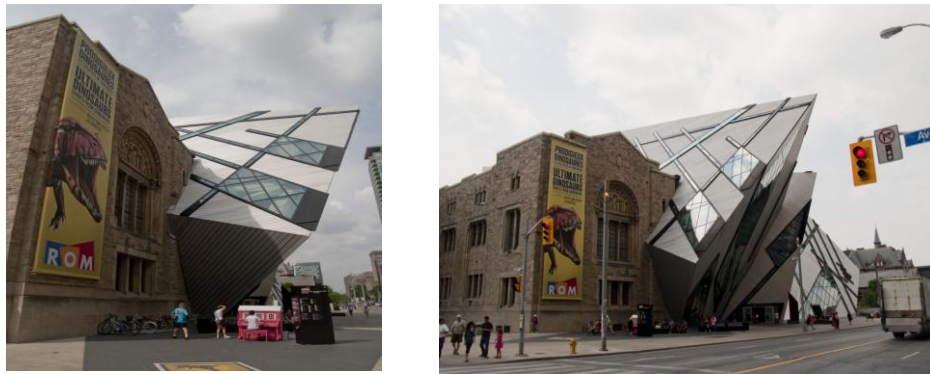

Şekil 5.2.31. Royal Ontario Müzesi eski-yeni ilişkisi [23]

İki ana katmandan oluşan Lee-Chin Kristali binasında, gündüzleri günışığında parlayan, gece ise şehrin tüm canlılığını yansıtan şampanya rengi anotlanmış aliminyumla kaplı suya dayanıklı bir tabaka bulunuyor.

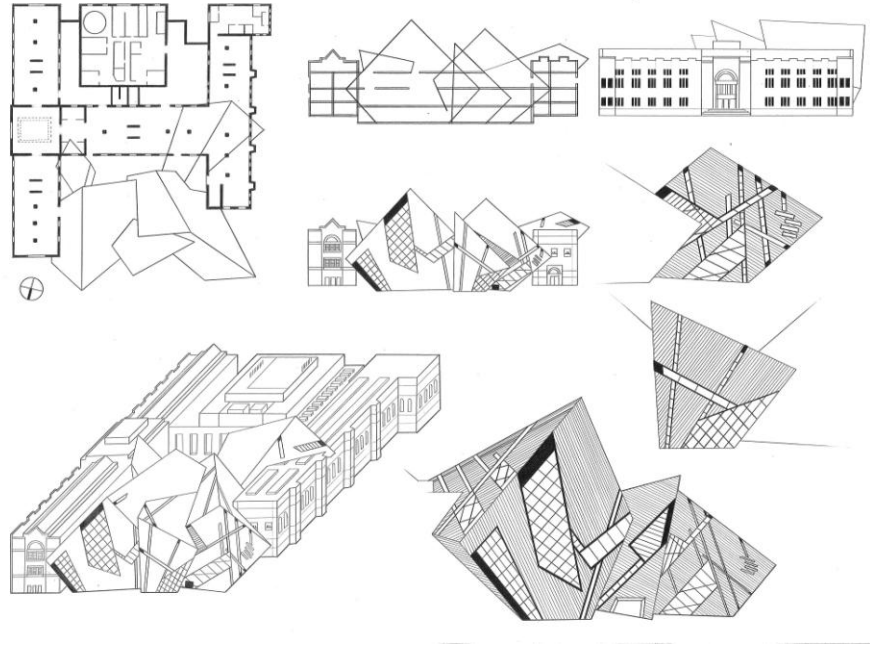

Şekil 5.1.32. Royal Ontario Müzesi iç mekan görünümü [24]

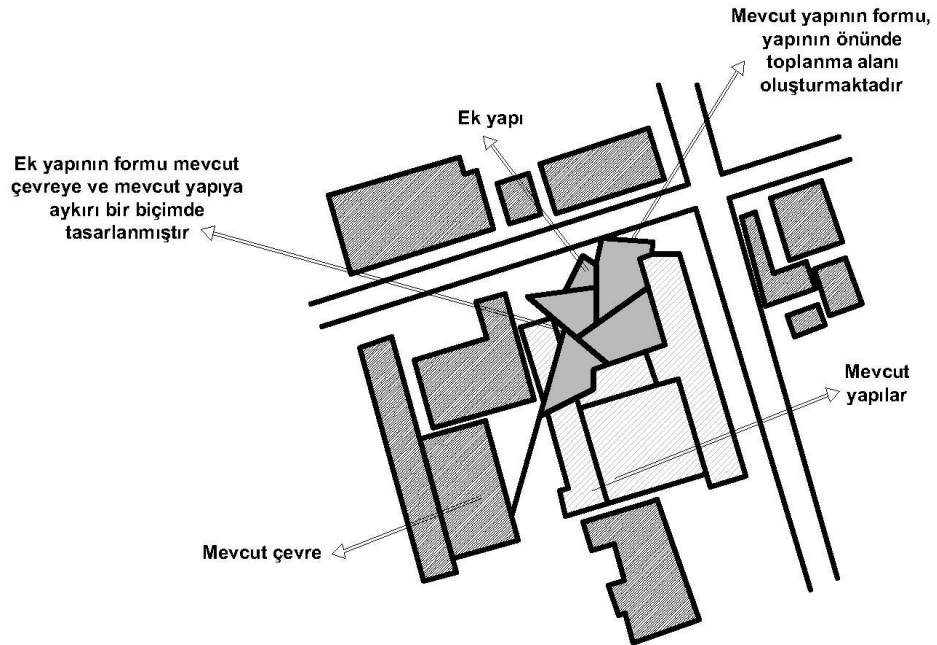

Şekil 5.2.33. Royal Ontario Müzesi yeni ekin yarattığı saçak etkisi [24]

Cephelerin yaklaşık yüzde 20'lik kısmında, binaya, iç mekana ve galerilere bakan pencereler yer alıyor bu anlamda da yoldan geçen insanlar ile müze arasında bir ilişki kurulmuş oluyor. Royal Ontario Müzesi, formların oluşturduğu dramatik etki ve bir kamusal alan olarak müzenin niteliğini arttıran karakteriyle ciddi bir önem arz ediyor. Müzenin konumlandığı alan, geçmişte bugün yada gelenek ve yenilik arasında derin ilişkiyi etkin bir şekilde hissettiriyor. (Tasarım, 2008)

Şekil 5.2.34. Royal Ontario Müzes teknik çizimler [25]

Şekil 5.2.35. Yapının çevre bağlam analizi

Yapı çevre ve bağlam ilişkisi açısından incelendiğinde, ek yapının formunun mevcut yapıya aykırı bir biçimde düzenlendiği gözlenmiştir. Mevcut yapının dağınık düzeydeki formu girinti çıkıntı etkisi yapının önünde toplanma etkisi oluşturmaktadır. Yapı 2 yönlü bir ulaşım aksı üzerinde yer almaktadır.

5.3. Mevcut Yapının İç Mekân Yenileme-Dönüştürülme Örnekleri

5.3.1. GARDINER MÜZESİ

Projenin Yeri: Toronto, Kanada

Proje Mimarı: Kuwabara Payne McKenna Blumberg Architects

Alanı: 4300 m²

Şekil 5.3.1. Gardiner Müzesi genel görünüm

(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

“Mimarlık, bir kurumun başarı gösterebileceği ve gelişebileceği fiziksel ortamı hazırlar. Gardiner ile hâlihazırda çok iyi durumda olan bazı şeyleri yeniden biçimlendirdik, yeni bir düzeye ve kusursuzluk eşiğine taşıdık. Bu küçük ve harika müzeye, içten bir anıtsallık kazandırdık.” diyor Gardiner Müzesi’nin tasarımcılarından Bruce Kuwabara.

Gardiner Müzesi, seramik sanatı konusunda dünyanın en yetkin kurumlarından birisi olmanın yanı sıra, Kanada’da kendi alanındaki tek müzedir. Müze ayrıca, Toronto Kültürel Rönesansı projesinin de bir parçasıdır. Bu yenileme projesi kapsamında, Gardiner Müzesi, karşısındaki

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ			TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi	Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzerleme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
		yenileme dönüşüm			+		Benzer	+	+	+	+	+	+	+		
							Farklı									

Tablo 5.3.1. Gardiner Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Ontario Kraliyet Müzesi ve yakınındaki Kraliyet Müzeik Konservatuvarı ile birlikte, kent içinde yeni bir kültür bölgesi oluşturmaktadır. Yenileme projesi, Keith Wagland tarafından tasarlanan özgün yapının üzerine kurulmuştur. Üçüncü kat, yapının boyutlarına sadık kalınarak, özgün zemin planı üzerinden caddeye doğru genişletilmiş ve uzatılmıştır. Böylece müzeye doğru güçlü ve çarpıcı bir görünüm kazandırılmıştır. Pembe granit olan eski cephe kaplaması, bej rengi cilalı kalker taşıyla değiştirilerek, müzenin yakınındaki neoklasik tarzdaki öteki yapılarla görsel bir iletişim kurması sağlanmıştır. Yapının önündeki alan bütünüyle yeniden tasarlanarak, müzeyi caddeye taşıyan ve davetkar bir dış mekan yaratan, gündelik ya da resmi toplantılar için kullanılabilir bir dizi teraslı platform oluşturulmuştur.

Şekil 5.3.2. Gardiner Müzesi iç mekan görünümü
(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Yaklaşık 1.300 metrekarelik eklemelerle, müzenin uluslararası güncel sergilere ev sahipliği yapabilmesi ve kalıcı koleksiyonunun daha etkili biçimde sergilenmesi sağlanmıştır.

Gardiner'in sürekli devinim gösteren sosyal sorumluluk projeleri ve araştırma etkinliklerini desteklemek amacıyla uyarlanarak yeniden işlev kazandırılan yeraltı garajı, bir metre kazılmış ve eğitici stüdyo çalışmalarıyla yaratıcı atölyeler için uygun hale getirilmiştir.

Şekil 5.3.3. Gardiner Müzesi eski-yeni ilişkisi
(Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

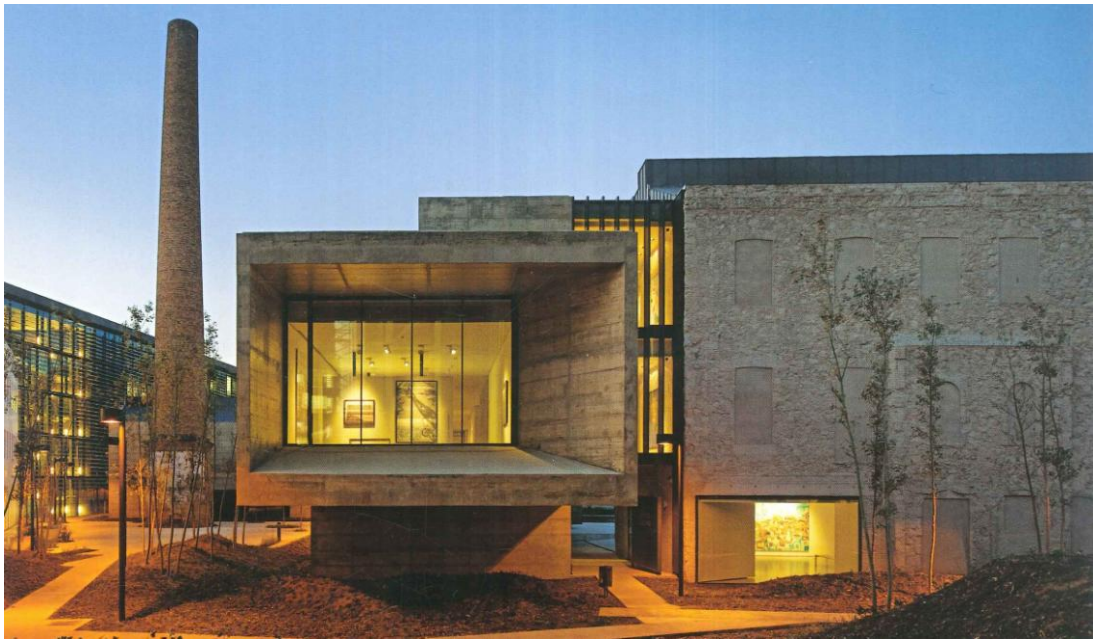
5.3.2. CAN FRAMIS MÜZESİ

Projenin Yeri: Barselona, İspanya

Proje Mimarı: Jordi Badia

Yapım Tarihi: 2008

Alanı: 5468 m²

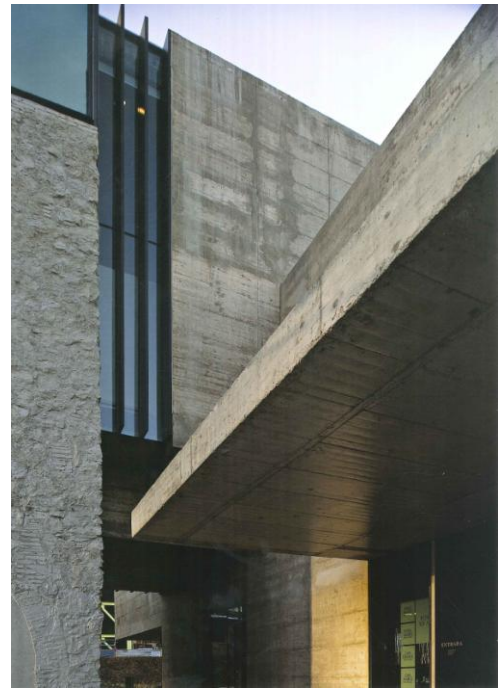
Şekil 5.3.4. Can Framis Müzesi genel görünüm (Projeler/ Yapılar – Müzeler, 2012)

Can Framis Müzesi'nin bulunduğu alan Barselona'da eskiden fabrikaların bulunduğu bir ağır sanayi bölgesiyken, şimdi Barselona Belediyesi tarafından yüksek katlı "hi-tech" endüstri yapılarının bulunduğu bir bölgeye dönüştürülmüştür. Müzenin tasarımında, çevresindeki bahçeyle zıtlıklar yaratarak, yaşam içindeki koşuşturmacadan uzaklaşıp huzurlu nefes alınabilecek bir boşluk yaratmak amaçlanmıştır. Projenin tasarımına başlarken, burada mimari açıdan değeri olmayan terk edilmiş-atıl iki fabrika binası bulunmaktadır. Tasarım bu iki yapıyı restore edip, ikisini birbirine bağlayacak yeni bir yapı inşa etmek üzerineyken, eski bir ambar yapısının da tümüyle yıkılarak, bu binalar arasında bir avlu oluşturulması planlanmıştır.

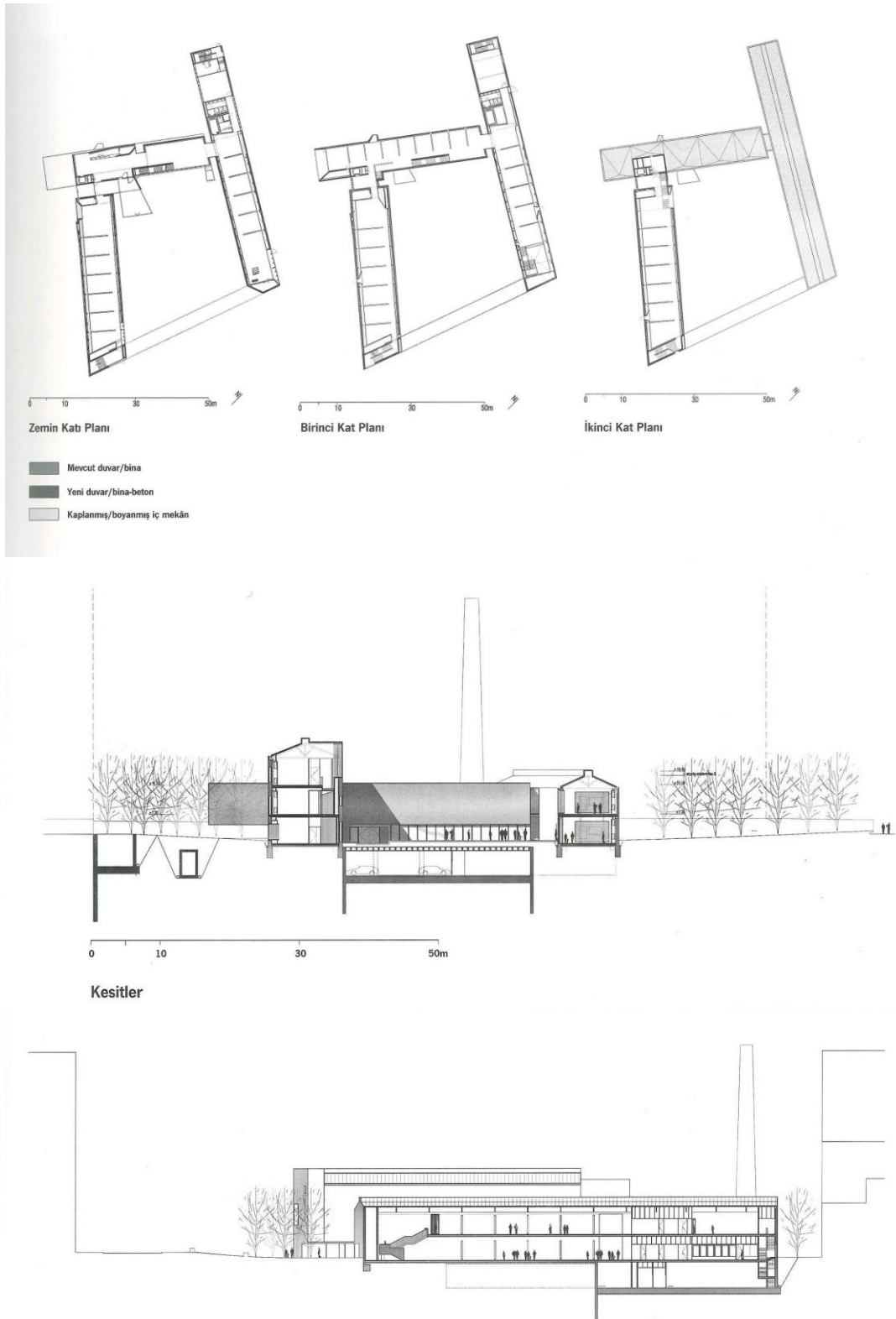
TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ			TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ ÇEVRE - BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi	Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
		yenileme dönüşüm					Benzer	+	+	+	+	+	+			
		+				+	Farklı							+		

Tablo 5.3.2. Can Framis Müzesi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

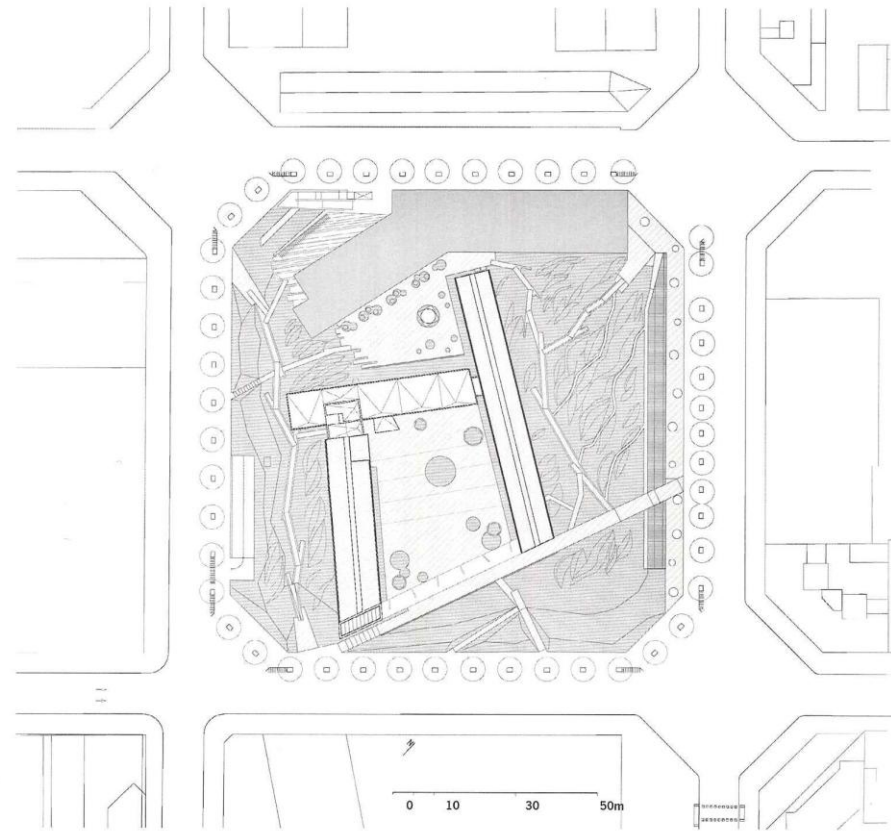
Burası fabrika yapısından çıkarılan taşlarla döşenmiş ve müzenin ana girişi olmuştur. Ziyaretçiler en yüksek kottan müzenin içine girmekte ve yavaş yavaş yarı-aydınlatılmış alanlardan aşağı doğru inmektedirler. Buralarda yalnızca sergilenen parçalarında üzerinde aydınlatma bulunmaktadır. Binada pencerelerde, merdivenlerde, yapıların birbiriyle bağlantı noktalarında malzeme olarak bol miktarda ahşap harç, yeni binanın brüt beton yüzeyiyle kaynaşmıştır. Böylece yapının cephesi dokuların, nişlerin ve kaplama malzemelerinin bir kolajına dönüşmüştür.

Şekil 5.3.5. Can Framis Müzesi cephe detayları

Şekil 5.3.6. Can Framis Müzesi teknik çizimler

Vaziyet Planı

Şekil 5.3.7. Can Framis Müzesi vaziyet planı

5.3.3.SJAKKET GENÇLİK KULÜBÜ

Projenin Yeri: Kopenhag, Danimarka

Proje Mimarı: Sophus Soby

Yapım Tarihi: 2007

Alanı: 2000 m²

Eski bir fabrika yapısının gençlere yönelik bir kültürel merkeze dönüştürüldüğü so"syal bir proje olan "Sjakket", yüksek oranda göçmen nüfusa sahip kuzeybatı Kopenhag'ın endüstriyel bölgesinde yer almaktadır. Burası terk edilmiş ve pasla kaplı bir binanın değerlendirilmesi sonucunda kamuya kazandırılmıştır.

Şekil 5.3.8. Sjakket Gençlik Kulübü genel görünüm
(Projeler/ Yapılar Kültür Yapıları, 2012)

Çevrede oturan gençlere iyi niyetli bir kültürel gelişim programı ile bir buluşma mekânı sağlamak doğrultusunda sokağın dilinden konuşan "Sjakket", güçlü bir ifadeye sahiptir. Mimarlar dış duvardaki grafitiler olduğu

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ							
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzerleme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev
		yenileme	dönüşüm				+	Benzer	+	+					+	
			+					Farklı			+	+	+	+	+	

Tablo 5.3.3. Sjakket Gençlik Kulübü, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

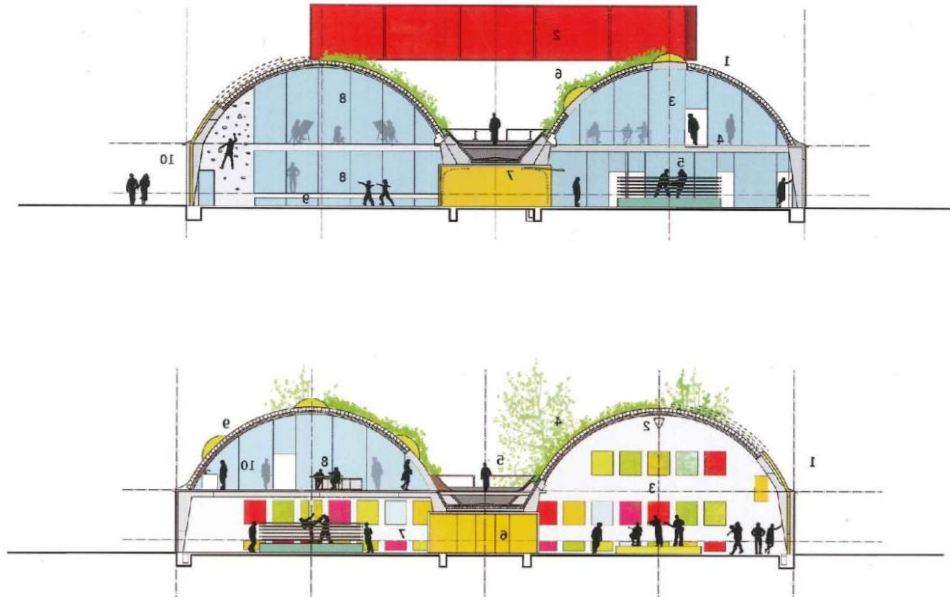
gibi koruma kararı alıp, bunları yapının renk şemasına esin kaynağı olarak kullanmışlardır.

Kaba endüstriyel mimari, yumuşatılmaya çalışılmamış, aksine aynı kalabalık, yarım daire şeklindeki çatı tonozları arasına açılı biçimde yerleştirilmiş ve kırmızıya boyalı metal dar uzun bloktan oluşan çarpıcı eklentiyle pekiştirilmiştir. Çatı terası, iki tonozlu çatı arasında var olan “kanyonun” içerisinde bir çeşit gizli vaha olarak tasarlanmıştır. Tonozlu yapılardan birinin içi spor etkinliklerine alan sağlamak üzere yıkılmış, öteki ise daha yoğun mekan kullanımlı programlar için düzenlenmiştir. (Projeler/ Yapılar Kültür Yapıları, 2012)

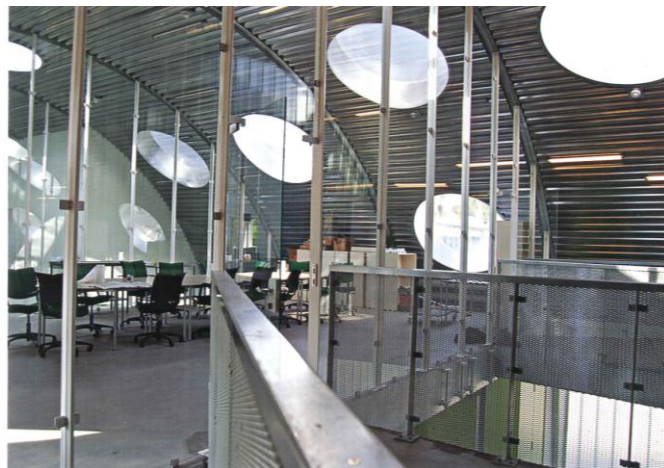
ŞekŞekil 5.3.9. Sjakket Gençlik Kulübü eski- ek yapı ilişkisi
(Projeler/ Yapılar Kültür Yapıları, 2012)

Şekil 5.3.10. Sjakket Gençlik Kulübü yapı kesitleri
(Projeler/ Yapılar Kültür Yapıları, 2012)

Söz konusu strüktür, yakında bulunan konteynerları yineliyor ve Kopenhag silüetinde güçlü bir etki yaratmaktadır. Ayrıca yeni buluşma noktasının sunduğu olanaklar, spor salonu, kayıt stüdyosu ve daha küçük etkinlikler için sayısız alan ile genç hedef kitlesinin gereksinimlerine yanıt vermektedir.

Şekil 5.3.11. Sjakket Gençlik Kulübü iç mekan görünümü
(Projeler/ Yapılar Kültür Yapıları, 2012)

5.3.4. DDB OFİSİ / Tuz Ambarı

Projenin Yeri: Beyoğlu, İstanbul

Proje Mimarı: Hasan Çalışlar, Kerem Erginoğlu

Yapım Tarihi: 2009

Alanı: 3000 m²

Şekil 5.3.12. DDB Ofisi cephe detayı
(Projeler/ Yapılar Ofisleri, 2012)

Kasımpaşa'da bulunan ve daha önceleri Tekel'e ait olan tuz ambarının "Medina-Turgul DDB" tarafından kiralanmasıyla birlikte binanın kapsamlı restorasyon ve dönüşüm projeleri hazırlanmıştır. Dört ayrı galeriden oluşan, 10 metreyi aşan yüksekliği ve kalın taş duvar yapısı ile son derece güçlü bir mekân olan tuz ambarında gereksinime yönelik olarak asma katlar yapmak ve birbirine bağlamak için gerek duyulmuştur.

Şekil 5.3.13. DDB Ofisi iç mekan görünümü
(Projeler/ Yapılar Ofisleri, 2012)

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
		yenileme	dönüşüm			+		Benzer		+							
			+					Farklı	+			+				+	

Tablo 5.3.4. DDB Ofisi / Tuz Ambarı, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi
(Projeler/ Yapılar Ofisleri, 2012)

Ajansın farklı bölümleri ve hizmet alanları galerilere uygun olarak “zon”lanmıştır. Var olan dolu boş ilişkilerine uygun olarak taş duvarlara dokunmadan ikinci bir strüktür oluşturularak çelik ve camdan tasarlanmıştır. Yapının özgün dokusunun korunabilmesi için bütün taş duvar derzleri yıkanmış ve kimyasal analizler sonucu karar verilen solüsyonlarla güçlendirilmiştir. Bu aşamada yıkılmış ve zarar görmüş bazı taşları ise yeniden örülerek restore edilmiştir.

Şekil 5.3.14. DDB Ofisi iç mekan görünümü
(Projeler/ Yapılar Ofisleri, 2012)

Bütün elektromekanik tesisat, güçlendirilen çatı makasları arasından açıktan götürülmüştür.

Zemin Kat Planı

Asma Kat Planı

Kesit

Şekil 5.3.15. DDB Ofisi teknik çizimler
(Projeler/ Yapılar Ofisleri, 2012)

5.3.5. KOÇ ÜNİVERSİTESİ ANADOLU MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

Projenin Yeri: Beyoğlu, İstanbul

Proje Mimarı: Fahrettin Ayanlar

Alanı: 1000 m²

Şekil 5.3.16. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi genel görünüm

(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ							
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzerleme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev
		yenileme	dönüşüm			+		Benzer	+	+	+	+	+	+	+	
		+						Farklı								

Tablo 5.3.5. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi,
Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Beyoğlu'nda yaklaşık 1.000 metrekarelik bir parselde değişik zamanlarda yapılmış üç ayrı yapının üst üste gelmiş halidir. İstiklal Caddesi'ne bakan ana bina 19. yüzyıl sonunda büyük olasılıkla önceden var olan başka bir yapının temelleri üzerine inşa edilmiştir. Tonozlu bir bodrum, zemin katı ve üzerine sonuncusu sonradan eklenmiş dört kat daha bulunmaktadır. Yapı kat yükseklikleri zeminde 6 metre, üst katlarda 4,5 metre olan bir yığma inşaatıdır.

Çevredeki öteki tarihi binalar gibi, zemin katında taşıyıcı duvarlar basit putrellerle yer değiştirilerek kaldırılmıştır. Cadde cephesi ile katları birbirine bağlayan mermer merdiven korunması gereken iki önemli elemandır.

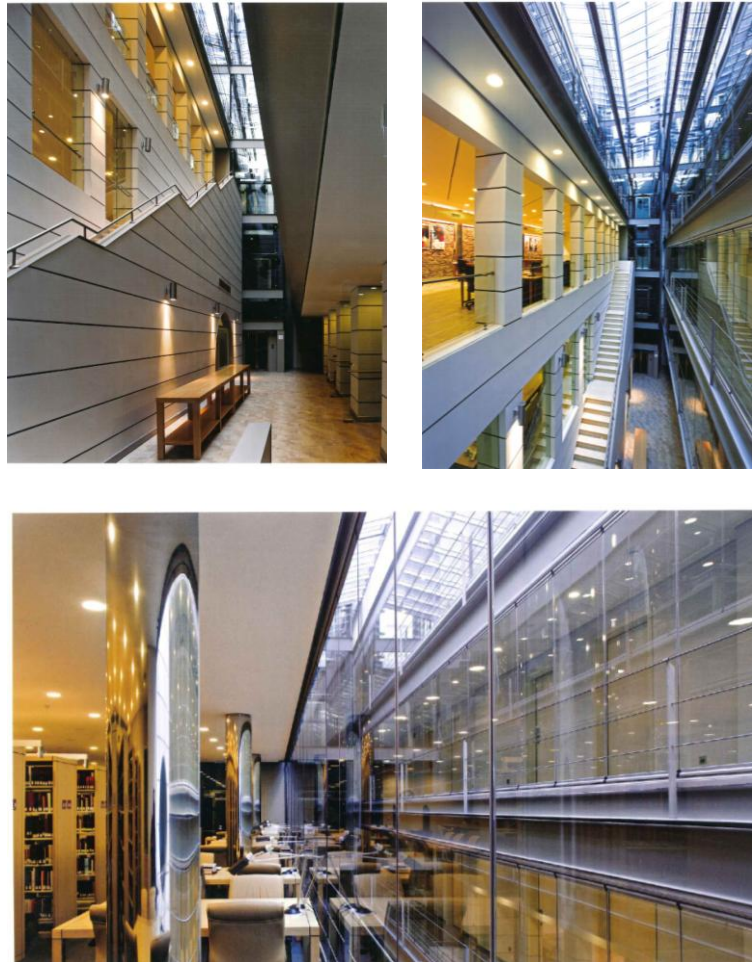
Yetkililerle birlikte geliştirilen gereksinim programı özetle; kütüphaneler, toplantı salonları, idari bürolar, araştırmacılar için çalışma mekânları ve konaklama üniteleri, yemekhane, oturma salonu gibi genel mahaller, arkeolojik yapıtlar için sergi salonu, sanat galerileri, mezunlar derneği, lokali vb.

Bir yandan yapıların yapısal olarak güçlendirilmesi, öte yandan istenilen işlevlerin doğru olarak yerleştirilmesi, dolayısıyla iç-dış bağlantılar, kullanılabilen yegâne iki cephe, gün ışığı ve doğal havalandırma olanakları, bir de olağanüstü boğaz manzarası eklenince tasarımın ilkeleri belirlenmiştir.

Ana binadaki merdivenlere bakar biçimde öteki iki bina arasına yerleştirilen iki asansör, bloklar arası bağlantının kurulmasını sağlamıştır. Ayrıca asansörlerin saydam olması, iki bina arasında yaratılan dar-uzun ve yüksek ara boşluğun ana binadan hissedilmesine de yardımcı olmuştur. Bu

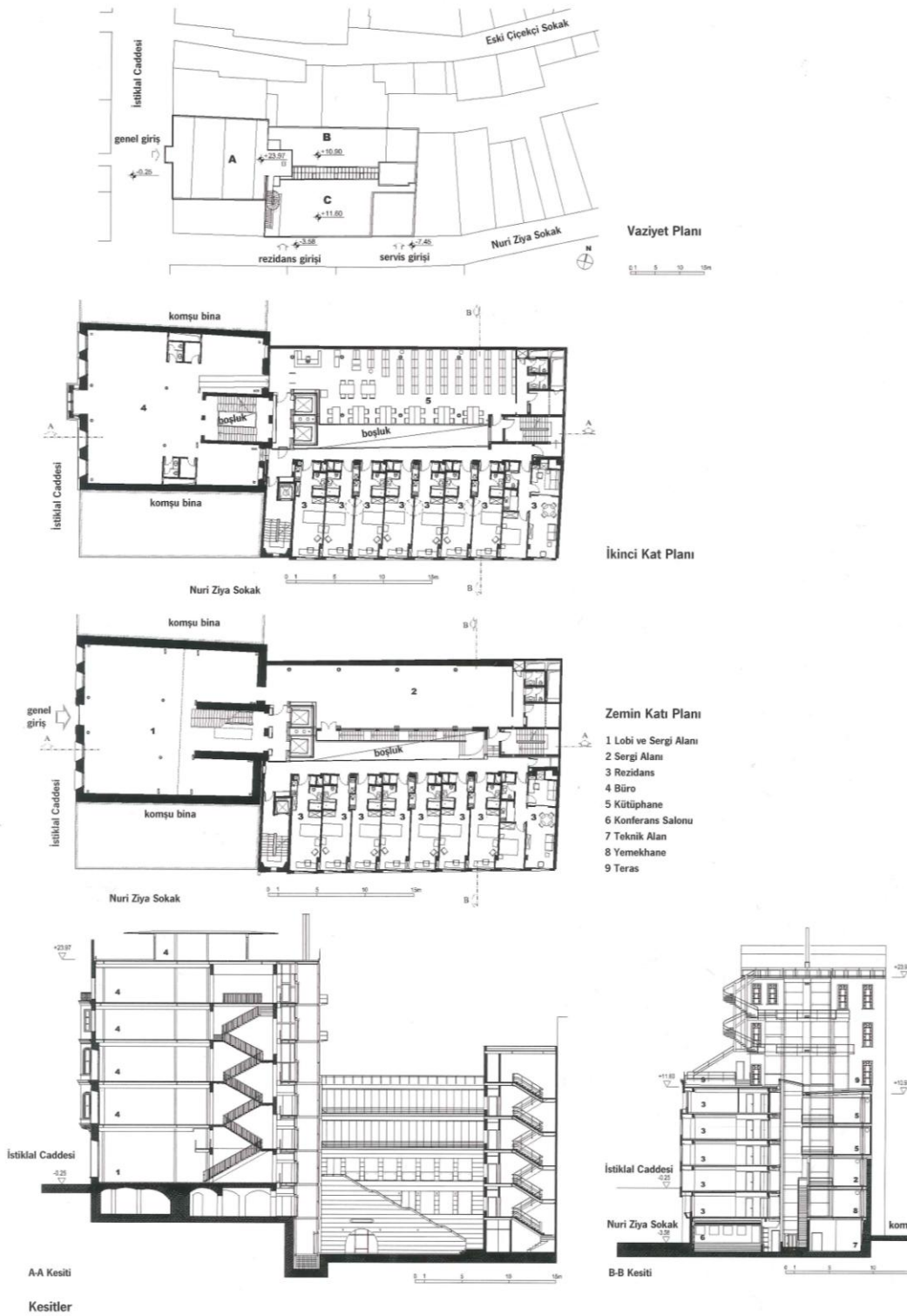
ara boşluk, esasen arkadaki binaya yaşam veren, ön bina ile ilişkisini kuvvetli bir biçimde kuran epey gotik bir mekân. Asansörlere ek olarak konulan açık merdiven toplantı salonunu binaya ait öteki katlardaki iki giriş ile ilişkilendiriliyor.

Esasen var olan binaların yenilenmesinden başka bir şey olmayan bu proje, önceden yapılmış olan çarpık yapılaşmanın nasıl düzeltileceğine, değiştirilmeye ve düzeltilmeye çalışılan Beyoğlu'na bu konuda nasıl katkıda bulunulacağına küçük bir örnektir.

Şekil 5.3.17. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi iç mekan görünümü

(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

Şekil 5.3.18. Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi teknik çizimler

5.3.6. DEVLET TİYATROLARI ÜSKÜDAR SAHNELERİ

Projenin Yeri: İstanbul / Türkiye

Şekil 5.3.19. Devlet Tiyatroları Üsküdar Sahnesi genel görünüm
(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

Üsküdar Paşa Limanı'nda bulunan tarihi tütün depoları 1798 – 1802 tarihleri arasında tahıl ambarları olarak yaptırılmıştır. Ambarların yanında Paşa Limanı Karakolu olarak kullanılan yapı ise, 1842 tarihinde inşa edilmiştir. Uzun yıllar depo olarak kullanılan binaların taş duvarlar arasındaki bölümleri 1950'li yıllarda tümüyle yıkılarak, buralara dört katlı betonarme inşaat yapılmıştır. 2000'li yıllarda Dr. Y. Mimar Halil Onur'un hazırladığı ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun onayladığı yenileme projesi ile yapı, Paşalimanı Tekel Kültür Merkezi olarak yeniden düzenlenmiştir. Özgün taş duvarlar arasındaki betonarme inşaat ayıklanarak kaldırılmıştır. Bütün bloklardaki döşemeler yeniden düzenlenmiştir.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ				TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi		Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzerleme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
		yenileme	dönüşüm			+		Benzer	+		+					+	
			+					Farklı				+	+				

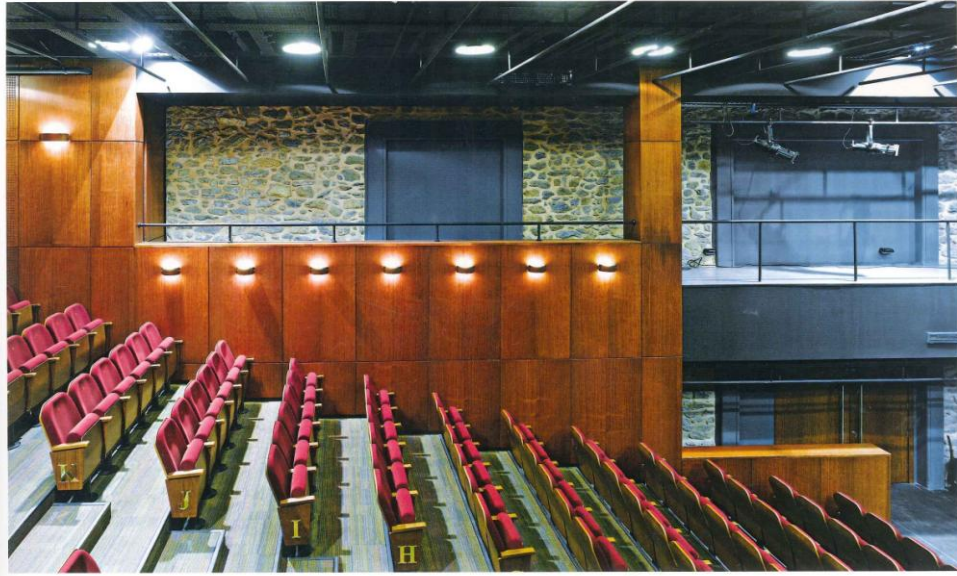
Tablo 5.3.6. Devlet Tiyatroları Üsküdar Sahneleri, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Var olan taş duvarlardan aksları 1,5 metre uzaklıkta olan, yaklaşık 7,5 metre aks aralıklı H 40x40cm çelik yapma kolonlarla taşınan ve 8,4 metre açıklık geçen kompozit çelik döşemeler oluşturuldu. Özgün taş duvarlar restore edilip sağlamlaştırılmıştır. Sonradan bu yapı Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kullanımına verilmiştir. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nce iki sahne yapma karar verilmiştir. 10 Nisan 2009 günü Üsküdar Sahneleri perdelerini açmıştır. B blok'ta "Stüdyo Sahne", C blok'ta ise "Açık Sahne" salonlarının oluşturulması için birinci kat döşemelerinin kısmen kaldırılarak mekânların yükseltilmesi gerekmiştir. Tekel Kültür Merkezi Tiyatro Bölümü'nün planlanmasında var olan yapıda olabildiğince az değişiklik yapılarak, yapı karakterinin bütünlüğü'nün korunmasına özen gösterilmiştir.

Şekil 5.3.20. Devlet Tiyatroları Üsküdar Sahnesi iç mekan görünüm (Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

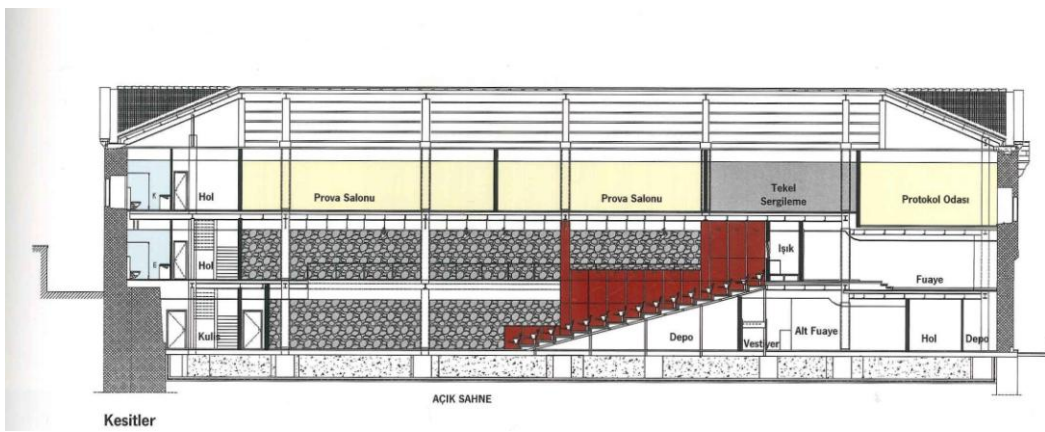
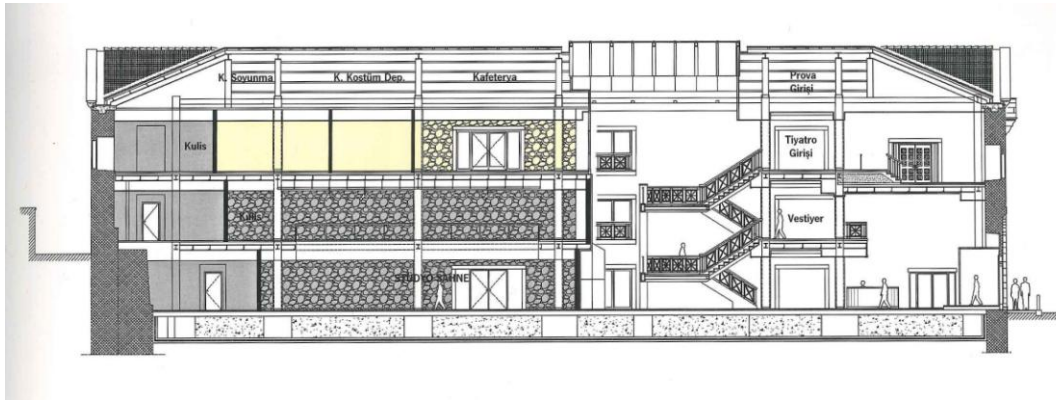
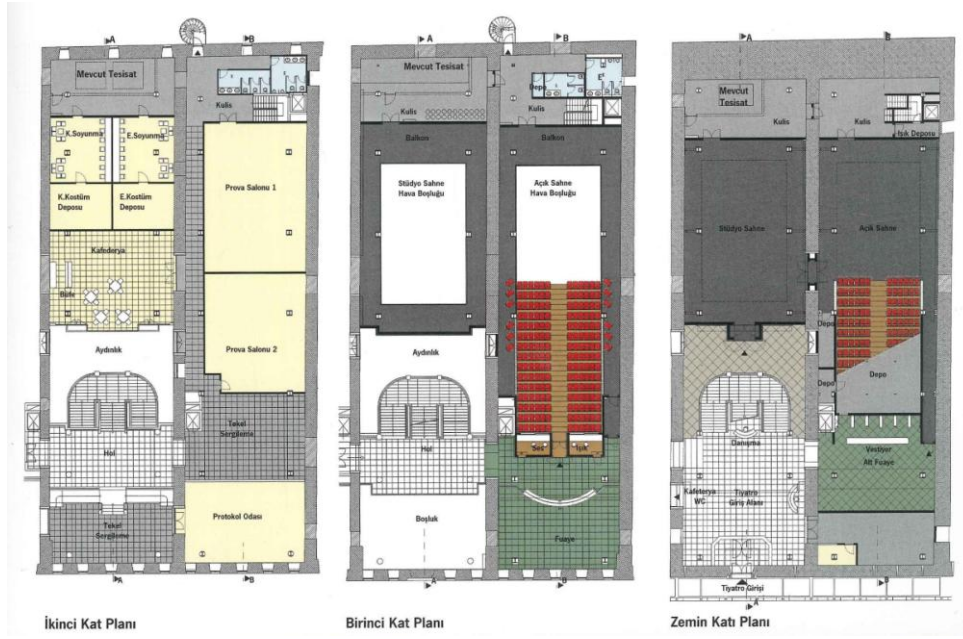
Açık sahne seyirci bölümü.

Şekil 5.3.21. Devler Tiyatroları Üsküdar Sahnesi iç mekan görünümü
(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

Stüdyo sahne.

Şekil 5.3.22. Devler Tiyatroları Üsküdar Sahnesi iç mekan görünümü
(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

Şekil 5.3.23. Devler Tiyatroları Üsküdar teknik çizimler
(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

5.3.7. TARİHİ HAVAGAZI FABRİKASI KÜLTÜR MERKEZİ

Projenin Yeri: İzmir/ Türkiye

Şekil 5.3.24. Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi genel görünüm
(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

19. yüzyılın ikinci yarısında ticaret hacmindeki hızlı büyümeyle birlikte İzmir'in sanayi yaşantısında da önemli gelişmeler olduğu bilinmektedir. Bu dönemde iplik fabrikası, hava gazı fabrikası, su fabrikası gibi büyük sanayi işletmeleri açılmıştır. Hava gazı fabrikasının inşaatına 1862 yılında başlanılmıştır. (Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

1995 yılında kapatılan fabrika binalarının büyük bölümü günümüze ulaşmamıştır. 2005 yılında tarihi mirasa sahip çıkılması amacıyla fabrika binalarının eklentilerinden arındırılarak özgün durumlarına göre restore edilip etkin bir kullanım kararı ile kente kazandırılması istenmiştir. Alanda var olan bütün ek binaların yıkılıp tescilli binaların ortaya çıkarılmasına, yeni işlevleri ile kullanıma açılmasına kültürel ve sosyal etkinliklerin yapılabileceği gençlik merkezi olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Havagazı fabrika binasının simgesi niteliğinde olan 46,3 metre yüksekliğindeki baca ve su deposunun restorasyonu içinde projeler hazırlanmıştır.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ			TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi	Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
		yenileme dönüşüm			+		Benzer	+	+	+	+	+		+		
							Farklı								+	

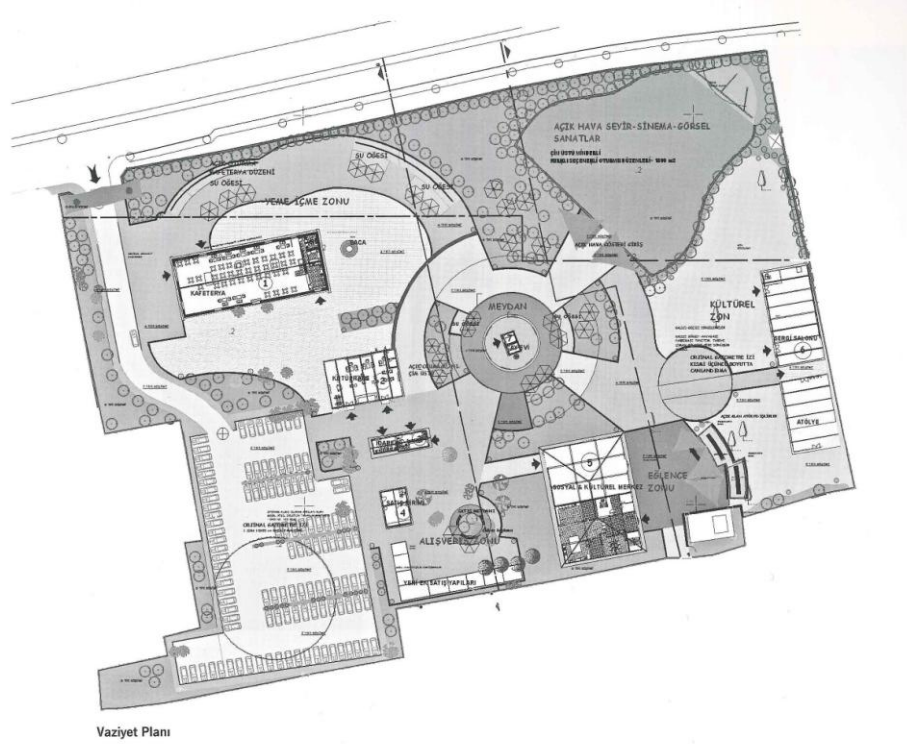
Tablo 5.3.7. Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Proje kapsamındaki binalardan dökümhane binası kafeteryaya, atölyeler okuma salonuna, personel binası wc ve idari binaya, teknik servisler satış birimine, atölyeler restorana, su deposu servis birimine ve diğer yapılar farklı foksiyonlara çevrilmiştir. Projenin tasarım sürecinde öncelikle bütün alanın etkin olarak kullanılması ve bir dönüşüm projesi ile kente kazandırılması hedeflenmiştir. Düzenlenme projesinin genel yaklaşımları oluşturulurken tarihi belge ve fotoğraflardan saptanan gazometre, tren rayları, Arnavut kaldırımı döşeme, havagazı aydınlatma elemanları gibi tahrip gören ve yok edilen öğeler projede yaşatılmak istenmiştir.

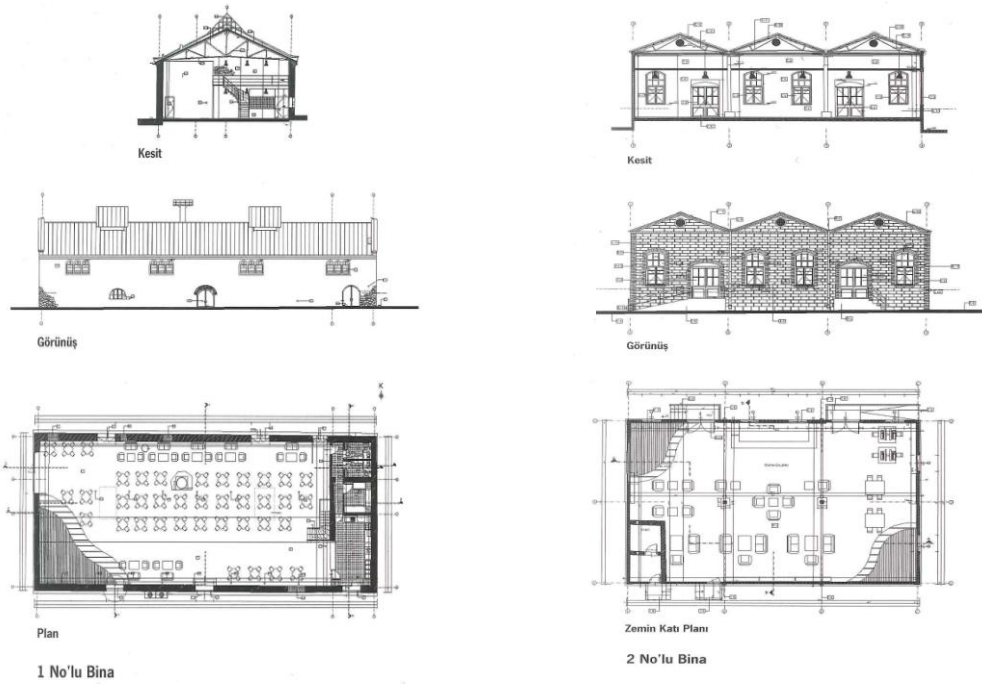
Alandaki yapılara verilen yeni işlev kararları göz önünde bulundurularak yapıları çevreleyen alanlar da ana işlev zonları belirlenmiştir. Bulunduğu alanın mirasına saygılı bir yaklaşım içinde alanın atıl kalmadan, yaşayan modern bir alan olması için ayrıntılar geliştirilmeye çalışılmıştır.

Şekil 5.3.25. Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi iç mekan görünümü (Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

Vaziyet Planı

Şekil 5.3.26. Tarihi Havagazi Fabrikası Kültür Merkezi teknik çizimler
(Projeler/ Yapılar –Kültür Yapıları, 2012)

5.3.8. BRÜKSEL KRALİYET ANTREPOSU

Projenin Yeri: Brüksel

Proje Mimarı: Gonca Paşolar, Emre Arolat

Yapım Tarihi: 2004

Alanı: 56,000 m²

Şekil 5.3.27. Brüksel Kraliyet Antreposu genel görünüm [26]

Proje, Brüksel'in kuzey bölgesinde, yaklaşık 50 hektarlık alanda topluca bulunan büyük ölçekli tarihi strüktürlerden biri olan "Kraliyet Antreposu" yapısının, günün koşullarına uygun olarak yenilenmesi için hazırlanmıştır.

TARİHİ ÇEVREYE UYGULAMA ŞEKLİ			TARİHİ ÇEVREYE TASARLAMA BİÇİMİ				İLİŞKİ TÜRÜ	YAPININ ÇEVRE - BAĞLAM İLİŞKİSİ								
Tarihi Çevreye Yeni Yapı	Tarihi Çevrede Mevcut Yapıya Yeni Ek	Tarihi Çevrede Mevcut Yapının İç Mekan Yenilenmesi	Taklit (Aynısını yapma)	Öykünme (Benzetme)	Saygılı (Sakin Yaklaşım)	Zıtlık (Karşıtlık)		Konum	Ölçek	Doku	Malzeme	Renk	Strüktür	Biçim	İşlev	Sürdürülebilirlik
		yenileme dönüşüm					Benzer		+			+				
		+					Farklı				+		+		+	

Tablo 5.3.8. Brüksel Kraliyet Antreposu, Tarihi Çevre - Yapı Uyum Analizi

Yatırımcı, daha önce tüm alan için hazırlanmış olan genel plana uygun olarak, yaklaşık 100 yaşındaki bu dev deponun, zemin katlarının satış ve yeme içme birimlerine, üstteki 4 katın ise kiralık ofislere ayrılmasını öngörmüştür. [26]

Şekil 5.3.28. Brüksel Kraliyet Antreposu iç mekan görünümü [26]

Varolan yapının üzerindeki tarihsel “iz”ler ve bugün dahi okunaklılığını yitirmemiş olan endüstriyel “ruh”, en kayda değer tasarım girdileri olmuştur. Uzun yılların patinası ile bezenmiş ağdalı iç ve dış yüzeyler, devasa iç boşluğun çekici aydınlığı ve her an buharlar arasından bir trenin çıkıp geleceği hissini uyandırırçasına uzanan raylar, her türlü heyecanı ve ilhamı barındıran veriler olarak öne çıkmıştır. Varolduğuna inanılan ruhun izini sürerken, “eskiyi yeni gibileştirme” çabasında olmayan, müdahale dozunu

incelikle ayarlandığı, zamanın ürettiği yapısal katmanları incitmeyen bir yenileme hedeflenmiştir. Bugün kullanılmasında sakınca görülmeyen hiçbir yapısal eleman yerinden edilmemiştir. Pırıltılı ve pürüzsüz bir tamirat yerine, zamanla oluşmuş tekstürün sıhhileştirilerek varlığını sürdürmesi öngörülmüştür. Tuğla duvar üzerine boya ile yazılan yazılar bile, silinmek yerine temizlenerek yerini korunmuştur. Az miktardaki zorunlu yeni ekler ise; birer 21. yüzyıl katmanı olarak, bu tarihi yapıya eklemelendiği dönemin mimari motivasyonlarını içermektedir. Kendisinden önceki katmanları gözetken, üzerini örtmeyen bu eklerin, çağdaş malzeme ve üretim tekniklerini yansıtmaları hedeflenmiştir [26]

Şekil 5.3.29. Brüksel Kraliyet Antreposu iç mekan detayı [26]

Şekil 5.3.30. Brüksel Kraliyet Antreposu iç mekan detayı [26]

5.4. Bölüm Sonucu

Bu bölümde Türkiye ve Dünya'dan seçilmiş örnekler incelenmiş olup yapılar hakkında genel bilgiler verildikten sonra, hazırlanan analiz tablolarında yapılar 3 aşamada incelenmiştir. Tarihi çevreye uygulanma biçimi, tarihi çevreye tasarlanma biçimi ve çevre-bağlam ilişkisi öznel bir yaklaşım ile irdelenmeye çalışılmıştır. Bu analizler yapının genel durumunu ifade edecek ve başka yapılar ile karşılaştırılacak düzeyde bilgileri açıklamaktadır. Ayrıca yapıların çevre bağlam ilişkisi irdelenirken, oluşturulan şematik çizimler araştırmaları görsel boyuta dökmüştür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

İncelenen çalışmada; tarihi çevrelerin günümüz içerisindeki konumunu belirlerken, bu konum içerisinde yeni yapının tanımını yapılmaktadır. Bu tanım, teknolojik gelişmelerin ışığında çağın gerektirdiği biçimde, insan coğrafyasına cevap veren, yerin ve doğanın ışığında gerçekleşmektedir. Bu kapsamda oluşacak yapının biçimlenmesi, bulunduğu ortamın önemi, uygulandığı tarihi çevrenin geçmişten bugüne taşıdığı izler büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, tarihi çevrenin tanımından nasıl korunacağına, bozulmasına neden olan etkenlerden yola çıkarak, yeni yapı tasarımında eski çevreyle ilişkisine, tarihi çevreye adaptasyonu sırasında uygulanacak tasarım ilkelerine ve tarihi çevrede müdahale kavramlarının üzerinde durulmaktadır. Ayrıca yapının yeni yapı -bağlam ilişkisi irdelenirken, bu bağlamda yeni yapının mevcut çevrede tasarlanma biçimleri ele alınmıştır.

Eski- yeni ilişkisi her dönem kendini gündemde tutmuş önemli bir konudur. Hem koruma alanında, hem de tasarım alanında farklı perspektiflerde incelenmiş olup, iki alanda da farklı müdahalelere izin veren, sınırlarını koruyabilecek düzeyde olması, tarihi çevrede yeni yapı olgusuna olumlu bir bakış açısı sağlayacaktır.

Yeni yapılaşma, ek olgusu, dönüşüm ve yenileme projeleri tarihi çevre için sürekliliğin sağlandığı canlılığın ifadesidir. İncelendiğinde görüldü ki, doğru uygulanan yeni yapı, tarihi bölgeye yeni bir çehre katan, sosyo-kültürel açıdan zenginlik taşıyan bir kavram olmuştur. Bunun yanında ek yapı tasarımında ise, hem tarihi çevreye kattığı zenginlik hem eklendiği yapıya simge niteliği katabilecek özellikler taşımaktadır. Yenileme ve dönüşüm projeleri ise; kullanılmayan atıl yapıların ya da verimliliği azalmış tarihi yapıların, tekrar aynı veya farklı işlevlerle kullanılması amaçlı, hem çevreye hem yapıya hem de insanlara geri dönüşüm sağlayan projeler olmuşlardır.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarlarken uygulanması gereken yöntemler, müdahale çeşitleri ve tasarım biçimlerinin çok iyi şekilde irdelenmesi, hem tarihi çevre hem de uygulanacak yapının doğruluğu açısından çok önemlidir. Bu analiz sonucunda tarihi çevreye ilişkisi en uygun yapı profili ortaya çıkacaktır. Tarihi çevreye yeni yapı tasarlama biçimleri ele alındığında

tasarımcının, yeni yapının geçmişe saygılı olması, taklit olmaması, benzetme yapacağı yapıya kabul edilecek durumlarda yaklaşması, kendi zenginliğini yakınındaki yapılara ulaştıracak profilde olması gerekmektedir. Bunun yanında içinde bulunduğu dönemin özelliklerini yansıtan, özgün bir yapı olması için, öncelikle bulunduğu çevreyi çok iyi analiz etmeli, çevre bağlam ilişkisini irdelemesi gerekmektedir.

Bu anlamda Türkiye ve dünyada önemli tarihi merkezlerde yer alan 2000 yılı sonrası yapıların örneklendirilmesinde görülmüştür ki; yapılar çağdaş mimarlığın ürünü olmaktadır. Tarihi çevreye çoğu kez tamamen zıt veya saygılı bir yaklaşım izleyen yapılar öykünme ve taklitten uzak kalmıştır. Bu yapılar modern mimarlığın malzeme ve strüktür sistemini son noktasına kadar ifade eden güçlü bir ifadeye sahiptir. Bu durum gelişen teknoloji ve değişen yaşam biçimlerinin tasarıma yansımalarının olumlu bir göstergesidir.

Yapılar konum, ölçek, biçim, işlev, malzeme, renk, doku, strüktür, sürdürülebilirlik gibi mimarlık kavramları altında analiz edildiğinde çoğu kez ilişki durumu olarak uyumsuz şekilde tanımlansa da, yapılar tasarımcı tarafından tarihi çevreye entegre edilmiş ve toplum tarafından benimsenmiş ve beğenilmiş görülmektedir.

Çalışmanın sonunda Türkiye ve Dünya'dan örnekler incelenmiş olup, yapılar hakkında genel bilgiler verildikten sonra, hazırlanan analiz tablolarında yapılar 3 aşamada incelenmiştir. Tarihi çevreye uygulanma biçimi, tarihi çevreye tasarlanma biçimi ve yeni yapı-bağlam ilişkisi öznel bir yaklaşım ile irdelenmeye çalışılmıştır. Tüm analiz tabloları genel mimari prensipler göz önüne alınarak, kişisel mimari düşüncelere göre yorumlanmıştır. Görülmüştür ki gelişen teknoloji, tarihi çevreyle birebir ilişki halindedir. Dünya'da sayıları çok fazla olan ve Türkiye'de de bu sayıların her yeni gün daha da arttığı örnekler bulunmaktadır. Bu örneklerde tarihi çevrede yeni yapı, mevcut yapıya ek olgusu ve mevcut yapının yenileme-dönüşüm biçimleri irdelenmiştir. İncelenen örneklerin ışığında ; bu 3 aşama da Dünya'da ve Türkiye'de de yaklaşık değerinde uygulanmaktadır. Tasarlama biçimleri olan taklit, öykünme, saygılı ve zıtlık kavramları ise ya zıt yada saygılı bir biçimde uygulanmaktadır. Bu durum toplumun bilinçlenmesi,

araştırmacı ve teknolojiyle birebir içiçe olması, yeni malzemeler, yeni teknolojiyi tanimasının ürünü olmaktadır. İnsanlar öykünme ve benzetme gibi tasarlama biçimlerinden uzak durarak, ya saygılı yada tamamen zıt, dikkatleri üzerlerine çeken yapılar yapmayı doğru bulmaktadır. Çevre bağlam açısından düşünöldüğün de de böylelikle yapılar sıradanlıktan uzak, gözde cazibe merkezi haline gelmektedir. Ayrıca yapıların yeni yapı - bağlam ilişkisi irdelenirken, oluşturulan şematik çizimler araştırmaları görsel boyuta dökmüşür.

Böylelikle incelenilen tüm örnekler, analizler ve gözlemler sonucunda varılan sonuçlar ve öneriler şunlardır:

- ❖ Yeni yapıları tasarlama biçimlerinden öykünme, benzetme, saygılı ve zıt yaklaşımlardan, yoğun olarak zıt ve saygılı yaklaşıma yönelinmiştir. Bu durum mevcut çevrenin çehresini değiştirmek var olan dokuyu da yok etmemektedir. Bundan dolayı tarihi dokuya uygun malzeme ve doğru uygulama ile yapılacak yeni örnekler zaman içerisinde mevcut çevre için referans olan bir zenginlik olacaktır.
- ❖ Mevcut yapılara getirilen eklerde uygulanan zıt malzemeler ve ölçeğe uygunsuz formlar eski yapıyla fonksiyon açısından ne kadar iyi ilişki içerisinde olsa dahi, form açısından eski yapı ile zıt, yeni bir çevre oluşturmaktadır. Bu durum tarihi çevre üzerine kurulan yeni yapı çevresini doğurmuş olmaktadır. Daha sakin, soft renk ve malzemelerin kullanılması eski ve yeni yapı arasındaki ilişkiyi güçlendirirken, zıt yapıların çoğalması eski ile yeni yapı grubu arasındaki farkındalığı sağlamaktadır.
- ❖ Mevcut çevrede yeni yapı, mevcut yapının dönüşüm ve yenileme projelerinde tarihi yapıya karşı sergilenecek tutum belirli kurullarca denetlenmiş olsa dahi, yaklaşım biçimi tasarımcı olan mimarın elindedir. Bu durumu sınırlamak veya kontrol altına almak mümkün olmamaktadır. Bu durumda mimara düşen görev uyumlu, çağdaş, kimlikli, doğru malzemelerin ve renklerin seçildiği uygun ölçeklerde, doğru yere konumlandırılmış, biçim, işlev açısından ilişkisi kuvvetli,

aęa uygun, ancak tarihe saygılı bir yaklaşım benimseyen yapılar tasarlamaktır.

KAYNAKÇA

Kitap:

AHUNBAY Z.; Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 2011

BOOKER G., STONE S., (Çeviren: C. Uçar), İç Mimarlıkta: Bağlam + Çevre, Literatür Yayıncılık, 2012

BORDEN D., ELZANOWSKI J., LAWRENZ C., MILLER D., SMİTH A., BIELEFELD B., KHOULI E. S., (Çeviren:V. Atmaca), Tasarım Fikirleri, İstanbul, Yem Yayınları, İkinci Basım, 2010

DANIEL B., ELZANOWSKI J., LAWRENZ C., MILLER D., SMİTH A., TAYLOR J., (Çeviren: D.N.ÖZER), Mimarlık, Çin, Ntv Yayınları, 2009

FARRELLY L., (Çeviren: N.Şık), Mimarlığın Temelleri, İstanbul, Literatür Yayınları, 2011

FREDERİCK M., Mimarlık Okulunda Öğrendiğim 101 Şey, İstanbul, Yem Yayınları, Üçüncü Baskı, 2012

HASOL, D. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul, Yem Yayınları, Birinci Baskı, 1975

İNCEOĞLU M., İNCEOĞLU N., Mimarlıkta Söylem Kuram ve Uygulama, İstanbul, Tasarım Yayın Grubu, 2004

İZGİ, U., Mimarlıkta Süreç, Kavramlar, İlişkiler, İstanbul, YEM Yayınları, 1999

KUBAN D.; Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu Kuram ve Uygulama, İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 2000

KUBAN,D.; Mimarlık Kavramları, İstanbul, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Yedinci Basım,2007

LYNCH K., Kent İmgesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Birinci Basım, 2010

Projeler /Yapılar 2 Ofisler, İstanbul, Yem Yayınları, Birinci Baskı, 2011

Projeler /Yapılar 4 Kültür Yapıları , İstanbul, Yem Yayınları, Birinci Baskı, 2011

Projeler /Yapılar 5 Müzeler, İstanbul, Yem Yayınları, Birinci Baskı, 2011

- ROTH, L.M., (Çeviren:E.Akça), Mimarlığın Öyküsü-Öğeleri, Tarihi&Anlamı, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2002
- SOYGENİŞ S., Mimarlık Düşünmek Düşlemek, İstanbul, Yem Yayınları, İkinci Basım, 2006
- TAYLOR J., Mimarlık, NTV Yayınları, 2009
- TÜREYEN M.N., Mimarlık Kişilik ve Kimlik, İstanbul, Tasarım Yayın Grubu, Birinci Basım, 2010
- UFFELEN V.C., Re-Use Architecture,Berlin, Braun, 2011
- ZEREN T.M.; Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu, İstanbul, Yalın Yayıncılık, Birinci Basım, 2010

Tezler:

- AĞIRTAŞ, D., 2012, Mimarlıkta Eski ve Yeni Kavramı: Farklı Zamanları Yansıtan Dokuların Aynı Yapıda Biraraya Gelme Nedenlerinin İrdelenmesi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- AYDIN,E., 1998, Tarihi Çevre İçindeki Yeni Yapılaşmanın Uygulama Sonuçları, Mimar Sinan Üniversitesi- Doktora Tezi, İstanbul
- AYSU E., 1977, Eski Kent Mekanlarını Düzenleme İlkeleri, I.D.M.M.A Akademisi Baskı Atölyesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- BAYTIN Ç., 1994, Tarihi Çevrede Yeni Yapı Olgusuna Bir Yaklaşım, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- CAN A., 2011, Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Koşulları ve Kadıköy-Rasimpaşa Mahallesi Örneği, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- CAMBAZ C., 2009, Tarihi Kentsel Mekanlarda, Yer Duygusu ve Yeni Yapı Tasarımı İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- DURALI K.İ. 2007, Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

DÜZGÜN H., 2010, Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Tasarımında Kabuk-Bağlam İlişkisinin Temel ve Güncel Tasarım Kavramları Açısından İncelenmesi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi , İstanbul

KAPUBAĞLI S., 2004, Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

ŞAHİN M., 1997, Ek Bina Tasarımında Geometrik Düzen İçindeki Türdeş Yaklaşımların Form İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul

ŞİŞMAN D., 1998, Eski Kent Dokusunda Yeni Tasarım Kriterlerinin İrdelenmesi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Dergiler:

EKİNCİ O.,2003, Mimar-ist Dergisi, Mimarlar Odası, Sayı:10,Yıl:3
Tasarım Dergisi, Tasarım Yayın Grubu, Sayı:11, Yıl:2008

Yapı Dergisi, Yapı Endüstri Merkezi, 2006, Sayı: 298, Yıl: 33, Syf: 62

Yapı Dergisi, Yapı Endüstri Merkezi, 2010, Sayı: 344, Yıl: 37, Syf: 48

Yapı Dergisi, Yapı Endüstri Merkezi, 2007, Sayı: 310,Yıl:35, Syf: 64-70

Makaleler:

ALTINÖZ B.,G.A., “Tarihi Dokuda ‘Yeni’ nin İnşası”, Ege Mimarlık, Ekim, 2010, s. 18

AROLAT, E., 2008. Brüksel Kraliyet Antreposu Renovasyonu, Koruma Söyleşileri, İstanbul, Mart 25.

ERAYBAT G.F., İlhan N., “Tarihi Konaklama Yapılarına Uygulanacak Ekler” , S.Ü.T.B.M.Y.O. Yapı Yalıtım Teknolojisi Programı, T.Ü.M.M.F. Mimarlık Bölümü, Konya / Edirne

EYÜPGİLLER K. K., ALTUN C., BARLIK T., (2008), “Korumanın Tarihi Yapıya Çağdaş Ek Boyutu; Kastamonu Çifte Hamam Örneği”, Mimarlıkta Malzeme, Sayı:4, s. 56-76 İstanbul

HIMMELBLAU, C. 2003. Apartman Binası Gazometre B Viyana, Avusturya, Yapı Dergisi, Sayı 259, s.70-78, İstanbul.

WEHDORN, M. 2002. Viyana'daki Gazometre Binalarının Yeniden Kullanımı, Mimarlık, 308: 49-51, Ankara

İNTERNET KAYNAKLARI

[1]<http://www.jingdaily.com/going-global-the-centre-pompidous-bric-houses/17820/>

[2]http://tr.wikipedia.org/wiki/Louvre_Piramidi#Orijinal_tasar.C4.B1m

[3]tr.wikipedia.org/wiki/Louvre.Piramidi

[4]<http://www.panoramio.com/photo/25412217>

[5]<http://www.boranbiriz.com/2009/06/17/gazometre>

[6]<http://tr.wikipedia.org/wiki/Malzeme>

[7]http://travel.nytimes.com/2005/07/30/arts/design/30muse.html?page_wanted=all&_r=0

[8]<http://www.cityprofile.com/iowa/photos/10550-davenport-figge-art-museum.html>

[9]<http://anirik-01.livejournal.com/241264.html>

[10] <http://www.tamsanat.net/galeriler/galeri.php?post=341>

[11]http://img05.blogcu.com/v2/images/orj/o/n/u/onurrstyle/onurrstyle_1345035008146.jpg

[12]<http://www.eikongraphia.com/?p=1027>

[13]<http://www.mimdap.org/?p=68390>

[14]http://en.wikipedia.org/wiki/File:Graz_Kunsthhaus_vom_Schlossber

[15]http://en.wikipedia.org/wiki/File:KunstHaus.pngg_20061126.jpg

[16]<http://www.architravel.com/architravel/building/kunsthhaus-graz>

[17]<http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=167641>

[18]<http://www.mimarizm.com/kentintozu/Makale.aspx?id=1124&sid=1>

[19]<http://mitademo.com/mimarlik/basque-saglik-mudurlugu-ana-binası/>

[20]<http://www.flickr.com/photos/46655159@N02/4282636474/lightbox/>

[21]http://www.flickr.com/photos/eplea66_espagne_mars2008/2388588217/lightbox/

[22]<http://mitademo.com/mimarlik/clapham-manor-ilkokulu/>

[23]<http://archikey.com/building/read/2928/Royal-Ontario-Museum/1118/>

[24]http://torontoist.com/2007/05/inside_the_rom/

[25]<http://www.annickcubric.com/project-photographs/the-royal-ontario-museum>

[26]<http://v2.arkiv.com.tr/p4976-bruksel-kraliyet-antreposu-yenilemesi.html>

YARARLANILAN KAYNAKLAR

<http://www.ibb.gov.tr/sites/tarihicevre/Pages/AnaSayfa.aspx>

<http://www.restoraturk.com/koruma-ve-restorasyon/377-yapilarda-bozulmalara-neden-olan-etkenler.html>

<http://www.historichomeworks.com/hhw/pbriefs/pb14.htm>

http://www.doganhasol.net/Articles/louvre-ve-piramit-uzerine_10695.html

http://www.chrs.org/documents/HPO%20docs/New_construction.pdf

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi:	14.03.1988	
Doğum yeri:	Şanlıurfa / Türkiye	
Lise:	2002 – 2005	Ş.Kız Lisesi
Lisans:	2007 – 2011	İstanbul Aydın Üniversitesi, Müh. –Mim. Fakültesi Mimarlık Bölümü (Fakülte 3.'sü - 3.58)
Y. Lisans:	2011 – 2013	İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimler, Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Mimarlık Bölümü (Enstitü 1.'si - 4.00)

Çalıştığı kurumlar:

2009	Yeşil İnşaat / Innovia (staj)
2010	M/S Mimarlık (staj + gön.iş)
2012 – halen	BTC İnşaat (iş-teknik ofis/şantiye)

Üye olduğu kuruluşlar:

2011	TMMOB Mimarlar Odası
------	----------------------

